

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

**ACCOMMODATION MANAGEMENT AS THE SANITATION
STANDARD OF TEMPLES IN KAENG KHRO DISTRICT
CHAIYAPHUM PROVINCE**

พระมหาอัศววัฒน์ กิตติธนาโณ (เหมือนพันธ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

**Accommodation Management as the Sanitation Standard of
Temples in Kaeng Khro District
Chaiyaphum Province**

Phramaha Akkharawat Kittinãno (Mueanphun)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติธำโน (เหมือนพันธ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(พระสุธีวรบัณฑิต, ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ ชีลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระสุธีวรบัณฑิต, ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ ชีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาอัครวัฒน์ กิตติวาณ)

ชื่อสารนิพนธ์	: การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
ชื่อผู้วิจัย	: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., ป.ธ.๗, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (การบริหารองค์การ), กจต. (การจัดการภาครัฐ), DODT. (Organization Development and Transformation), Ph.D. (Philosophy) : ดร.ประเสริฐ ธิลา, พธ.บ. (บริหารรัฐกิจ) พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๗ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑.ศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะภายในวัดตามมาตรฐานสุขาภิบาล อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ๒.วิเคราะห์ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะภายในวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาล อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓.เสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการเสนาสนะภายในวัด ตามมาตรฐานสุขาภิบาล อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๔๗ กับกลุ่มตัวอย่าง คือพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๒๑๒ รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D. = ๐.๓๕๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก คือด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการของร่างกาย ($\bar{X}=4.49$, S.D. = ๐.๔๙๐) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ($\bar{X}=4.48$, S.D. = ๐.๔๖๖) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ($\bar{X}=4.23$, S.D. = ๐.๔๐๕) และด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ($\bar{X}=4.08$, S.D. = ๐.๓๘๓) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามสถานส่วนบุคคล คือ อายุ, เพศ, ตำแหน่งทางคณะสงฆ์, วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกเปรียญธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม), (แผนกสามัญ), ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย อากาศร้อนในช่วงหน้าร้อนมีหน้าต่ามน้อยเกินไป ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ขาดสวนหย่อมสวนดอกไม้บริเวณกุฏิที่พักอาศัย ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ บริเวณพื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำลื่นเกินไป ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ กุฏิแต่ละห้องยังขาดมุ้งลวดกันยุงตามหน้าต่างและประตู และข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย ทำหน้าต่างให้พอดีกับห้องและควรติดตั้งพัดลมฝานิ่งไว้ประจำกุฏิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ปลุกสวนหย่อมสวนดอกไม้ ให้มีไม้ดอกไม้ประดับ ไว้ตามบริเวณกุฏิที่พักอาศัยให้เพียงพอ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ปูพื้นกระเบื้องที่ไม่ลื่น ปูพื้นกระเบื้องหยาบในห้องน้ำเพื่อป้องกันการลื่น ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ติดตั้งมุ้งลวดประตูหน้าต่างให้ครบทุกกุฏิเพื่อป้องกันยุงลายโรคติดต่อ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลนั้นควรมีการอบรมถวายความรู้ให้แก่เจ้าอาวาส ไวยาวัจกรวัด เกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้ถูกต้องตรงตามมาตรฐานสุขาภิบาล มีการสำรวจความปลอดภัยพื้นฐานและจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัดเป็นประจำทุก ๖ เดือน เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

Research Paper Title : Accommodation Management as Sanitation Standards of Temples in Kaeng Khro, Chaiyaphum Province

Researcher : Phramaha Akkharawat Kittinãno (Mueanphun)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phra Sutivirabandit, Dr., Pali VII, B.A. (Religion),
M.A. (Organization Administration),
D.M. (Public Management),
DODT. (Organization Development and Transformation),
Ph.D (Philosophy)

: Dr.Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),
M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 7, 2019

Abstract

Objectives of this research were: 1. To Study accommodation management in line with the sanitation standards of monasteries at Kaeng khro District, Chaiyaphum Province, 2. To analyze the comparing results of the opinions of monks on the accommodation management in line with the sanitation standards of the monasteries at Kaeng khro, Chaiyaphum Province classified by demographic backgrounds and 3. To recommend, the solving problems and obstacles of the accommodation management in line with the sanitation standards of monasteries at Kaeng khro, Chaiyaphum Province.

Methodology was the Mixed Methods Research: The quantitative research applying the survey method and the data was collected by using questionnaires. The samples consisted of 212 monks who lived in Kaeng khro, Chaiyaphum Province. The data was analyzed by Statistical methods used for this study were frequency, percentage, standard deviation, t-test, F-test and one-way ANOVA. The qualitative research collected data from 10 key informants by in-depth interviewing. The data were analyzed by descriptive interpretation

Findings of the research were as follows:

1. By overall, had opinions towards the accommodation management in line with the sanitation standards of monasteries at high levels ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.358).

Each aspect of the management was also high level as; Accommodation management in line with physiological Need was at high level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.490), Accommodation management in line with psychological Need was at high level ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.466), Accommodation management against communicative disease was at high level ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.405) and accommodation management protecting against accidents was at high level ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.383), respectively.

2.The comparing results of the opinions of monks on the accommodation management in line with the sanitation standards of monasteries Kaengkro, Chaiyaphum Province were found that monks with different age, years of ordination, positions, and educational level did not have different opinions at the statistical significant level at 0.05 level. So, the set hypothesis was rejected. The monks with different Dhamma and Pali educational levels had significantly different opinion at 0.05 Therefore, the set hypothesis was accepted.

3.Problems, obstacles, and suggestions for the accommodation management in line with the sanitation standards of the monasteries at Kaeng khro, Chaiyaphum Province were found that accommodation according to the physiological need, at the summer time, climate is very hot and abodes have less windows. The management according to the psychological need, there are no bushes or small gardens among abodes. Management for the safety from accidents, The abodes and rest rooms floors are so slippery. The management for safety from the communicative diseases, each abodes lacked wire-screen window to repel mosquitoes.

Recommendation: Accommodation management according to the physical need, windows and doors should be installed and wall-mounted fans should be installed for the air ventilation. Accommodation management for psychological need, there should be horticulture gardens and flowers for recordation among abodes. Accommodation management for safety from accidents, avoidance of using slippery tiles for the abode floors and anti-slippery tiles should be installed in the rest rooms floors> Accommodation management for safety communicative diseases, wire-screen windows should be installed to prevent common house mosquitoes, communicative diseases, Monks, abbots, monastery clerks, should be trained in accommodation management according to the sanitation standards> There should be survey of safety precaution according to the sanitation standards in monasteries every six months for the benefits of the accommodation management according to the sanitation standards of monasteries at Kaeng khro District, Chaiyaphum Province.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอบคุณ รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรนี้ขึ้นมาและความเมตตาคณะกรรมการคณสารนิพนธ์ได้แก่ พระสุธีวีรบัณฑิต ดร. ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ และ ดร.ประเสริฐ ธิลาว กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณประธานการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ขอเจริญพรขอบคุณกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทางในการศึกษาตลอดถึงในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้เมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระครูสุตชัยคุณ เจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และทุกท่านที่ให้ความกรุณาอนุญาตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและให้สัมภาษณ์ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ให้ความรู้ประสิทธิภาพการประสานการรวมถึงให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้และที่ขาดไม่ได้กับผู้ให้ความอุปถัมภ์ในการศึกษาในครั้งนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นรายละเอียดในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงเจ้าตำรา ผู้วิจัยใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้า

อานิสงส์ที่เกิดจากปัจจัยบังเกิดจากการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบาคุณมารดาคุณครูอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำสารนิพนธ์และผู้ใกล้ชิดที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกๆเรื่องจนทำให้จัดทำสารนิพนธ์ได้รับประโยชน์ตลอดจนถึงผู้อุปการคุณทุกท่านทุกคน

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)

๗ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ณ)
สารบัญภาพ	(จ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ต)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยในพระไตรปิฎก	๑๙
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัย	๒๘
๒.๔ บริบทพื้นที่ในการทำวิจัย	๓๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๘
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๙
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในวิจัย	๕๖
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๙
๔.๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	๖๑
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล	๖๖
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	๘๔
๔.๕ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๒
๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๐๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๕
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๑๑๕
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๑๕
บรรณานุกรม	๑๑๗
ภาคผนวก	๑๒๓
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย	๑๒๔
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)	๑๓๐
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลของแบบสอบถาม(TRY-out)	๑๓๓
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(Alpha)	๑๓๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๓๘
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย(สัมภาษณ์)	๑๔๐
ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๕๑
ภาคผนวก ซ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๕๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๑
๔.๑	จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๙
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวม	๖๑
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่ให้ได้ ตามความต้องการร่างกาย	๖๒
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๖๓
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัย ให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๖๔
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัย ให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๖๕
๔.๗	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามอายุ	๖๗
๔.๘	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามพรรษา	๖๘
๔.๙	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	๖๙
๔.๑๐	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม วุฒิ การศึกษาปริญญิตีธรรม (แผนกนักธรรม)	๗๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม) ด้านภาพรวม	๗๑
๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจาก อุบัติเหตุ	๗๒
๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกธรรม) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจาก โรคติดต่อ	๗๓
๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม)	๗๔
๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกเปรียญธรรม)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกเปรียญธรรม) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความ ต้องการทางจิตใจ	๗๕
๔.๑๖ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	๗๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ) ด้านภาพรวม	๗๘
๔.๑๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของ ด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกเปรียญสามัญ)ต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตาม ความต้องการร่างกาย	๗๙
๔.๑๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการ ทางจิตใจ	๘๐
๔.๒๐	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้าน วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ)ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม(แผนกสามัญ) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจาก อุบัติเหตุ	๘๑
๔.๒๑	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๖ แสดงสรุปผลการ ทดสอบสมมติฐาน	๘๒
๔.๒๒	ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายใน วัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการ ร่างกาย	๘๔
๔.๒๓	ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	๘๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๔	ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๘๖
๔.๒๕	ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๘๗
๔.๒๖	ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๘๘
๔.๒๗	ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๘๙
๔.๒๘	ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๙๐
๔.๒๙	ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	๙๑
๔.๓๐	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	๙๔
๔.๓๑	ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	๙๔
๔.๓๒	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๙๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๓	ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้าน จัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๙๗
๔.๓๔	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่ อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๑๐๐
๔.๓๕	ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้าน จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๑๐๐
๔.๓๖	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่ อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๑๐๒
๔.๓๗	ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้าน จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๑๐๓
๔.๓๘	ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	๑๐๕
๔.๓๙	ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัด ชัยภูมิ	๑๐๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๘
๔.๑	สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๐๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลิ ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิสาสินี สิลกขณธวคคอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม.หา. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	ภาษาไทย
วิ.ม. (บาลี)	= วินัยปิฎก มหาคคปาลิ	ภาษาบาลี
วิ.จ. (ไทย)	= วินัยปิฎก จุฬวรรค	ภาษาไทย

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.อ.ม. (ไทย)	= ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิสาสินี มหาวรรคอรรถกถา	ภาษาไทย
ม.ข. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์	ภาษาไทย
ขุ.ธ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	ภาษาไทย

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

คำย่อ	อรรถกถาวินัยปิฎก	ภาษา
วิ.ม.อ. (บาลี)	= วินัยปิฎก สมณฑปสาทิกา มหาวคคอฏฐกถา	ภาษาบาลี
วิ.ม.หา.อ. (ไทย)	= วินัยปิฎก สมณฑปสาทิกา มหาวิภังคอรรถกถา	ภาษาไทย
วิ.จ.อ. (ไทย)	= วินัยปิฎก สมณฑปสาทิกา จุฬวคคอฏฐกถา	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นจึงมักเห็นวัดซึ่งเป็นศาสนสถานถูกสร้างขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปในชุมชน พื้นที่ของวัดถูกใช้ประโยชน์โดยบุคคลหลายๆกลุ่มโดยเป็นสถานที่สำหรับอยู่อาศัย พักผ่อน ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน สำหรับพระภิกษุสงฆ์สามเณร เป็นที่อยู่อาศัยที่ทำงาน และศึกษาเล่าเรียนสำหรับเด็กวัดและกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในวัด เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนิกชน เป็นศูนย์รวมของชุมชนสำหรับปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาใช้ประโยชน์สำหรับการทำกิจกรรมอื่น ๆ อีก เช่น เป็นที่ประชุมของชุมชน เป็นที่จัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม เป็นที่จัดงานรื่นเริงเฉลิมฉลองของชุมชน เป็นต้น รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน วัดจึงเป็นสถานที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนา วัดเป็นหน่วยงานหรือเป็นองค์กรหนึ่ง ที่มีความผูกพันใกล้ชิด และมีบทบาทสำคัญยิ่งใน สังคมไทยทั้งทางด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ ค่านิยมของคน ไทยมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

วัดเป็นสถานที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์สามเณรซึ่งภายในวัดนั้นประกอบด้วยเสนาสนะต่าง ๆ มากมายที่ปลูกสร้างภายในวัดอาทิเช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ วิหาร อุโบสถ ศาลาบำเพ็ญกุศล ซึ่งในการปลูกสร้างเสนาสนะภายในวัดในต่างจังหวัดชนบทตั้งแต่อดีตมา มีการก่อสร้างที่ไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ไม่มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแบบแปลนโครงสร้างต่าง ๆ ในกรณีที่วัดจะสร้างเสนาสนะที่อยู่ออาศัยของพระสงฆ์สามเณร ทำให้เมื่อสร้างเสนาสนะภายในวัดสำเร็จแล้วไม่ค่อยได้มาตรฐานเท่าที่ควร เพราะในการสร้างเสนาสนะภายในวัดในอดีต เจ้าอาวาสหรือกรรมการวัดจะเป็นผู้ออกแบบเองในการก่อสร้าง บางที่เจ้าอาวาสหรือคณะกรรมการวัดก็ไม่มีความรู้เท่าที่ควรในการก่อสร้างเสนาสนะภายในวัด สร้างเล็กเกินขนาดบ้าง สร้างใหญ่โตเกินขนาดบ้าง สร้างออกมาแล้วไม่ถูกสุขลักษณะตามอาคารที่พักอาศัยบ้าง คือมีอากาศไม่ถ่ายเทเท่าที่ควร ไม่มีแสงสว่างเท่าที่ควร ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสุขาภิบาลที่กำหนดไว้^๑

ปัจจุบันนี้ วัดซึ่งเป็นสถานที่ปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่ออาศัยของพระสงฆ์และสามเณร มีการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่ออาศัยมากขึ้นในแต่ละวัด แต่ละวัดนั้นเมื่อจะปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่ออาศัยของพระสงฆ์และสามเณรนั้นก็ควรที่จะไปปรึกษาขอแบบแปลนในการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่ออาศัยจากกองช่างและกองสาธารณสุขจากเทศบาลที่อยู่ใกล้วัด ช่วยมาดูแลแบบแปลนควบคุมในการ

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ, “รายงานการประชุมประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑”, ๒๕๖๑, (อัตสำเนา).

ปลูกสร้างอาคารเสนาสนะที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์และสามเณร เพื่อจะเป็นผลดีต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจของพระสงฆ์และสามเณรผู้ที่จะอาศัยอยู่ในเสนาสนะที่ปลูกสร้างนั้นให้ถูกต้องตามหลัก มาตรฐานสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัย การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดที่ดี เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา และคณะสงฆ์ ผู้บริหารจะต้องมีหลักการที่ดีในการเลือก ประยุกต์ใช้ทั้งทฤษฎีที่ดีโดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้นำเสนอว่า การบริหารหมายถึงการทำงานให้ สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามค่านิยาม นี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้น เป็นรูปธรรมสองเดือน นับจากวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง พระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้นเมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็น สมาชิกใหม่เกิดขึ้น ในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์วิธีการที่พระพุทธเจ้า ทรงใช้ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปีเป็น เรื่องราวให้ เราได้ศึกษา เรื่องพุทธวิธีบริหารนอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร กระจายอยู่ใน พระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านี้ก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร^๒

วัดจะเจริญ วัดจะดี จะมีความเจริญมั่นคงจะต้องประกอบด้วย

๑. มีสมภารดีคือมีเจ้าอาวาสผู้ทรงศีลทรงธรรม มีกุศโลบายในการบริหารงานหรือจัด งานวัด และการปกครอง พระภิกษุสามเณร ลูกวัดให้อยู่ในพระธรรมวินัยได้ดี

๒. มีธรรมดีคือ มีการให้การศึกษาบรมกาย อบรมศีล อบรมจิตใจ และอบรมปัญญาด้วย ทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติภาวนาธรรม ที่ให้เกิดผลเป็นปฏิเวธที่ดี

๓. มีพระดีคือ มีปูชนียวัตถุได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธปฏิมาที่น่าเลื่อมใส

๔. มีการจัดสถานที่วัดคือมีการจัดระเบียบแผนผังภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ ร่มรื่น เป็นที่สัปปายะ คือ เป็นที่เหมาะแก่การศึกษาและปฏิบัติธรรม กล่าวคือเป็นศูนย์รวมของสาธุชน ผู้ใฝ่เรียนรู้และปฏิบัติพระสัทธรรมหาความสงบทางใจ และเหมาะสมแก่ผู้ต้องการประกอบการบุญ กุศลเป็นอริยทรัพย์^๓

ผู้วิจัยซึ่งมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่ง ที่อยู่ภายใต้การปกครองของคณะ สงฆ์ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และในนามของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย จึงได้เห็น ความสำคัญในการปลูกสร้างเสนาสนะต่างๆภายในวัด เช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ วิหาร อุโบสถ ที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด ซึ่งปัจจุบันแต่ละวัดก็ได้สร้างกุฏิ ที่อยู่อาศัย ของพระภิกษุสงฆ์สามเณรจำนวนมากมายแต่ไม่ค่อยถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสุขาภิบาลด้าน อาคารที่พักอาศัยเท่าที่ควร คือเจ้าอาวาสแต่ละวัดไม่ได้ขอแบบแปลนและไม่มีมีการตรวจสอบแบบ แปลนในการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยจากสำนักงานเทศบาล การบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด นั้นเป็นงานด้านสาธารณูปการ ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้านคือการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการและการ

^๒ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

^๓ รัฐพล เย็นใจมา, “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

สาธารณะสงเคราะห์ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่ง ในการริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาวัดและ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตน และประโยชน์ของพุทธศาสนิกชน ตลอดทั้งประโยชน์ของพระพุทธศาสนา สืบต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่าง กันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะภายในวัดตามมาตรฐานสุขาภิบาล อำเภอ แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๓.๒ เพื่อวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล

๑.๓.๓ เพื่อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอ แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ หลักการที่สำคัญในการจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ ๔ อย่างคือ ๑.จัดที่อยู่ อาศัยให้ได้ตามความต้องการของร่างกาย ๒.จัดที่อยู่ให้ได้ดีตามความต้องการทางจิตใจ ๓.จัดที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ๔.จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ^๔

^๔ ประสิทธิ์ สิริพันธ์, กระบวนทัศน์ใหม่ของงานอนามัยสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สอศ. ,๒๕๕๐), หน้า ๖๙.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (In-dependent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ การศึกษานักธรรม การศึกษานักเปรียญธรรม การศึกษาสามัญ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ๔ ด้าน คือ ๑.จัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย ๒.จัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ๓.จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ๔.จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผานวิธี โดยวิจัยแบบเชิงปริมาณ ใช้แบบสำรวจ วิจัยแบบเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ ได้กำหนดขอบข่ายประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

๑.๔.๓.๑ ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง พระสงฆ์ ในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๔๕๐ รูป^๕

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือน มีนาคม ๒๕๖๒ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

^๕ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ, บัญชีรายชื่อเจ้าอาวาสในอำเภอแก่งคร้อ, (ชัยภูมิ: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒๐.

๑.๕.๓ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจของความหมายในการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยกำหนดความหมายต่างๆ ของการใช้คำในวิจัยดังนี้

การบริหารจัดการ หมายถึงระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการใน การนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย

๑)ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสนองความต้องการทางร่างกาย แก่ผู้อยู่อาศัยได้ เช่น การจัดระบบระบายอากาศให้เหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

๒)ความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตใจ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุขสบายทางจิตใจ เช่น ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่แออัดหรือคับแคบ

๓)การป้องกันโรคติดต่อ หมายถึง การป้องกันการติดต่อของโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง เป็นต้น

๔)การป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง การป้องกันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า หรือไม่มีเจตนาทำให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นแล้ว มีผลก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคลหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ได้

เสนาสนะ หมายถึง ที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์สามเณร เช่น กุฏิ ศาลา

สุขาภิบาล หมายถึง การจัดการและควบคุมดูแลที่อยู่อาศัยให้สะอาดถูกสุขลักษณะ

วัด หมายถึง วัดที่อยู่ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสต่อการบริหารจัดการ
เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย นำไปพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่นได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายใต้แนวความคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยในพระไตรปิฎก
- ๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัย
- ๒.๔ บริบทพื้นที่การทำวิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการและแนวคิดการบริหารจัดการ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^๑

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงาน โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ซึ่งมีบุคลากรเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ และบุคคลเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรอื่น เช่น เงินทุนเครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์อื่น ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ^๒

^๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^๒ สุรพล สุขะพรหม และคณะ, *ทฤษฎีองค์การการจัดการเชิงพุทธ*, (พระนครศรีอยุธยา: ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

“ในปัจจุบันมีคำศัพท์ที่ใช้อยู่สองคำ คือ การบริหาร (Administration) และ การจัดการ (Management) ทั้งสองคำมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่นิยมใช้ต่างสถานการณ์กันกล่าวคือ “การบริหาร” มักใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะ หรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า “การจัดการ” มักใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจการที่มุ่งประโยชน์สาธารณะและจัดเป็นส่วนหนึ่งของราชการ เราจึงใช้คำว่าการบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหารหมายถึง บริการประเภทหนึ่งที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกันทำภารกิจได้บรรลุตามเป้าหมาย^๓

การบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หาร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหํ ปริหริตฺสโม” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ ส่งเสริม และบำรุง^๔

การบริหาร เป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๕

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการ หมายถึง ศักยภาพทางการบริหารจัดการซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่^๖

๑. ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการและศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารโดยที่ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินได้จากความเข้มแข็งของ ๘ องค์ประกอบทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ (๑) การวางแผน (๒) การฝึกอบรม (๓) การนิเทศงาน (๔) การบริหารงานบุคคล (๕) ความพร้อมของชุมชน (๖) การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ (๗) การบริหารระบบสารสนเทศ และ (๘) การเตรียมความพร้อมของชุมชน

๒. ศักยภาพของผู้บริหาร ประเมินได้จากความสามารถของผู้บริหารใน ๖ ด้านซึ่งได้แก่ (๑) ความสามารถในการจัดหาและระดมทรัพยากรเข้าสู่การบริหารจัดการ (๒) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบ (๓) ความสามารถในการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากร (๔) ความสามารถในการบริหารจัดการขวัญและกำลังใจ (๕) ความสามารถในการบริหารจัดการที่

^๓ กมล ภูประเสริฐ และคณะ, การบริหารและการจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^๔ สิริภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^๕ พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๖ พิรสิทธิ์ คำวนณศิลป์ และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวิสุ, การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

ตอบสนองความต้องการของประชาชน และ(๖) ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาที่เบ็ดเสร็จครบวงจร

การบริหาร (Administration) หมายความว่า การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๗

การบริหารในความคิดเห็นของ George R.Terry ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบ ด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^๘

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการที่เป็นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสารได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ (๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีกลยุทธ์และมีคุณภาพ (๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้^๙

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการหมายถึงการเสริมสร้างสังคมไทย ไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนเป็นสังคมที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชนแล้วนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่องแม้จะมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ บุคลากรแต่หากว่าเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความเชื่อว่าสิ่งดีงามที่ได้กระทำต่อสังคมไทยนั้นจะนำมาซึ่งการร่วมแรงร่วมใจของทุกๆ คนในสังคมไทยก็จะเป็นแรงบันดาลใจและกระบวนการที่ปราศจากสิ่งใดมาอุดหนุนในอุดมการณ์ในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม^{๑๐}

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการหมายถึง การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพ เบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และการปรับลดขนาดองค์การ (Dowsizing) โดย

^๗ มัลลิกา ต้นสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^๘ ธนจรัส พูนสิทธิ์, การจัดการองค์การและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^๙ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, วิทยาการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

^{๑๐} สุทิน นพเกตุ, สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม-วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๑.

ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)^{๑๑}

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหาร หมายถึงกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การบริหารเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของระบบสังคม เช่น มีการบริหารในกิจกรรมการเกษตร การสาธารณสุข การศึกษา การทหาร การพาณิชย์ การยุติภาพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ นอกจากนี้การบริหารก็เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งด้วยซึ่งหมายความว่า มีขั้นตอนต่างๆ ในการบริหารเรียกว่า “กระบวนการการบริหาร” อันที่จริงกระบวนการบริหารเป็นแนวความคิดที่ได้มีการพัฒนาตั้งแต่อดีตซึ่งรู้จักกันในอักษรย่อว่า “POSDCORB” อักษรย่อดังกล่าวสามารถขยายความได้ ดังนี้ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดองค์การ (Organizing) (๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) (๔) การอำนวยการ (Directing) (๕) การประสานงาน (Coordinating) (๖) การรายงาน (Reporting) และ (๗) การงบประมาณ (Budgeting) ในปัจจุบันเนื่องจากมีการพัฒนาความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์กระบวนการบริหาร จึงได้เปลี่ยนจาก “POSDCORB” มาเป็น “POLE” ซึ่งก็คือ (๑) การวางแผน (Planning) (๒) การจัดองค์การ (Organizing) (๓) การเป็นผู้นำ (Leading) และ (๔) การประเมินผล (Evaluating) อุทัย เลาหิเชียร ยังได้ให้ความหมายของการบริหารและกระบวนการของการบริหาร การบริหารเป็นคำกลางๆ ซึ่งอาจใช้กับการบริหารทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน การบริหารภาครัฐนิยมเรียกกันว่า “การบริหารรัฐกิจ” ส่วนการบริหารภาคเอกชนเรียกกันว่า “การบริหารธุรกิจ” ดังนั้นการบริหารรัฐกิจก็คือการบริหารภาครัฐ ซึ่งหมายถึงการบริหารซึ่งมีสาระ ดังนี้

๑. ครอบคลุมถึงกิจกรรมของฝ่ายบริหารในภาครัฐ

๒. หมายรวมถึงการกำหนดนโยบายและการนำ นโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ

๓. ครอบคลุมถึงปัญหาเกี่ยวกับการพฤติกรรมของคน และความร่วมมือของคนในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของภาครัฐ ซึ่งการบริหารรัฐกิจ หมายถึง กิจกรรม นอกจากนั้นการบริหารรัฐกิจในทางการศึกษายังมีอีกคำหนึ่งที่พบเห็นกันเสมอ คือ คำว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งมีความหมายถึงวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์จึงมีความหมายถึงลักษณะวิชา (Discipline) นิยมเขียนว่า “Public Administration”^{๑๒}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๓}

^{๑๑} จุฑา เทียนไทย, การจัดการมุมมองนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๑๒} อุทัย เลาหิเชียร, รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เสมาธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

^{๑๓} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

การบริหาร หมายถึง ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลป์และเทคนิคอย่างสูงเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผนและการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น^{๑๔}

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๑๕}

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารจัดการหมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความมุ่งหวัง ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด^{๑๖}

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดๆ ที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบและดำรงไว้ซึ่งสภาพภายใน (ทั้งที่เป็นคนวัสดุ เงินทุน ฯลฯ) ของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๗}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทางสังคม ซึ่งพิจารณาได้เป็น ๓ ทาง คือ^{๑๘}

๑) ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชา

๒) ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบและเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓) ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

การบริหาร คือกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้^{๑๙}

การบริหารจัดการไว้ดังนี้ การบริหารหมายถึง การพัฒนาศักยภาพที่เริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานในองค์การ ซึ่งต้องมีเกณฑ์เพื่อคัดเลือกที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมพร้อมที่จะแสดงบทบาทในชุมชนหรือสังคมและมีภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่องค์การ กล่าวคือจำเป็นจะต้องพิจารณาตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ตลอดจนพิจารณาถึงการมีระบบและ

^{๑๔} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗), หน้า ๙.

^{๑๕} สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พิชัยอักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๑๖} อานุกาฬ เลหาวิเชียร, บัณฑิตให้เป็นดาวรุ่ง, (กรุงเทพมหานคร: โอเคเอ็นเอส, ๒๕๓๑), หน้า ๗.

^{๑๗} ประยูร เจริญสวัสดิ์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๑๘} วชิร บุณยสิงห์, การบริหารหลักสูตร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๑๙} เอกชัย กี่สุพันธ์, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

โครงสร้างภายใต้กฎหมายและมีระเบียบที่จะต้องยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ และยังรวมถึงการพิจารณาสัมพันธภาพของกลุ่มหรือบุคคลภายในองค์กร ทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเป็นจุดผลักดันให้องค์กรสามารถบริหารจัดการให้มีศักยภาพที่ดีได้^{๒๐}

๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑. P.คือ.Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O.คือ.Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กรมีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S.คือ.Staffing หมายถึง งานบุคลากรเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D.คือ.Directing หมายถึง การอำนวยการเป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ.Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๒๑}

ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ของ เอลตัน เมโย (Elton mayo)

Elton mayo เป็นชาวสหรัฐอเมริกา ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด พร้อมกับคณะ ได้ศึกษาวิจัยที่โรงงาน Hawthorne ผลการศึกษาทดลองครั้งนี้ก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ในการทำงานขึ้นมาใหม่ กล่าวโดยสรุปคือ^{๒๒}

๑. คนเป็นสิ่งที่มีชีวิต เรื่องของจิตใจ ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ จะปฏิบัติต่อคนเหมือนเครื่องจักรมิได้

๒. รางวัลทางจิตใจ มีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน

๓. ความสามารถในการทำงานของคน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมด้วย

๔. อิทธิพลของกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน

แนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้ในองค์กรต่างๆในปัจจุบัน ที่ได้ตระหนักถึงการทำงานของคนงาน ซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยทางจิตวิทยา ทางสังคมวิทยาและสภาพร่างกายมากยิ่งขึ้น

^{๒๐} Charles Handy, *Understanding Organization*, England: Glays Ltd, (1993), p. 5.

^{๒๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), *พุทธวิธีในการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

^{๒๒} สมคิด บางโพ, *หลักการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร: นานาอักษรการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๓๗.

ทฤษฎีระบบสังคมในการจัดการของ chester I. Barnard ได้บริหารงานที่บริษัทมานาน และได้มีผลงานเป็นหนังสือชื่อ หน้าที่ของฝ่ายบริหาร (Function of Executive) โดยเขามองคนทั้งระบบ ในเบื้องต้น Barnard ศึกษาปัจเจกชนก่อน ถัดมาจึงมาสนใจระบบความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรกับองค์กร และท้ายสุดระบบที่มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการ ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีนี้ได้ดังนี้^{๒๓}

๑. มนุษย์แต่ละคนมีขีดจำกัดด้านกายภาพและชีวภาพ จึงทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นกลุ่ม

๒. การร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร

๓. องค์กรสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือองค์กรที่มีรูปแบบ (Formal Organization) และองค์กรที่ไร้รูปแบบ (Informal Organization) ต้องจัดองค์การให้เหมาะสมกับแต่ละแบบนี้

๔. หน้าที่ของฝ่ายบริหารจะดำเนินการภายในขอบข่ายการบริหารงานพยายามจัดวางตำแหน่งของบุคคลฝ่ายต่างๆในองค์กรให้มีความสมดุลแห่งอำนาจขึ้นในองค์กร

๕. การดำเนินการในการจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องการผู้นำที่มีความรับผิดชอบสูง การร่วมมือร่วมใจเป็นกระบวนการสร้างสรรค์และภาวะผู้นำจำเป็นต้องใช้อำนาจในการดำเนินการ

ทฤษฎี PDCA ของ Edward Deming

Dr. William Edwards Deming ได้พัฒนางจร PDCA ขึ้นมาจากแนวคิดของ Dr. W.A. Shewhart ในระยะแรกรู้จักวงจร PDCA ในนาม Shewhart Cycle จากนั้น Dr. William Edwards Deming ได้นำพัฒนาปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจึงมีชื่อเรียกว่า Deming Cycle (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2552)^{๒๔}

PDCA หรือ Deming Cycle คือ วงจรการบริหารงานคุณภาพ ประกอบด้วย

P (Plan) คือ ขั้นตอนการวางแผน เพื่อเลือกปัญหา ตั้งเป้าหมาย
การแก้ปัญหา และวางแผนแก้ปัญหา

D (Do) คือ ขั้นตอนการดำเนินการแก้ไขปัญหตามแนวทางที่วางไว้

C (Check) คือ ขั้นตอนการตรวจสอบ และเปรียบเทียบผล

A (Action) คือ การกำหนดเป็นมาตรฐานและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

^{๒๓} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูสวนดุสิต, ๒๕๔๔), หน้า ๕๓-๕๔.

^{๒๔} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระพิมพ์และโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๕๔-๕๕.

ทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา และได้ทำการประสมประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้^{๒๕}

๑. การจ้างงานระยะยาว
๒. การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
๓. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
๔. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
๕. การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและเป็นทางการ
๖. เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
๗. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

๒.๑.๓ กระบวนการทางการบริหารจัดการ

กระบวนการทางการบริหารจัดการ หมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนของการจัดการนับตั้งแต่ขึ้นวางแผนกำหนดไปปฏิบัติ ตลอดจนควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เป็นศิลปะการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์กร โดยตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และจัดโอกาสให้เขาเหล่านั้นมีความเจริญในการทำงาน^{๒๖}

กระบวนการบริหารว่า มีกิจกรรมสำคัญอยู่ ๕ ประการ ได้แก่^{๒๗}

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ว่าจะทำอะไร เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ และการวางแผนปฏิบัติการ
๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการออกแบบและพัฒนาองค์การขึ้นมา
๓. การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสาร จูงใจพนักงาน การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในหน่วยงาน เพื่องานสำเร็จตามเป้าหมาย
๔. การควบคุม (Controlling) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน การวัดผลการปฏิบัติงาน และการแก้ไขผลการปฏิบัติงาน
๕. การจัดบุคลากรลงสู่หน่วยงาน.(Staffing).เป็นการสรรหา บรรจุบุคคลที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานขององค์กร

บุคคลแรกที่วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการ ปัจจุบัน เรียกว่า กระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งกล่าวได้ว่า มี ๕ ประการสำคัญ (POCCC) ดังนี้

- ๑) การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตแล้ววางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

^{๒๕} William Ouchi, **Organization and Management**, (Eaglewood Cliffs: Prentice Hill, 1971), p. 283.

^{๒๖} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๗.

^{๒๗} ปราชนา กล้าผจญ, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖-๒๓.

๒) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่างๆ

๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มีมอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๔) การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

๕) การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

หลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับ การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ.(Authority and Responsibility). แวปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของ แวปเบอร์จะได้อาจมาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค(Technical.Knowledge). ความคุณค่าทางศีลธรรม.(Moral.Worth) และความสามารถในการ นำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความ รับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่า คำสั่งสองคำสั่ง. (Dual.Command).อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal.Hierarchy.of.Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และ ความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยากและผู้บริหารจะไม่สนใจใน ความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชา จากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาว ของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุด ในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูง และพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายในองค์การได้มีการแบ่งแยก แผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชา โดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับกลาง

และระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่นและรู้วิธีการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาค คือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงาน โดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคนและเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคนและทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่ม ซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงานและความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ชัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คาซอริง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมาสำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่ม โดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงาน มีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญ น้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การ ถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่ จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Sprit.de.corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การและสิทธิในการสั่งการหรือการบริโภค และความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงานโดยการติดต่อ เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง^{๒๘}

กระบวนการการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนาวิธีการ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒. การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

^{๒๘} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, **ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

๔. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗. การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ”

๘. การสื่อสารข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙. การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ่มแจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงาน จะหมายถึงวิธีการของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

๑๐. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณ และการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน^{๒๙}

กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

๒. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

๓. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง^{๓๐}

^{๒๙} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

กล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ คือ กระบวนการทำงาน โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ซึ่งมีบุคลากรเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ และบุคคลเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรอื่น เช่น เงินทุนเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์อื่น ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยในพระไตรปิฎก

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัย โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของเสนาสนะที่อยู่อาศัยในพระไตรปิฎก ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายของเสนาสนะ เสนาสนะถือเป็นหนึ่งในปัจจัย ๔ อย่าง ของมนุษย์ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ เพราะเป็นที่อยู่อาศัยในยามพักผ่อนอิริยาบถหรือทำกิจกรรมอย่างอื่นในชีวิตของตนและนอกจากนี้ยังใช้สำหรับประกอบกิจกรรมประจำวันของมนุษย์อีกด้วย กล่าวคือ บ้าน ตึก สำหรับคฤหัสถ์ และโคนไม้ กุฏิ สำหรับพระภิกษุเพื่อใช้สอยในกิจการทั้งหลาย เพราะพระสงฆ์มีฐานะหน้าที่ ๒ อย่างหรือสองฝ่าย^{๓๑} ประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้ อย่างแรก หมายถึง ผู้หน้าที่ต่อการเล่าเรียนศึกษาพระธรรมวินัย เรียก คณฤชระ อย่างที่สอง หมายถึง ผู้หน้าที่ต่อการปฏิบัติวิปัสสนา มุ่งฝึกหัดสำรวมกาย วาจา ใจ ของตนให้บริสุทธิ์ เรียก วิปัสสนาธุระ ซึ่งภิกษุผู้อยู่อาศัยในเสนาสนะทั้งปวง ต้องพยายามฝึกหัดตนให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดโดยเป็นการศึกษาและปฏิบัติสมณธรรมในไตรสิกขาให้บริบูรณ์เป็นการตระหนักในหน้าที่ของตนดังพุทธดำรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ควรศึกษาในสิกขา ๓ ประการคือ ๑.อริสัสสิกขา (สิกขา คือศีลอันยิ่ง) ๒.อริจิตตสิกขา (สิกขา คือจิตอันยิ่ง) ๓.อริปัญญาสิกขา (สิกขา คือปัญญาอันยิ่ง) นี่คือนิกขา ๓ ประการที่ภิกษุควรศึกษา^{๓๒}

ในการศึกษา ๓ อย่างนี้ เป็นการมุ่งตรงต่อการประพาสพิพรมจรรย์อย่างจริงจังมีอุดมการณ์ โดยตรงของบรรพชิตซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ให้ความหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับไตรสิกขาไว้ดังนี้^{๓๓}

๑. อริสัสสิกขา การฝึกความประพฤติดุจจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่รวมเอาองค์มรรค ข้อสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามาว่าโดยสาระก็คือการดำรงตนด้วยดีในสังคัม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคัมให้ถูกต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคัมที่ดีงามเกื้อกูลเป็นประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะในทางสังคัมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุกคนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดีก็ตาม

^{๓๐} วิโรจน์ สารัตตะนะ, การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๓๑} ชู.ธ. (ไทย) ๐๑/๐๑/๑๐.

^{๓๒} อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๑๒๕/๖๒๖-๖๒๗.

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า๙๑๔-๙๑๕.

๒. อธิจิตตสิกขา การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิตได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิเข้ามามีโดยสาระก็คือการฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดีมีสมาธิมีกำลังใจสูงให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุขบริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมองอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุดโดยเฉพาะการใช้ปัญญาพิจารณา ตรงตามความเป็นจริงในเรื่องนั้นๆ

๓. อธิปัญญาสิกขา การฝึกปรือให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ ได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกเข้ามามีโดยสาระก็คือการฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริงไม่เป็นความรู้ความคิดความเข้าใจที่ถูก บิดเบือนเคลือบคลุม ย้อมสี อำพราง หรือพร่ามัวเป็นต้น เพราะอิทธิบาทของกิเลสมีวิชาและตัณหาเป็นผู้นำที่ครอบงำจิตอยู่ การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใสเป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกันเมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้วก็กลับช่วยให้จิตนั้นสงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแน่อนยิ่งขึ้นและส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิตคือทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไข ปัญหาต่างๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

การศึกษา ๓ อย่างดังกล่าวมานี้ ถือเป็นหน้าที่หลักของภิกษุบริษัทซึ่งอาศัยเสนาสนะที่สัปปายะ เรียกว่า อาวาสสัปปายะ คือมีอาวาสที่อยู่ที่สบายหรือมีเสนาสนะเพื่อใช้เป็นที่พักปฏิบัติสมณธรรมกัตติ เพื่อใช้เป็นที่พักศึกษาพระไตรปิฎกก็ดี ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกฝน อบรมตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจให้ก้าวหน้า นับเป็นหน้าที่หลักหรือภารกิจของพระภิกษุสามเณรหรือบุคลากรทางศาสนาโดยตรง เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย ทางวาจา ของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ การทำสังฆกรรม เช่น การทำอุโบสถ การเผยแผ่ธรรม เช่น การแสดงธรรม และการศึกษาธรรม เช่น เจริญสมณวิปัสสนา โดยมีจุดมุ่งหมายคือการจัดระเบียบทางที่อยู่อาศัยประการหนึ่ง เป็นการจัดระเบียบทางใจประการหนึ่ง หากพิจารณาให้ละเอียดแล้วก็ควรให้ความสำคัญทั้งสองอย่างควบคู่กันไป คือเสนาสนะที่อยู่ทางสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่สะอาด สงบเหมาะสมแก่ชีวิตของสมณะ ไม่ทำให้หลักการทั้ง ๓ อย่างข้างต้นสูญเสียหรือผิดไป ซึ่งเป็นการพัฒนาเครื่องมือรองรับความสะดวกทางสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต้องเหมาะสมถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติโดยมีจุดหมายร่วมกันในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สมบูรณ์มั่นคงเป็นไปตามจุดที่มุ่งหมายของไตรสิกขา

เริ่มต้นจากพื้นฐานของศีล หมายถึง การหมั่นตรวจสอบความเป็นระเบียบของกายได้แก่ลักษณะการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ฐานของสมาธิ หมายถึงการอดทน เข้มแข็ง ไม่ยอมอ่อนไหวไปตามอำนาจกิเลสฝ่ายต่ำ เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ติดในอารมณ์น่าชอบใจและไม่น่าชอบใจ ฐานของสมาธิ หมายถึงการรู้จักปรับตัว แก้ไขตัวอยู่เสมอหรือหมายถึงรู้สภาวะอารมณ์ที่เข้ามากระทบกายใจ ฐานของปัญญา หมายถึง การคัดเลือกเสนาสนะที่เหมาะสมกับจริตของตน หรือพิจารณา

สิ่งแวดล้อมต่างๆด้วยสติปัญญา ดังคำที่พระพุทธโฆสาจารย์ ผู้รจนาคัมภีร์สมันตปาสาทิกากล่าวไว้ว่า “อาตปปี สติมา สมปชาโน”^{๓๔} หมายถึง ผู้ปฏิบัติภาวนาหรือถืออุตงควัตร(พระโยคาวจร)พึงประกอบด้วยคุณสมบัติของจิตได้แก่องค์ประกอบของความเพียรทางใจ มีความเพียรพยายามต่ออารมณ์ต่างๆที่มาระทอบผัสสะทางกายก็ตาม ทางใจก็ตาม ไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจกิเลสตัณหาได้อย่างถูกต้อง มีความระลึกรู้ได้ ได้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของอารมณ์เหล่านั้น มีความเข้มแข็ง ยอมรับความเป็นจริง ความรู้ตัว ได้แก่มีความฉลาด สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะที่ประสบอยู่เหล่านั้นด้วยดี ไม่ว่าจะประสบความสุขก็ตาม ความทุกข์ก็ตาม สามารถดำรงตนอยู่ได้ภาวะปกติซึ่งเป็นภาวะของธรรมะอย่างเสมอดั้นเสมอปลาย เมื่อพระภิกษุสามารถปฏิบัติฝึกฝนตนได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ย่อมสามารถนำเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ได้รับความสุขทางธรรมต่อไป

คำว่า “เสนาสนะ” เป็นภาษาบาลี มีศัพท์วิเคราะห์ว่า เสนาสนนติ สยณณจ อาสนณจ ยตถ ยตถ หิ เสติ วิหาเร วา อพตมโยคาทิมหิ วา ตํ ตํ เสนํ ยตถ ยตถ อาสติ นิสิตติ ตํ ตํ อาสนํ ตํ เอกโต กตวา เสนาสนนติ วุจจติ แปลว่า บทว่า เสนาสนะ หมายถึงที่นอนและที่นั่ง ก็ภิกษุ นอนในที่ใดจะเป็นวิหารหรือโรงเรือนต่างๆมีเพิงเป็นต้นก็ตาม ที่นั้นๆชื่อว่า เสนาสนะ ภิกษุย่อมนั่ง คอย่อมนั่งพักอยู่ในที่ใดที่นั้นๆชื่อว่า อาสนะ รวมสองคำนั้นเข้าด้วยกัน เรียกว่า เสนาสนะ^{๓๕}

เสนาสนะมักเป็นคำที่ใช้คู่กันโดยภาพรวมคือเสนาสนะทุกอย่างที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่สามารถอำนวยความสะดวกให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติธรรมดำเนินไปสู่การบรรลุธรรมตามวัตถุประสงค์สูงสุดของพรหมจรรย์คือการดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง เรียกว่า นิพพาน ทั้งเป็นประโยชน์ต่อการบำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชนซึ่งเสนาสนะในงานวิจัยนี้ ตามหลักการทางพระพุทธศาสนามีความหมาย ๓ นัยดังนี้

๒.๒.๒ ความหมายตามคัมภีร์พระไตรปิฎก

เสนาสนะจำพวกแรก หมายถึง โคนไม้ (รุกขมูล)^{๓๖} หรือต้นศรีมหาโพธิ์ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในพุทธคยาที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสรู้อนัตตธรรมสมาธิโพธิญาณ ณ บริเวณนี้เป็นสถานที่มีความสำคัญต่อการอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธศาสนาเพราะพระพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสที่มีการปฏิเสธลัทธิการอ่อนวอน บวงสรวงต่อพระเทพเจ้าใดๆทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้พระองค์ต้องใช้ความเพียรพยายามอย่างมากในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่จิตใจของประชาชนในชมพูทวีปหรือชาวโลกอย่างทั่วถึงโดยทรงอาศัยพระกรุณาเปี่ยมล้นต่อสรรพสัตว์ผู้ได้รับความทุกข์ต่างๆให้ได้รับผลานิสงส์แห่งกระแสธรรมตลอดระยะเวลาที่ประทับอยู่ในเสนาสนะนี้ พร้อมกันนั้นทรงมุ่งการประกาศพระสัทธรรมเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสังคม ทั้งตามหัวเมืองและชนบทต่างๆให้มีความเจริญรุ่งเรืองด้วย

^{๓๔} พระพุทธโฆสาจารย์, ปฐมสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย จุลลวรรค วรรณนา, ทรงแปลโดย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร ป.ธ.๙), พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า๖๖๗.

^{๓๕} พระพุทธโฆสาจารย์, วิสุทธิมคคปกรณสตส ปฐโม ภาค นาม, แปลโดย มหาจุฬาราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๑-๔๒.

^{๓๖} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๗๕/๗๘-๗๙.

ศีลธรรมอันถูกต้องดีงาม เป็นการปลูกทัศนคติต่อการดำรงตนใหม่ ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจใดๆครอบงำ มีเสรีภาพทางความคิด เกิดความมั่นคงต่อจิตวิญญาณที่ดีจนสามารถฝึกฝนพัฒนาบุคคลผู้หลงผิด ให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามองค์ความรู้อันถูกต้องเพราะทุกชีวิตที่เกิดมาต่างรักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น

แม้ว่าปัจจุบันพุทธสถานที่หรือดินแดนที่พระองค์ทรงใช้ประกาศเผยแผ่พระสัทธรรมนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยก็ตาม เมื่อเทียบในปัจจุบันคือป่าช้า (สุสาน) แต่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ยังสามารถสืบค้นเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในอดีตได้อย่างแจ่มแจ้ง ทำให้ได้ข้อตกลงว่า เสนาสนะเหล่านั้นมีอยู่จริงซึ่งต้นศรีมหาโพธิ์นั้นนับเป็นเสนาสนะเป็นอันดับแรกในบรรดาเสนาสนะทั้งหมด

สถานที่ต่อมาคือ ถ้ำ^{๓๗}เช่น ถ้ำดงคสิริ เป็นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยาหรือทรงทดลองการปฏิบัติธรรมซึ่งโยคีทั้งหลายนิยมปฏิบัติกันในยุคนั้น มีวิธีการที่มากมายซึ่งเป็นวิธีที่ลำบากแก่บุคคลทั่วๆไปทำได้ก็ตาม ซึ่งถือว่าเป็นการยอมทำตนให้ถึงที่สุดทุกข์จนความจริงปรากฏแก่พระองค์ว่ามีใช้ทางที่จะตรัสรู้ธรรมได้เป็นแน่ เพราะเป็นวิธีการที่ทำให้ทรงลำบากพระวรกายและพระหฤทัยอย่างยิ่งยวด จึงทรงหาวิธีการใหม่ ทรงเลือกวิธีการสายกลางหรือสายกลางคือมัชฌิมาปฏิปทาอันเป็นแนวทางใหม่ เรียกว่า อริยมรรคมีองค์ ๘ นับเป็นวิธีสุดท้ายของการปฏิบัติธรรมคือ ไม่ยิ่งเกินไป ไม่หย่อนเกินไป ในการประพาสพระหรรษย์ของพระองค์ใหม่ในครั้งนั้น นอกจากนี้แม้ถ้าสุกรขาตาสถานที่บำเพ็ญเพียรจนได้บรรลุธรรมขั้นสูงคือพระอรหันต์ผลของพระสารีบุตรเถระอัครสาวกเบื้องขวาของพระผู้มีพระภาคเจ้าก็นับเข้าในที่นี้

ป่า เป็นที่มีความสำคัญต่อการประพาสพระหรรษย์ของพระสงฆ์ทั้งปวง เช่น เวฬุวัน(ป่าไผ่)^{๓๘}และลัฏฐิวัน(สวนตาลหนุ่ม)ที่พระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งเมืองราชคฤห์เป็นผู้จัดถวายก็ดี ชีวกัมพวัน(ป่ามะม่วง) ที่หมอชีวกโกมารภัจจ์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจโรคประจำพระองค์เมืองราชคฤห์เป็นผู้จัดถวายก็ดี เสนาสนะป่าเหล่านี้มีบทบาทอย่างมากต่อการประพาสพระหรรษย์เพราะเป็นที่มีธรรมชาติเงียบสงบเหมาะสำหรับนักบวชที่จะใช้ชีวิตอย่างสมณะมาพิจารณาตนหรือตรวจสอบตนตามพระวินัยอันเป็นกิจสำคัญในการดำเนินชีวิตของบรรพชิตโดยการทำความเพียรให้บรรลุเป้าหมาย ดังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคว่า “ ภิกษุทั้งหลาย นั้นโคนไม้ นั้นเรือนว่างเปล่า เธอทั้งหลายจงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าได้เป็นผู้มีความเดือดร้อนในภายหลัง นี่เป็นคำพร่ำสอนของเราแก่เธอทั้งหลาย” ปัจจุบันถ้าจะนับเอาป่าช้าหรือสุสานก็ย่อมเป็นเสนาสนะสำหรับชนผู้ใคร่ต่อการศึกษาค้นพิจารณาตนเองได้เช่นกัน เพราะทุกชีวิตที่เกิดมาจะต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอควรไตร่ตรองให้เห็นด้วยปัญญาที่แท้จริงเรียกว่าไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ไม่เที่ยงแท้ ทุกขัง เป็นทุกข์ทนได้ยาก และอนัตตา ไม่มีสิ่งที่ตัวตน ที่น่ายึดมั่น จนสามารถปรับทัศนคติของตนโดยการวางตนได้เหมาะสม มองเห็นคุณค่าของสรรพสิ่งอย่างครบถ้วน

^{๓๗} วิ.มท. (ไทย) ๐๑/๕๒๐/๖๕๓.

^{๓๘} วิ.มท. (ไทย) ๐๑/๒๙๕/๔๙๓.

เสนาสนะจำพวกที่สอง หมายถึง กฐี^{๓๙} หรือพระคันธกุฎี เสนาสนะที่ประทับของพระผู้มีพระภาคเจ้า ใช้สำหรับทรงพักอาศัยในบางโอกาสเท่านั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อจำนวนของพระภิกษุสงฆ์มีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเสนาสนะที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้นก็ไม่เพียงพอพวกชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยต้องตามที่ต่างๆ จึงได้ขอร้องให้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตเสนาสนะเพิ่มเติม ทั้งส่วนกิจกรรมของพระสงฆ์ก็มีอยู่อย่างต่อเนื่องพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเล็งเห็นความจำเป็นในการใช้สอยเสนาสนะจึงทรงหาแนวทางที่เหมาะสมเรียบง่าย ทรงปรารภเห็นสิ่งก่อสร้างซึ่งจะเป็นการทดแทนเสนาสนะที่เป็นธรรมชาติอยู่แล้วอีกแนวทางหนึ่ง จึงเป็นอันว่าทรงอนุญาตให้สร้างให้มีขนาดพอเหมาะกับยุคสมัยหรือความจำเป็นเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามพระธรรมวินัยที่กำหนดแต่คงรูปแบบง่าย ประหยัด มีประโยชน์มาก คือวัสดุในพื้นที่มาก่อสร้าง เสนาสนะเช่นนี้มีประโยชน์ต่อการใช้สอยในกิจกรรมของพระภิกษุสงฆ์อย่างเฉพาะตนเท่านั้น ลดปัญหาการพลุกพล่านด้วยหมู่คณะแม้การใช้สอยพระสงฆ์ต้องมีสติใช้สอยเสนาสนะเหล่านั้นอย่างพิจารณาทุกครั้ง ทั้งก่อนใช้ ขณะใช้ และหลังใช้ จุดสำคัญเพื่อป้องกันมิให้พระสงฆ์เป็นผู้ก่อกิเลสค้นหาเข้าไปยึดติดที่อยู่เหล่านั้น เช่น นั้นเสนาสนะของฉัน นั้นอุบาสกอุบาสิกาของฉัน เป็นต้น

ศาลา หมายถึง ที่พักอาศัยชั่วคราวในอดีตและมีการปรับปรุงให้เป็นที่ศึกษาพระปริยัติธรรมของเหล่ากุลบุตรผู้เข้ามาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรเพื่อฝึกฝนพัฒนาความรู้ทางคันถธุระหรือพระปริยัติธรรม ซึ่งมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน แบ่งเป็นแผนกธรรมและแผนกบาลี รวมเรียกว่า คันถธุระของพระสงฆ์ที่ทำงานด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเฉพาะแผนกธรรมเปิดสอนนักธรรมตรี-โท-เอก พร้อมกันนั้นคณะสงฆ์ต้องการให้คฤหัสถ์ฝ่ายครู-อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาได้รับการศึกษาหลักสูตรนี้เช่นกันเรียกว่า ธรรมศึกษา เพราะในสมัยก่อนวัดมีพระสงฆ์ผู้เชี่ยวชาญในการปกครองมีความรู้ทั้งทางธรรมทางโลกสามารถเป็นผู้จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและจัดการการเรียนการสอนขึ้นภายในวัด เช่น งานหัตถกรรม มีการเย็บ ปัก ถัก ร้อย จักสาน เป็นต้น นอกจากนั้นปัจจุบันศาลายังเป็นที่บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของชุมชนอีกด้วยเช่นเป็นที่ประชุมหรือนัดหมายของชุมชนหรือใช้เป็นที่ทำกิจอย่างอื่นร่วมกับหน่วยงานของราชการ เรียกว่าเป็นการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างวัดกับชาวบ้านเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น^{๔๐}

ธรรมสภา หมายถึง เสนาสนะที่ประชุมทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาหรือการทำกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสต่างๆ และการแสดงพระธรรมเทศนาแก้ปัญหาของประชาชนในถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติของสังคม ระบบการปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้ถูกต้องระหว่างชาววัดกับชาวบ้านให้มีความมั่นคง จนสามารถอยู่ชีวิตที่เป็นจริงเกื้อกูลกันและกัน^{๔๑}

^{๓๙} วิ.ม.ท. (ไทย) ๐๑/๓๔๘/๓๔๓.

^{๔๐} วิ.ม.ท.อ. (ไทย) ๐๓/๔๙๖.

^{๔๑} ที.ม.อ. (ไทย) ๐๑/๒๕๓/๒๐๔.

ส่วนปราสาท หมายถึง เรือนยอด เช่นโลหะปราสาท อันเช่นกับเสนาสนะที่นางวิสาขา มหาอุบาสิกาขายเครื่องประดับช้อมหาดาสาธน์ เป็นเงิน ๙ โกฏิ สร้างวัดถวายก็ดี จัดเป็นเสนาสนะที่เป็นที่ปลูกสร้างทั้งนั้น^{๔๒}

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของเสนาสนะทั้งหมดนั้น ทำให้ทราบเหตุผล ความต้องการและวิวัฒนาการของเสนาสนะมาตามลำดับคือเสนาสนะในเบื้องต้นมีลักษณะเป็นสิ่งมีอยู่ตามธรรมชาติไม่มีความใหญ่โตอะไรมากนัก สามารถแสวงหาได้ง่าย เช่น โคนไม้หรือต้นศรีมหาโพธิ์ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงใช้เป็นที่พักบิณฑิธรรมโดยไม่ต้องไปคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างอื่นใดเลย เพราะเป็นเสนาสนะเช่นนี้มีอยู่แล้วในป่า หาได้ง่าย สงบ สงัด ไม่พลุกพล่านด้วยผู้คนรบกวน แม้ถ้าก็เช่นกันก็สามารถนำมาใช้เป็นเสนาสนะสำหรับเจริญจิตภาวนา เพราะเกิดมีอยู่แล้วตามภูเขา ไม่ต้องลำบากด้วยการแสวงหาวัสดุใดๆมาก่อนสร้างเลย นอกจากใช้ประโยชน์ในการเป็นที่อยู่อาศัยแล้ว สามารถใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ด้วย กล่าวคือเป็นสถานที่ประชุมทำสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่ได้ เช่น ในคราวที่พระมหากัสสปเถระเป็นประธานฝ่ายสงฆ์และพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นประธานฝ่ายฆราวาส ใช้ถ้ำสัตตบรรณคูหา^{๔๓} แขวงกรุงราชคฤห์ นัดประชุมพระอรหันต์ ๕๐๐ รูปเป็นที่ทำปฐมสังคายนาเพื่อรวบรวมพระธรรมวินัยให้สำเร็จมาแล้วเป็นต้น

ในสมัยพุทธกาล เสนาสนะในพุทธสถานหรือวัดวาอารามเกิดขึ้นมากมายเหล่านั้นต่างได้รับแรงศรัทธาจากประชาชนโดยเฉพาะพระเจ้าแผ่นดินหรือพระมหากษัตริย์เป็นผู้เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ทรงให้การคุ้มครองอุปถัมภ์แก่พระพุทธศาสนามีการสร้างวัดถวายมากมาย เช่น วัดเวฬุวัน (ป่าไผ่) ที่พระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งเมืองมคธทรงน้อมถวายแด่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานเพื่อใช้เป็นที่พักพิงพระภิกษุสงฆ์และประกาศพระสัทธรรมแก่ประชาชนผู้เลื่อมใสศรัทธาวัดเชตะวันมหาวิหารที่เศรษฐีอนาถปิณฑิกะในเมืองสาวัตถีร่วมกับเจ้าชายเชตมิจิตศรัทธาสร้างถวายแด่พระพุทธเจ้า เป็นต้น ก็เป็นเสนาสนะขยายเพิ่มเพื่อกิจกรรมของพระพุทธศาสนาทั้งนั้นเพราะเสนาสนะส่วนใหญ่ก็มีลักษณะของพื้นที่เป็นบริเวณป่าขนาดใหญ่ เงียบสงัดจากเสียงรบกวน การเข้าไปอยู่อาศัยของพระสงฆ์ในครั้งพุทธกาลมักเน้นการรักษาป่าตามธรรมชาติไว้เป็นหลักโดยไม่มีการทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้ได้รับความเสื่อมโทรมแต่อย่างใด

๒.๒.๓ ความหมายตามคัมภีร์อรรถกถา

เสนาสนะที่พระอรรถกถาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์เพื่ออธิบายพุทธพจน์ให้เกิดความเข้าใจชัดเจนตรงกันและง่ายแก่ผู้สนใจการศึกษาค้นคว้าคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จำแนกเสนาสนะเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑.วิหาร (วิหาร) ได้แก่ที่อยู่อันพ้นจากเรือนมุงแถบเดียว

๒.เรือนมุงแถบเดียว (อหตมโยค) ได้แก่ เรือนที่โค้งดั่งปีกครุฑหรือเรียกว่า เเพง

๓.เรือนชั้น (ปราสาท) ได้แก่ปราสาทยาว

^{๔๒} วิ.จ. (ไทย) ๐๗/๒๙๐/๘๔.

^{๔๓} วิ.จ.อ. (ไทย) ๐๑/๐๗/๓๘๑๑.

๔. เรือนโล้น (หมมีย) ได้แก่ปราสาทแต่มียอดตั้งอยู่บนพื้นอากาศ

๕. ถ้ำ (คุหา) ได้แก่ ถ้ำอิฐ ถ้ำศิลา ถ้ำไม้ ถ้ำดิน^{๔๔}

เสนาสนะทั้ง ๕ ประเภทเหล่านี้ มีความพิเศษออกไปจากพวกข้างต้น คือเน้นการใช้สอยและความจำเป็นในเสนาสนะของหมู่คณะที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือวิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น และเรือนโล้น ซึ่งขนาดใหญ่ขึ้นกว่าพวกแรก โดยสามารถใช้บรรจุจำนวนผู้คนที่เข้ามาอาศัยได้มากขึ้น เป็นเสนาสนะที่คนทั่วไปใช้ประโยชน์ร่วมกันได้เป็นอย่างดีแต่จะต้องใช้แรงงานคนสร้างมาก เป็นการร่วมกันสร้างด้วยความศรัทธาของประชาชนอีกด้วยจึงจะสำเร็จลุล่วงไปได้ ส่วนถ้ำก็มีขนาดใหญ่สามารถใช้ประโยชน์ที่มีเสียง เช่นถ้ำอชันตะ มีลักษณะการสร้างโดยสกัดหินตามหน้าผาเป็นเสาค้ำ ผัง เพดานสลับหรือพระพุทธรูปใช้เป็นที่พักและจำพรรษาของพระสงฆ์ได้อีกด้วย^{๔๕} แม้ในสมัยหลังพุทธกาลมีการสร้างถ้ำขึ้นในรัชกาลของพระมหากษัตริย์ที่เป็นพุทธมามกะ เช่น พระเจ้าอชาตศัตรูทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์จำนวน ๕๐๐ รูป ใช้ถ้ำสัตตบรรณคูหาเพื่อทำปฐมสังคายนาในพระพุทธศาสนาขึ้นเป็นครั้งแรก ก็ด้วยความจำเป็นเนื่องจากพระภิกษุสงฆ์ผู้เข้าร่วมทำสังกรรมมีมากเกินไปเสนาสนะขนาดอื่นจะรองรับได้ ทั้งนี้เพื่อสนองให้กิจกรรมของคณะสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปอีกทั้งเพื่อความมุ่งหมายในการศึกษา เผยแผ่พระสัทธรรมให้กว้างขวางมากและป้องกันเหตุเสื่อมเสียหรือภัยในอนาคตอีกด้วย

แม้ว่าพระพุทธองค์ทรงอนุญาตการสร้างเสนาสนะแล้วก็ตาม แต่พุทธประสงค์ดังกล่าวก็เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวบ้านในถิ่นนั้นๆให้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของพระสงฆ์เท่านั้นมิใช่เป็นการสนับสนุนสิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นภาระแก่ชาวบ้านแต่ให้เป็นไปตามกำลังความพร้อมมากกว่าของชุมชน อาศัยมูลเหตุดังกล่าวนี้ จึงเป็นเครื่องมือทดสอบฝึกฝนให้พระสงฆ์ไม่ติดอยู่กับที่อยู่ของตน และให้เกิดความเห็นที่ถูกต้องว่าสิ่งทั้งหลายเป็นเพียงเสนาสนะเท่านั้น มิใช่ของเรา มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รู้จักการวางใจเป็นกลางได้ จะได้ไม่หมกหมุ่นอยู่กับที่อยู่มากเกินไปจนขอบเขต ฉะนั้นการพัฒนาวัตรปฏิบัติเกี่ยวกับความเป็นสมณะจะเกิดขึ้นมากขึ้นน้อยเพียงใดจึงอยู่ตัว ศาสนทายาทว่ามีความรู้ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมหรือไม่อีกด้วย หากสามารถทำความเข้าใจให้ถูกต้องทางปฏิบัติแล้ว ย่อมเป็นการปูพื้นฐานของชีวิตไปในตัวจึงมีความจำเป็นในการต้องสื่อสารให้สังคมภายนอกได้รับทราบเป็นอย่างดีเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกันระหว่างกลุ่มชนทั้งสองฝ่ายให้เกิดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง

๒.๒.๔ ความหมายตามแนวคิดนักปราชญ์ปัจจุบัน

เสนาสนะที่นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้ให้ความหมายเอาไว้ ๒ นัย คือ ความหมายที่ ๑ หมายถึง รูปธรรมหรือตัวเสนาสนะ ความหมายที่ ๒ หมายถึง นามธรรมหรือ

^{๔๔} พระพุทธโฆษาจารย์, จตุตถสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย จุลลวรรค วรรณนา, ทรงแปลโดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร ป.ศ.๙), พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕๑.

^{๔๕} ปัญญา เทพสิงห์, ศิลปะเอเชีย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

คุณลักษณะพิเศษที่แฝงอยู่ในเสนาสนะ ดังจะได้อธิบายจากแนวคิดนักปราชญ์ทั้ง ๓ ท่านมาเทียบเคียง ดังนี้

๑) พระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) วัดสวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวถึงเสนาสนะตามแนวทางการปฏิบัติสมณธรรมว่า มี ๔ อย่าง คือ

อย่างที่ ๑ : พุทธภาษาคนธรรมดา คำตอบก็คือ ที่อยู่ หมู่ที่ ๖ ตำบลเลม็ด อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อย่างที่ ๒ : พุทธโดยภาษาที่ดีกว่านั้น จริงกว่านั้น คือ ภาษาจิตอธิบายว่า จิตที่เห็นสวนโมกขนั่นแหละมีสวนโมกข์

อย่างที่ ๓ : พุทธภาษัฏฐะชั้นธรรมดา อธิบายว่า “โมกข์” แปลว่า เกลี้ยง คือ จิตเกลี้ยงจากกิเลส ฉะนั้น จิตเกลี้ยงจากกิเลส อยู่ที่ไหน ตรงนั้นแหละเป็นสวนโมกข์หรือเป็นที่โมกข์ (เกลี้ยง)

อย่างที่ ๔ : พุทธเป็นภาษัฏฐะชั้นละเอียดย อธิบายว่า สวนโมกข์อยู่ในจิตที่เกลี้ยงคือ ภาวะของจิตที่เกลี้ยงจากสิ่งหุ้มห่อ ประดุจ ยึดถือภาวะนั้น (ภาวะที่ไม่มีสิ่งหุ้มห่อ ประดุจ ยึดถือ) อยู่ในจิตหรืออยู่ที่จิต จึงว่า สวนโมกข์เข้าไปอยู่ที่จิต^{๔๖}

ท่านพุทธทาส ได้อธิบายว่า ความหมายเสนาสนะในอย่างนี้ ๑ นั้น เป็นการบอกถึงสถานที่ตั้งเสนาสนะโดยตรงหรือภาษาคนที่พูดกันโดยทั่วไปที่ใช้สื่อสารกันอยู่ซึ่งเข้าใจง่ายหมายถึง หมู่ที่ ๖ ตำบลเลม็ด อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างที่ ๒-๓ เป็นการบอกถึงองค์ประกอบว่ามีหลักการของเหตุปัจจัยอย่างนี้ จึงทำให้เสนาสนะมีความหมายมากกว่าตัวเสนาสนะบุคคลได้ฝึกฝนตนโดยเน้นไปที่สภาพจิตเพราะจิตที่เกลี้ยง(หมด)จากกิเลสเครื่องมัวหมองนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยสถานที่แต่อย่างใดเลย เพียงอาศัยการฝึกฝนตนอย่างถูกต้องเท่านั้นปฏิบัติได้เท่าไรก็สามารถหาความสุขได้เท่านั้น อย่างที่ ๔ เป็นการเชิญชวนว่า ใครๆก็ตามที่สามารถอบรมฝึกฝนจิตของตนให้เกลี้ยงจากกิเลสได้ เพียงเท่านั้นจิตของผู้นั้นก็จะเป็นสวนโมกข์หรืออยู่ในสวนโมกข์ได้อย่างปลอดภัย โดยไม่ต้องอาศัยอานาจารกิเลสของตนจึงไม่ต้องค้นหาสวนโมกข์อีกต่อไป เพราะสวนโมกข์มีอยู่แล้วที่ตัวเราทั้งหลายซึ่งวันเป็นวิธีที่ง่ายกว่าวิธีไหนๆทั้งหมด แต่ก็น้อยคนจะทำได้ซึ่งท่านแนะนำว่ามันเป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุดที่มนุษย์ควรใส่ใจให้มาก

๒) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม กล่าวถึงเสนาสนะตามแนวทางการปฏิบัติธรรม คือเสนาสนะ ในทางพระพุทธศาสนา มีความหมายว่า ที่อยู่อาศัย เช่น กุฏิ วิหาร และเครื่องใช้เกี่ยวกับสถานที่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แม้โคนไม้ เมื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยก็เรียกเสนาสนะ เหมือนกัน^{๔๗}

^{๔๖} ญาณวณ อินทรกำแหง, สวนโมกข์ทำไม?ทำไมสวนโมกข์?ภาคสอง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๗), หน้า ๙-๑๐.

^{๔๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔๙.

๓) พระธรรมกิตติวงศ์ วัดราชโอรสาราม กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความหมายของเสนาสนะว่า เสนาสนะ หมายถึงอาคาร สถานที่ซึ่งใช้เป็นที่พำนักอาศัยหรือเป็นที่ทำกิจกรรมของพระสงฆ์ได้ และหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นที่นั่ง ที่พิง ที่หนุนได้ เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลา กุฏิ ที่นอน หมอน พรม ที่ปูนอน ผ้าปูนั่ง เป็นต้น^{๔๘}

นักปราชญ์ทั้งสองท่านหลังนี้ ให้ความหมายเสนาสนะที่เป็นสิ่งของสามารถสัมผัสได้ซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยมังสะจักรหรือตาเนื้อของมนุษย์ โดยอธิบายว่าทุกสิ่งที่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตของนักบวชอย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัยนั้น ถือว่าเป็นเสนาสนะได้ทั้งนั้น นับตั้งแต่ กุฏิ อุโบสถ วิหาร ศาลา เติง แก้ว อ้อ หมอน เป็นต้น ส่วนการจัดทำกิจกรรมต่างๆขึ้นในเสนาสนะเหล่านี้ต้องดำเนินอยู่ภายใต้พระวินัยเท่านั้น โดยไม่เป็นการทำล่วงละเมิดหรือทำลายสิกขาบทใดๆให้เสื่อมเสียไปแต่ประการใด เพราะเป็นการศึกษาในด้านการพัฒนาชีวิตให้ถูกต้องและสูงขึ้นตามวิถีทางพระพุทธศาสนา

แม้สถานศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยของพระสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ มหาวิทยาลัยของพระคณะสงฆ์ไทยทั้ง ๒ แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ก็จัดอยู่ในเสนาสนะชนิดนี้ได้เหมือนกัน ซึ่งสามารถให้บริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตลอดถึงประชาชนทั่วไป ดังปณิธานที่ว่า “ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก” ซึ่งเป็นการศึกษาพุทธศาสตร์อย่างนี้ ทำให้ชาวพุทธเกิดการเรียนรู้ปฏิบัติได้ถูกทาง ทำให้มีจุดยืนของการจัดการศึกษาว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย ๓ ส่วน คือประกอบด้วยปริยัติธรรม คือการเล่าเรียนวิชาต่างๆในตำรา ปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติฝึกฝนตน พัฒนาตัวบุคคลให้มีจิตใจสูงเหนือสัจจะของสัตว์โลกทั่วไปอยู่เสมอ และปฏิเวธธรรม คือเกิดผลจากการปฏิบัติเพื่อดับความอยากของมนุษย์ได้ครบถ้วน โดยมีการพัฒนาองค์กร และศาสตร์ต่างๆทั้งงานวิจัย ตำรา แบบเรียน งานวิจัย อีกมากมาย กล่าวคือเกิดเสนาสนะสำหรับศึกษาพุทธศาสตร์ระดับสูงของพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า เสนาสนะในความหมายตามคัมภีร์พระไตรปิฎก คือที่อยู่อาศัยชนิดเดิมหรืออย่างแรก ไม่มีสิ่งรบกวน ให้ได้ง่าย สะดวกแก่การใช้สอย ได้แก่ โคนไม้ ถ้ำ ป่าไม้ เพราะเป็นธรรมชาติมีอยู่มากมาย เป็นสิ่งที่ใช้เฉพาะบุคคลเท่านั้น มีขนาดไม่ใหญ่โต สะดวกต่อการดูแลรักษา และอีกนัยหนึ่ง หมายถึงศาลา ธรรมสภา และปราสาท ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์ทำขึ้นและมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยม สามารถเอื้อประโยชน์ด้านกิจกรรมพระพุทธศาสนาตามวาระสำคัญๆจึงต้องมีลักษณะใหญ่โต หรูหรา สง่างาม ใช้ทุนสร้างมากต้องอาศัยบุคคลที่มีทรัพย์มากหรือความพร้อมทุกอย่างเป็นผู้สร้างถวาย รวมถึงอาศัยดูแลรักษาเสนาสนะดังกล่าวมากตามจำนวนพื้นที่ใช้สอยส่วนแนวคิดของนักปราชญ์ปัจจุบัน คือสิ่งของทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตแบบประหยัดเรียบง่าย

^{๔๘} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงเทียน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕๕.

แต่สามารถใช้ประโยชน์โดยไม่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ ภูมิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ วิหาร โต๊ะเตี้ย โต๊ะตั้ง โต๊ะเก้าอี้ เพราะครุภัณฑ์ทั้งหมดสามารถใช้เป็นเครื่องใช้สอยที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวัด

๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัย โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย

สุขาภิบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย โดยเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) จัดการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลขึ้นในกรุงเทพฯ ตามแบบอย่างการปกครองท้องถิ่นที่ทรงเห็นมาจากการเสด็จประพาสต่างประเทศ โดยให้สุขาภิบาลกรุงเทพฯ อยู่ในอำนาจการบังคับบัญชาของเสนาบดีกระทรวงนครบาล^{๔๙} ที่น่าสนใจคือการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนี้พระเจ้าอยู่หัวทรงมอบให้ประชาชนต่างจากหลายประเทศที่อำนาจการปกครองท้องถิ่นได้มาจากการที่ประชาชนเป็นฝ่ายเรียกร้อง นอกจากจะเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยแล้ว สุขาภิบาลยังเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดในแง่ขนาดของพื้นที่หรือในแง่จำนวนประชากร โดยสุขาภิบาลมักประกอบด้วยท้องที่ราว ๔-๕ หมู่บ้าน มีสุขาภิบาลน้อยรายที่มีขนาดใหญ่เกินเนื้อที่ทั้งตำบลหรือหลายตำบลรวมกัน

สุขาภิบาลกรุงเทพฯ สุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศสยาม

ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖ และจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ โดยให้อยู่ในอำนาจการบังคับบัญชาของเสนาบดีกระทรวงนครบาล การนำระบบการปกครองท้องถิ่นมาใช้ในครั้งนี้ทรงมีพระราชประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองตามแบบอย่างอารยประเทศ โดยด้านหนึ่งเป็นการริเริ่มให้ประชาชนปกครองตัวอย่างตามแบบอย่างของระบอบประชาธิปไตย อีกด้านหนึ่งนั้นมาจากการที่พระองค์ทรงห่วงใยในอนามัยและความเป็นอยู่ของราษฎร ในแง่ของโครงสร้างองค์กรบริหารของสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ที่ตั้งขึ้นตามพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. ๑๑๖ พบว่ายังไม่มีลักษณะเป็นการปกครองตนเองอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้บริหารสุขาภิบาลประกอบด้วยข้าราชการประจำได้แก่ เสนาบดีกระทรวงนครบาล นายช่าง นายแพทย์ สำหรับบทบาทหน้าที่ของสุขาภิบาลนั้นสุขาภิบาลทำหน้าที่เกี่ยวกับการสุขอนามัยของชุมชน ได้แก่ การกำจัดขยะมูลฝอย การจัดเว็จที่ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะของประชาชนทั่วไป ควบคุมความปลอดภัยในการจราจร ควบคุม

^{๔๙} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๕.

การเลี้ยงสุกร เป็ด ไก่ ของราษฎร ขนย้ายสิ่งสกปรกโสโครกภายในเมือง ควบคุมดูแลการก่อสร้างอาคารหรือต่อเติมอาคารในกรุงเทพฯ^{๕๐}

สุขาภิบาลท่าฉลอม สุขาภิบาลในส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศสยาม

หลังจากจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ได้ราว ๘ ปี ใน พ.ศ. ๒๔๔๘ (ร.ศ. ๑๒๔) กระทรวงมหาดไทย ซึ่งขณะนั้นสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง ได้จัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมขึ้นเป็นสุขาภิบาลในส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศ โดยสาเหตุที่เลือกตำบลท่าฉลอมในเมืองสมุทรสาครจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลในส่วนภูมิภาคแห่งแรกนั้น เนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกเรื่องตลาดท่าจีน ตำบลท่าฉลอม เมืองสมุทรสาคร มีสภาพเสื่อมโทรมสกปรก ขึ้นมากล่าวในที่ประชุมเสนาบดี ดังนั้นสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ จึงมีสาสน์ไปดำหนิผู้ว่าราชการเมืองสมุทรสาครเรื่องสภาพความสกปรกของตลาดท่าจีน พระยาพิไชยสุนทร ผู้ว่าราชการเมืองสมุทรสาครในขณะนั้นจึงเรียกประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ตลาดท่าจีนเพื่อหาทางแก้ไขให้ตลาดท่าจีนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น ในที่สุดที่ประชุมดังกล่าวได้ตกลงกันให้ชักชวนราษฎรและพ่อค้าในตำบลท่าฉลอม ช่วยกันบริจาคเงินปรับปรุงตลาดท่าจีน มีการสร้างถนนปูอิฐและจ้างคนทำความสะอาดบริเวณตลาดท่าจีนด้วยเงินบริจาคที่ได้มา ทำให้ตลาดท่าจีนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น^{๕๑}

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพอพระทัยกับการแก้ไขปัญหาคความสกปรกที่ตลาดท่าจีน จึงทำรายงานทูลเกล้าถวายต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นเป็นโอกาสอันดีที่จะเริ่มการสุขาภิบาลหัวเมืองขึ้นที่ตำบลท่าฉลอมเป็นแห่งแรก เพื่อปูรากฐานในการขยายการสุขาภิบาลไปยังภูมิภาคอื่นๆต่อไป โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงขอพระบรมราชานุญาตแก้ไข “ภาษีโรงเรือน” ให้เป็นรายได้สำหรับสุขาภิบาลที่จะจัดตั้งขึ้น

สุขาภิบาลท่าฉลอม มีหน้าที่ ๓ ประการคือ (๑) ซ่อมแซมและบำรุงถนนหนทาง (๒) จุดโคมไฟให้มีแสงสว่างในเวลาค่ำคืนเป็นระยะๆตลอดถนนในตำบล (๓) จ้างลูกจ้างสำหรับขนขยะมูลฝอยในสุขาภิบาลไปเททิ้ง สำหรับการบริหารงานของสุขาภิบาลท่าฉลอมนั้นทำในรูปแบบของคณะกรรมการ อันประกอบด้วย กำนันตำบลท่าฉลอม เป็นหัวหน้า และผู้ใหญ่บ้านในเขตเป็นผู้ช่วย โดยนำภาษีที่เก็บได้ในท้องที่หลังหักค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บแล้วไปใช้ในการดำเนินงานของสุขาภิบาล รวมทั้งมีอำนาจหักห้ามปรามสุขาภิบาลหากพบว่า มีการใช้จ่ายในทางที่ไม่สมควร ขณะเดียวกันก็พบว่าสุขาภิบาลท่าฉลอมมีการแสดงบัญชีรายรับรายให้ราษฎรในท้องที่ทราบอยู่เสมอ

^{๕๐} ธเนศวร์ เจริญเมือง, ๑๐๐ ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๕๔๐, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๖.

^{๕๑} จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับกระทรวงมหาดไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๒๗๖-๒๘๑.

การขยายสุขาภิบาลหัวเมือง

หลังจากสุขาภิบาลท่าฉลอมดำเนินงานไปได้ด้วยดี ในพ.ศ. ๒๔๕๑ (ร.ศ. ๑๒๗) กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗” (กระทรวงมหาดไทยร่างกฎหมายฉบับนี้ขึ้นในปี ๒๔๕๐) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตั้งหน่วยงานดูแลด้านการปกครองท้องที่ในส่วนภูมิภาคต่างๆ ๓ อย่างด้วยกัน คือ (๑) รักษาความสะอาดภายในท้องที่ (๒) ป้องกันและรักษาโรคภัยไข้เจ็บภายในท้องที่ (๓) บำรุงรักษาเส้นทางสัญจรภายในท้องที่^{๕๒}

ตามพระราชบัญญัติการจัดการสุขาภิบาลตามหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗ มีการจำแนกสุขาภิบาลออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) สุขาภิบาลสำหรับหัวเมือง จัดตั้งขึ้นภายในท้องที่ที่เป็นเขตเมือง (๒) สุขาภิบาลสำหรับตำบล จัดตั้งขึ้นในท้องที่ตำบลที่มีประชากรหนาแน่น สำหรับการบริหารงานของสุขาภิบาลหัวเมืองทำในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยในกรณีสุขาภิบาลสำหรับหัวเมืองจะประกอบด้วย ผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมืองฝ่ายสุขาภิบาล นายอำเภอท้องที่ นายแพทย์สุขาภิบาล นายช่างสุขาภิบาล กำนันในเขตสุขาภิบาล ๔ คน ส่วนคณะกรรมการสุขาภิบาลสำหรับตำบลจะประกอบด้วย กำนันนายตำบลเป็นประธาน และผู้ใหญ่บ้านในเขตท้องที่เป็นกรรมการนอกจากเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวมาแล้ว ในคณะกรรมการสุขาภิบาลสำหรับหัวเมืองและคณะกรรมการสุขาภิบาลสำหรับตำบล อาจมีการแต่งตั้งพ่อค้าในท้องถิ่นเข้ามาร่วมบริหารงาน

สุขาภิบาลที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีจำนวน ๓๕ แห่ง แยกเป็นสุขาภิบาลสำหรับหัวเมือง (สุขาภิบาลเมือง) ๒๙ แห่ง และสุขาภิบาลสำหรับตำบล (สุขาภิบาลท้องที่) ๖ แห่ง เมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้มีการจัดรูปแบบการปกครองท้องที่ในรูปแบบของ “เทศบาล” และมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ สุขาภิบาลทั้ง ๓๕ แห่งจึงเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาล

การจัดตั้งสุขาภิบาลในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ผู้นำไทยได้หันมาใช้ในการปกครองท้องที่แบบเทศบาลและมีจุดมุ่งหมายที่จะยกฐานะตำบลทั่วประเทศซึ่งมีอยู่ราว ๔,๘๐๐ ตำบลในขณะนั้นขึ้นเป็นเทศบาลทั้งหมด แต่พอถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ ทั่วประเทศมีเทศบาลเพียง ๑๑๗ แห่ง เนื่องจากมีอุปสรรคหลายประการในการจัดตั้งเทศบาล ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐบาลขณะนั้นซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี (เป็นนายกรัฐมนตรีช่วงที่ ๒) จึงได้ออกกฎหมายจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นอีกครั้งเพื่อใช้สุขาภิบาลเป็นฐานในการพัฒนาระบบการปกครองท้องที่ให้เติบโตและเข้มแข็ง สามารถยกฐานะขึ้นเป็น “เทศบาล” ในโอกาสต่อไป โดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสุขาภิบาลในการดำเนินงานของสุขาภิบาล ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับนี้การจัดตั้งสุขาภิบาลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยซึ่งจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ อีก

^{๕๒} ชวงค์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องที่ไทย, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๖-๑๒๗.

๒ ครั้งเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๑ และพ.ศ. ๒๕๒๘ ตามลำดับโดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาลฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๘ ได้กำหนดโครงสร้างของสุขาภิบาลแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทได้แก่^{๕๓}

(๑) สุขาภิบาลที่มีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอร่วมอยู่ในคณะกรรมการสุขาภิบาลโดยดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการสุขาภิบาล

(๒) สุขาภิบาลที่มีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำของสุขาภิบาลได้ โดยสุขาภิบาลประเภทนี้ประธานกรรมการสุขาภิบาลมาจากกรรมการที่ราษฎรเลือกตั้ง มีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา

การเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล

นับตั้งแต่มีการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของสุขาภิบาลเมื่อพ.ศ. ๒๔๔๐ มาจนถึงพ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี ได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นทั่วประเทศรวม ๙๘๑ แห่ง ในจำนวนนี้มีสุขาภิบาลที่ถูกยกเลิกไป ๑ แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เพราะพื้นที่ถูกน้ำท่วมด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้บัญญัติไว้ในหมวดการปกครองท้องถิ่น มาตรา ๒๘๕ กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่แถลงต่อสภาเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดรูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ ๔ รูปแบบคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ โดยไม่มีรูปแบบสุขาภิบาล ดังนั้นในพ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล สุขาภิบาลทั่วประเทศจำนวน ๙๘๐ แห่งจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลทั้งหมด

๒.๓.๒ การสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย เป็นการจัดการและควบคุมดูแลที่อยู่อาศัยหรือสถาบันให้สะอาดถูกสุขลักษณะ โดยจัดการให้ได้ตามความต้องการขั้นมูลฐานทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ การป้องกันโรคติดต่อ รวมทั้งก่อให้เกิดความปลอดภัยจากอุบัติเหตุแก่ผู้พักอาศัยหรือผู้ใช้บริการ

ข้อจำกัดในการจัดการสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม

๑) ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ การสร้างบ้านพักอาศัยให้ถูกสุขลักษณะหรือถูกหลักสุขาภิบาลได้มากนักน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นกับฐานะของผู้อยู่อาศัยเป็นสำคัญ หากมีฐานะดีก็สามารถซื้อหรือสร้างบ้านเป็นของตนเอง โดยออกแบบการสร้างตามที่ต้องการได้ ตรงกันข้ามกับบางกลุ่มที่ฐานะไม่เอื้ออำนวย อาจจำเป็นต้องอยู่ตามสภาพ ต้องเช่าอาศัยอยู่หรืออยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในเนื้อที่ที่ค่อนข้างจำกัด สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ห้องแถว หรือชุมชนแออัด เป็นต้น โดยเฉพาะในเขตเมืองขนาดใหญ่ ที่ผู้คนมาอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น

๒) ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางสังคม อัตราการเพิ่มประชากรและการโยกย้ายถิ่นฐานโดยประชาชนในชนบทอพยพเข้าสู่เขตเมืองหลวง หรือเมืองขนาดใหญ่ เพื่อหางานทำหรือมุ่งเข้า

^{๕๓} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

หาแหล่งที่มีความเจริญ ได้กลายเป็นปัญหาทางสังคมของชุมชนเมืองในปัจจุบัน เนื่องด้วยจำกัดในพื้นที่ที่ดิน มีผู้อยู่อาศัยมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาอยู่กันอย่างหนาแน่น การปรับตัวเพื่อการดำรงชีพในชุมชนเมือง หากชุมชนใด จัดการไม่ดี จะกลายเป็นสังคมที่เสื่อมโทรม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตให้ตกต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

๓) ข้อจำกัดทางการศึกษา ปัญหาการให้ความรู้ผ่านระบบการศึกษาหรือผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งทำได้ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ประชาชนทั่วไปขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องทำที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ โดยเฉพาะการจัดสิ่งแวดล้อมตามความต้องการทั้งสี่ประการที่กล่าวมาข้างต้น

๔) ข้อจำกัดทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม มีส่วนในการกำหนดรูปทรงและการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย บ้านในเขตชนบท อาจสร้างเป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง และอาจมีการทำคอกสัตว์ใต้ถุนบ้านด้วย ในขณะที่บ้านในเขตเมือง เอื้อต่อการสร้างเป็นอาคารคอนกรีตจะเหมาะสมกว่า ซึ่งบ้านแต่ละแบบก็มีข้อดี - ข้อด้อยมากน้อยต่างกันไป หากเป็นบ้านทรงไทย ภายในบ้านจะไม่อบอ้าว เพราะมีการระบายอากาศได้ดี

๕) ข้อจำกัดทางด้านนโยบาย การวางแผนทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ภูมิภาค รัฐ และชาติ หากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นและชาติ ขาดความชัดเจนและไม่แน่นอน ขาดเสถียรภาพ อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยด้วย การขาดการวางแผนด้านผังเมือง อาจทำให้เกิดการปะปนกันระหว่างบ้านพักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่ราชการได้

๒.๓.๓ หลักการสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย ควรจัดให้เป็นไปตามความต้องการขั้นพื้นฐานของบ้านพักอาศัย โดยจัดให้มีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยา ความต้องการด้านจิตใจ การป้องกันโรคติดต่อ ตลอดจนการป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้านพักอาศัย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคารบ้านเรือน รวมถึงตึก โรง และแฟ้มมนุษย์จัดสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งกลางวันและกลางคืน ภายในที่อยู่อาศัยประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่ต้องการ มีทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย อุปกรณ์และสิ่งใช้สอยที่จำเป็นตามความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีงามทั้งส่วนตัว และครอบครัวของผู้พักอาศัย

สถาบัน หมายถึง อาคารสถานที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นที่ทำการ ซึ่งกำหนดให้เป็นที่ยอมรับได้ทั่วไป จึงเป็นอาคารที่สาธารณะ เช่น โรงเรียน หรือสถานที่ศึกษา หอประชุม โรง - มหรรพ โรงพยาบาล โรงแรม และเรือนจำ เป็นต้น

การสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยและสถาบัน หมายถึง การจัดการและควบคุมดูแลที่อยู่อาศัยหรือสถาบันให้สะอาดถูกสุขลักษณะ โดยจัดการให้ได้ตามความต้องการขั้นมูลฐานทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ การป้องกันโรคติดต่อ และจัดให้ปลอดภัยจากการเกิดอุบัติเหตุแก่ผู้พักอาศัยหรือผู้ใช้บริการด้วย

Housing Sanitation หมายถึง การปรับปรุงบ้านและบริเวณให้ถูกหลักสุขาภิบาลเพื่อเป็นการป้องกันโรคติดต่อ ป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้นได้ และเป็นการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยและสุขนิสัยให้รู้จักการทำความสะอาดบ้านเรือน

Housing หมายถึง การจัดการที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ

Residential Environment หรือ Housing หมายถึง โครงสร้างทางกายภาพที่มนุษย์ใช้อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่ภายในโครงสร้างดังกล่าว รวมถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องบริการ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการของมนุษย์ที่พักอาศัยในโครงสร้างดังกล่าว หรือเพื่อความต้องการให้บุคคลและครอบครัวที่อยู่อาศัยมีสุขภาพดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึง การดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ด้วยดี

หลักการสุขภาพที่อยู่อาศัย

สมาคมสาธารณสุขอเมริกัน (American Public Health Administration) ได้กำหนดมาตรฐานความต้องการในเรื่องบ้านพักอาศัย ดังนี้คือ^{๕๔}

๑) บ้านพักอาศัยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางด้านร่างกายของผู้อยู่อาศัย (Fundamental Physiological Needs)

๒) บ้านพักอาศัยจะต้องเป็นไปตามความต้องการทางด้านจิตใจของผู้อยู่อาศัย (Fundamental Psychological Needs)

๓) ต้องป้องกันโรคติดต่อภายในบ้าน (Provision against Communicable Diseases)

๔) สามารถป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้าน (Provision against Accidents)

๑. ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Fundamental Physiological Needs)

หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสนองความต้องการทางร่างกาย แก่ผู้อยู่อาศัยได้ เช่น การจัดระบบระบายอากาศให้เหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อยู่อาศัยที่จะต้องพิจารณาจัดให้ถูกต้องด้วย ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ อุณหภูมิและความชื้น การระบายอากาศ แสงสว่าง เสียงรบกวน

๒. ความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตใจและสังคม (Fundamental Psychological and Social Needs) หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุขสบายทางจิตใจ เช่น ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่แออัดหรือคับแคบ สมาชิกภายในบ้านมีความสามัคคีกลมเกลียวกันดี มีชีวิตความเป็นอยู่อยู่กับเพื่อนบ้านได้ดี ภายในที่อยู่อาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นพื้นฐาน เป็นต้น ความต้องการทางจิตใจของผู้อยู่อาศัยที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้ ความเป็นสัดส่วน และเป็นส่วนตัวของผู้อยู่อาศัย ความสะอาดของที่อยู่อาศัย ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะดวกสบาย

๓. การป้องกันโรคติดต่อ (Protection against Communicable Diseases) การติดต่อของโรคภายในบ้านพักอาศัย จะเป็นไปได้ง่ายหรือยาก ขึ้นกับองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ตัวบุคคล (Host) เชื้อโรค (Agents) และสิ่งแวดล้อมโดยรวม (Environment) ดังนั้น การจะควบคุมป้องกันโรคติดต่อภายในบ้านอย่างได้ผล จำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้ อันได้แก่

^{๕๔} ประสิทธิ์ ลีระพันธ์, กระบวนทัศน์ใหม่ของงานอนามัยสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สอศ., ๒๕๕๐), หน้า ๖๘.

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคแก่คนภายในครอบครัว จัดให้มีสุขวิยาส่วนบุคคลและส่วนรวมที่ดี จัดตัวการที่ทำให้เกิดโรคหรือพาหะนำโรคติดต่อต่างๆ เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง เป็นต้น การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด พอเพียง มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ มีการระบายน้ำเสียที่เหมาะสม การเตรียมอาหารที่ปลอดภัยต่อการบริโภค ตลอดจน สิ่งต่างๆที่อยู่โดยรอบ ให้มีสภาพที่ปลอดภัย ไม่เอื้อต่อการเกิดโรคติดต่อภายในบ้าน

๔.การป้องกันอุบัติเหตุ (Protection against Accidents)

อุบัติเหตุหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า หรือไม่มีเจตนาทำให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นแล้ว มีผลก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคลหรือทรัพย์สินต่างๆ ได้ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในที่อยู่อาศัย ทั้งในบริเวณตัวบ้านหรือบริเวณนอกบ้าน ซึ่งอยู่ภายในรั้วบ้านก็ตาม มีโอกาสเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนในบ้าน โดยเฉพาะภายในที่อยู่อาศัยที่ขาดมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ ผลของอุบัติเหตุอาจทำให้สมาชิกในบ้านบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อย จนถึงขั้นเสียชีวิตได้ หรืออาจมีผลเฉพาะทำให้ทรัพย์สินภายในบ้านชำรุดเสียหายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นเพียงอุบัติเหตุเพียงเล็กน้อย แต่ก็ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้น เพราะมีความเชื่อใจอยู่ว่าบ้านน่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด เมื่อบุคคลอยู่ในบ้านจึงปล่อยตัวปล่อยใจอิสระ อาจเกิดการเผอเรอไม่ได้ทันระวังตัว จนเกิดเหตุที่ไม่คาดฝันได้ ลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุภายในบ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่าย จึงนำมาจัดกลุ่มแบ่งแยกตามความคล้ายคลึงและความถี่ในการเกิดที่มีอยู่บ่อยๆ ดังนี้ คือ อุบัติเหตุอันเกิดจากการพลัดตกหกล้ม อุบัติเหตุอันเนื่องจากอัคคีภัย อุบัติเหตุอันเนื่องจากไฟฟ้าดูดหรือไฟฟ้าช็อต อุบัติเหตุอันเนื่องจากพิษของสารเคมีหรือสารพิษ อุบัติเหตุอันเกิดจากของมีคม อุบัติเหตุอันเกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์

สรุปได้ว่า นับตั้งแต่มีการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของสุขาภิบาลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ มาจนถึงพ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี ได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นทั่วประเทศรวม ๙๘๑ แห่ง ในจำนวนนี้มีสุขาภิบาลที่ถูกยกเลิกไป ๑ แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เพราะพื้นที่ถูกน้ำท่วม ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๑ ได้บัญญัติไว้ในหมวดการปกครองท้องถิ่น มาตรา ๒๘๕ กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่แถลงต่อสภาเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดรูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ ๔ รูปแบบคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ โดยไม่มีรูปแบบสุขาภิบาล ดังนั้นในพ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล สุขาภิบาลทั่วประเทศจำนวน ๙๘๐ แห่งจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลทั้งหมด การสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย เป็นการจัดการและควบคุมดูแลที่อยู่อาศัยหรือสถาบันให้สะอาดถูกสุขลักษณะ โดยจัดการให้ได้ตามความต้องการขั้นมูลฐานทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ การป้องกันโรคติดต่อ รวมทั้งก่อให้เกิดความปลอดภัยจากอุบัติเหตุแก่ผู้พักอาศัยหรือผู้ใช้บริการ หลักการสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย ควรจัดให้เป็นไปตามความต้องการขั้นพื้นฐานของบ้านพักอาศัย โดยจัดให้มีลักษณะเป็นไปตามความต้องการทางสรีรวิทยา ความต้องการด้านจิตใจ การป้องกันโรคติดต่อ ตลอดจนการป้องกันอุบัติเหตุภายในบ้านพักอาศัย

๒.๔ บริบทพื้นที่การทำวิจัย

วัดในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนทั้งหมด ๑๐๖ วัด ประกอบด้วย วัด พระอารามหลวง ๑ วัด วัดราษฎร์ ๑๐๕ วัด ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็นดังนี้ เจ้าคณะอำเภอ ๑ รูป รองเจ้าคณะอำเภอ ๒ รูป เจ้าคณะตำบล ๑๑ ตำบล เจ้าอาวาส ๑๐๖ รูป ซึ่งแบ่งออกดังนี้

๑.ตำบลช่องสามหมอ	มีวัด	๑๐ วัด	มีพระสงฆ์	๖๓ รูป
๒.ตำบลหนองไผ่	มีวัด	๗ วัด	มีพระสงฆ์	๓๐ รูป
๓.ตำบลบ้านแก้ง	มีวัด	๑๑ วัด	มีพระสงฆ์	๓๔ รูป
๔.ตำบลหนองสังข์	มีวัด	๑๑ วัด	มีพระสงฆ์	๓๕ รูป
๕.ตำบลหลุบคา	มีวัด	๑๐ วัด	มีพระสงฆ์	๒๖ รูป
๖.ตำบลนาหนองทุ่มเขต ๑	มีวัด	๗ วัด	มีพระสงฆ์	๓๐ รูป
๗.ตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒	มีวัด	๘ วัด	มีพระสงฆ์	๓๖ รูป
๘.ตำบลหนองขาม	มีวัด	๑๐ วัด	มีพระสงฆ์	๓๙ รูป
๙.ตำบลโคกกุง	มีวัด	๙ วัด	มีพระสงฆ์	๔๙ รูป
๑๐.ตำบลท่ามะไฟหวาน	มีวัด	๑๒ วัด	มีพระสงฆ์	๘๕ รูป
๑๑.ตำบลเก่าย่าดี	มีวัด	๑๑ วัด	มีพระสงฆ์	๒๙ รูป
		รวมวัด	๑๐๖ วัด	รวมพระสงฆ์ ๔๕๐ รูป

คณะสงฆ์อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีนโยบายในการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรให้ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสุขภาพ โดยนำร่องของคณะสงฆ์ในตำบลนาหนองทุ่มเขต ๑ ตำบลนาหนองทุ่ม เขต ๒ และตำบลช่องสามหมอ ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยให้มีหน่วยงานรัฐ มาตรวจสอบแบบแปลนการสร้าง และมาช่วยในการดูแลสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ภายในวัดในด้านสาธารณูปการทุกอย่างที่มีภายในวัดในตำบลทั้ง ๓ ตำบล ที่เป็นตำบลนำร่องก่อน แล้วถึงจะขยายให้ครอบคลุมทั้ง ๘ ตำบลที่เหลือ

สาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ทางศาสนา สำหรับสาธารณูปการที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

๑) การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน
 ๒) กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุจำพรรษา และยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวง

๓) กิจการของวัดอื่นๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร

๔) การศาสนสมบัติของวัด

ความมุ่งหมายของสาธารณูปการก็เพื่อบำรุงรักษาวัดและส่งเสริมสร้างวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนหรือสังคมผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบไป การบริหารกิจการคณะสงฆ์และพระศาสนา ในด้านสาธารณูปการของวัดในปัจจุบัน แบ่งได้ ๓ เรื่อง คือการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ การพัฒนาวัด และการดูแลรักษาจัดการ ศาสนสมบัติของวัด โดยที่การ

บริหารงานสาธารณูปการของเจ้าอาวาสหรือวัดตามพระธรรมวินัยควรให้เกิดความสุข (สัปบายะ) ๔ อย่าง คือ

๑) อาวาสสัปบายะ ที่อยู่เป็นที่สบาย คือ ทำให้วัดเป็นอารามเป็นที่ร่มรื่นร่มเย็นเป็นรมณีสถานเจริญตาสบายใจแก่ผู้พบเห็น เป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

๒) อาหารสัปบายะ อาหารเป็นที่สบายตามปกติเมื่อมีที่อยู่แล้วต้องคำนึงถึงการกินอาหาร การจัดสวัสดิการเรื่องอาหาร

๓) บุคคลสัปบายะ บุคคลเป็นที่สบายบางแห่งไม่คำนึงถึงเรื่องบุคคลภายในวัด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัด คนวัดแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสกอุบาสิกา และเด็กวัด วัดใดดี หรือไม่ดี ดูได้จากบุคคล ๔ ประเภทนี้ สาธารณูปการจึงควรคำนึงถึงบุคคล ๔ ประเภทนี้ โดยการจัดที่อยู่อาศัยของบุคคลแต่ละประเภทให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละบุคคลไม่ให้เป็นกัน

๔) ธรรมสัปบายะ ธรรมเป็นที่สบายจุดมุ่งหมาย คือเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะของงาน การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่า และการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น^{๕๕}

การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติ สอดส่องดูแล ชี้แจง แนะนำให้การสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑) ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา

๒) ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอสมควร แก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน

๓) ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุ ให้เป็นทรงไทยหรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๔) การควบคุมการเงินและบัญชี รายรับ-รายจ่าย ของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี

๕) ควบคุมดูแลเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปโดยถูกต้อง

๖) ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด ความสำคัญ การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวก สบาย การทำถนน ทางเดิน ในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการ เป็นงานประจำ ของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งจำเป็น รักษา สิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และ ซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ ภายใน

^{๕๕} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๔๑.

วัด ในการนี้ให้รวมถึง การดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของ สงฆ์ซึ่งเรียกว่า ภณฑาคาริก โดยเฉพาะ ศาสนสมบัติ แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ - ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้นซึ่งมี เจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแล รักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย - ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดิน และผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของ ผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแลรักษา ทั้งนี้การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตาม กฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน แก่ประชาชนโดยทั่วไป หากไม่จำเป็น

หลักการดำเนินการสาธารณูปการ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และ เขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษา ถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีการจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัด เป็นต้น

กรอบการพัฒนา

หมวดที่ ๑ การสาธารณูปการ^{๕๖}

การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาวัดในด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ บริเวณวัด

ภายในบริเวณวัด มีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสม สิ่งเสริมสภาพความเป็นรมณีสถานโดยดำเนินการในสิ่งต่าง ๆ ดังเช่น

๑.๑.๑ ป้ายชื่อวัด ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความสง่างาม

๑.๑.๒ แผนผัง ติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและรายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดชัดเจน

๑.๑.๓ ป้ายเผยแพร่กิจกรรมต่างๆของวัดแสดงหรือเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมต่างๆของวัด

๑.๑.๔ ป้ายประวัติวัดโดยย่อ เพื่อแสดงประวัติวัดเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป

๑.๑.๕ ป้ายนิเทศข้อมูล เพื่อแสดงจำนวนสถิติข้อมูลต่าง ๆ ของวัด

๑.๑.๖ ป้ายคติธรรม พุทธภาษิต เพื่อเผยแพร่คติธรรมหรือพุทธภาษิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือคติธรรมสอนใจแก่บุคคลที่เข้ามาในวัด

^{๕๖} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำหนังสือ, “การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน”, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕-๒๐.

๑.๑.๗ มุมหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไป
ที่สนใจ

๑.๒ การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด

- ๑.๒.๑ บริเวณวัดสงบ ร่มรื่น
- ๑.๒.๒ มีการจัดบริเวณวัด สถานที่ เป็นระเบียบ
- ๑.๒.๓ มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย
- ๑.๒.๔ มีบริเวณปลูกดอกไม้ไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่น สวยงาม
- ๑.๒.๕ มีการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน

๑.๓ ความสะอาด/มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ

- ๑.๓.๑ ความสะอาด ของอาคารเสนาสนะและภายในบริเวณวัด
- ๑.๓.๒ ความมั่นคงแข็งแรง ของอาคารเสนาสนะมีความมั่นคงปลอดภัยต่อการ
พำนักอาศัย ใช้ประโยชน์หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

๑.๔ วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการ
ใช้ประโยชน์สภาพสะอาด มั่นคงแข็งแรง

- ๑.๔.๑ อุโบสถ
- ๑.๔.๒ กุฏิ
- ๑.๔.๓ ศาลา
- ๑.๔.๔ เเมรุ
- ๑.๔.๕ วิหาร
- ๑.๔.๖ ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์
- ๑.๔.๗ ถนนและทางเท้าภายในวัด
- ๑.๔.๘ เจดีย์
- ๑.๔.๙ ร้ววัด/กำแพงวัด

๑.๕ การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด โดยวัดดำเนินการให้มีเพื่อให้
สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่

- ๑.๕.๑ การจัดทำบัญชีการเงินของวัด
- ๑.๕.๒ การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด
- ๑.๕.๓ การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด
- ๑.๕.๔ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัด

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารและผลงานการวิจัยต่างๆผู้วิจัยพบว่ามีเอกสารงานวิจัย
และวิทยานิพนธ์ ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอ
แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการได้มีผู้ศึกษาวิจัย

ไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

พระอภินิษฐ์ สิริปญโญ (อาจวิชัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัด ปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการใน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาบาลีที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการด้าน สาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีได้แก่ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับ งบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ ๒) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดการดูแลเอาใจใส่ ๓) ปัญหาเกี่ยวกับการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการ จัดศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร จึงมีข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ๑) จัดหา งบประมาณสำรองไว้มากๆ ให้เพียงพอกับการก่อสร้าง ๒) จำเป็นต้องมีการ ตั้งคณะกรรมการ ควบคุมดูแล ให้มีผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมและเอาใจใส่จริงๆ ๓) การให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดศาสน สมบัติของวัด ให้เกิดความสำนึกรักศาสนสมบัติของวัด^{๕๗}

พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อ พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน สาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาบาลีและ ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

^{๕๗} พระอภินิษฐ์ สิริปญโญ (อาจวิชัย), “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการใน อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๓. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ในการวางแผนการพัฒนาวัด ๒) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการก่อสร้างบูรณะซ่อมแซมไม่เพียงพอ ๓) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการจัดการศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบ จึงมีข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ๑) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ๒) ควรวางแผนผังในการก่อสร้างให้เหมาะสมและพอเพียงแก่การใช้ประโยชน์ ๓) ควรตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแล ในการดำเนินการจากพระสังฆาธิการในเขตนั้นๆ ๔) ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างต่อเนื่อง

๔. สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีแบ่งออกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวมมีการพัฒนาวัดอย่างมีแบบแผนโดยมีพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่รับผิดชอบระดับวัดได้ดำเนินการตามที่เจ้าคณะผู้ปกครองได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ๒) ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ พระสังฆาธิการควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของวัดให้มีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม ๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองควรที่จะได้ตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำแก่พระสังฆาธิการระดับวัด หรือจัดการประชุมอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่อย่างมีระบบแบบแผน^{๕๘}

พระมหาขวลิต ขาดเมธี (คงแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.44$ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุสามเณรมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ตในด้านการปกครอง และด้านการสาธารณูปการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิกการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ

^{๕๘} พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๕๙}

พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.25$ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านวิทยากร ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ด้านการบริหารจัดการและด้านสถานที่การเปรียบเทียบ พบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามพรรษาและวุฒิการศึกษาบาลี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีที่มีอายุ วุฒิกการศึกษา วุฒิกศศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๖๐}

พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรมและวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๖๑}

พระหัสณัย ปริบุญโญ (สุวรรณจินดา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา (การจัดการเชิงพุทธ)” ผลการวิจัยพบว่า

^{๕๙}พระมหาขวลิต ขาดเมธี (คงแก้ว), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๖๐}พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ), “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๑}พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๑. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = ๒.๓๐$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิทางการศึกษาสายสามัญของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถาม มีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง

๓. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา ได้แก่ (๑) ด้านการปกครอง ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ และควรจัดประชุมพระสังฆาธิการ เพื่อประโยชน์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ (๒) ด้านการศาสนศึกษา ควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอ และมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอน (๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุกๆ สถานศึกษา และวัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ (๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ เพื่อให้มีความรู้ สามารถให้การอบรมสั่งสอนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย และ พระสังฆาธิการควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาให้ประชาชนถึงบ้าน (๕) ด้านการสาธารณูปการ ควรรณรงค์ให้พระสังฆาธิการดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่ มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ และรณรงค์การก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น และ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน^{๒๒}

พระครูสังฆรักษ์กฤษฎ์ภูตภณ สุเมธ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย

^{๒๒} พระหัตถ์สนัย ปริบูรณ์ (สุวรรณจินดา), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = ๓.๔๕$ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = ๓.๗๕$ และ $\bar{X} = ๓.๕๔$ ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ และด้านการสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง^{๖๓}

พระครูสันติธรรมภาณี (บุญชัย สุนติกโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ พระสังฆาธิการ ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุพรรษา วุฒิกศศึกษาสามัญ วุฒิกศศึกษาทางธรรม และวุฒิกศศึกษาทางเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๖๔}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ เป็นการทำงานของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญใช้ทรัพยากรบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผลเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเสนาสนะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเสนาสนะได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

พระวัฒน์พงษ์ ฐานิสโร (เปงใจ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดด้านคุณค่าของเสนาสนะตามหลักพุทธจริยศาสตร์” ผลการวิจัยพบว่า เสนาสนะ หมายถึง ที่นอนและที่นั่ง หรือ ที่สำหรับพักผ่อนเป็นส่วนตัว ที่สำหรับหลักเรือนภานาและประกอบกิจอันเป็นส่วนรวมของพระภิกษุสงฆ์สามเณร เสนาสนะมี ๒ อย่าง คือ เสนาสนะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำ (คิริคูหา) ป่าช้า ป่าซุก ที่แจ้ง และเสนาสนะที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ กุฏิ วิหาร เรือนชั้น เรือนโล้น เรือนว่าง ปราสาท ซึ่งการสร้างเสนาสนะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันตามแต่เจตนาของผู้สร้าง เสนาสนะทั้งสองอย่างนี้พระพุทเจ้าทรงอนุญาตให้พระสาวกใช้เป็นเครื่องอาศัย ทั้งนี้แนวคิดในการสร้างเสนาสนะมีเป้าหมายตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๒ ประการ คือ เพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ของพระภิกษุสงฆ์และเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ของบุคคลในสังคม เสนาสนะมีคุณค่าตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ๒ ประการ คือ คุณค่าหลักกับคุณค่ารอง โดยคุณค่าหลักสามารถแบ่งตามความ

^{๖๓} พระครูสังฆรักษ์กฤษฏ์ตถณ สุเมธ, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๖๔} พระครูสันติธรรมภาณี (บุญชัย สุนติกโร), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

เหมาะสมได้ ๒ นัย คือ ๑) คุณค่าของเสนาสนะในมิติทางศาสนา อันเป็นคุณค่าตามวัตถุประสงค์ของการสร้าง ที่ได้วางเอาไว้ตามหลักการทางพระธรรมวินัย และ ๒) คุณค่าของเสนาสนะในมิติอื่นๆ คือ เสนาสนะสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก สำหรับคุณค่ารอง คือ ผลพลอยได้จากคุณค่าหลัก อันไม่ได้มาจากวัตถุประสงค์ในการสร้างเสนาสนะ เช่น วิหารลายคำ อุโบสถเงิน สร้างเพื่อประโยชน์ทางศาสนา แต่ด้วยฝีมืออันวิจิตรทำให้ผู้คนเดินทางมาเที่ยวชม ซึ่งบางกรณีคุณค่ารองอาจมีความโดดเด่นมากกว่าคุณค่าหลัก เป็นต้น^{๖๕}

พระมหาวิมล ปิยธมโม (ชนิดพจน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษางานนวักรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)” ผลการวิจัยพบว่า งานนวักรรมในทางพุทธศาสนา เป็นงานที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง เสนาสนะ ซึ่งมีทั้งทรงอนุญาต เช่น วิหาร เรือนมุงแถบเดียว เรือนชั้น เรือนโล้น และถ้า เป็นต้นและไม่ทรงอนุญาต เช่น การสร้างเสนาสนะ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงที่ให้ก่อน เป็นต้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ) ท่านเป็นผู้ชำนาญในด้านการก่อสร้างศาสนวัตถุและศาสนสถาน ด้านสาธารณประโยชน์ ด้านศิลปหัตถกรรม เช่น ความชำนาญในงานจักสานสำหรับใช้ในครัวเรือน เช่น กระติบข้าว ไซ ตระกร้า กระบุง เป็นผู้นำจิตวิญญาณ ผู้ถ่ายทอดความรู้ศิลปหัตถกรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมด้านศิลปหัตถกรรม วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ท่านเป็นครูสอนพระภิกษุ สามเณร ชาวบ้านทั่วไป เยาวชน และผู้สูงอายุ เสมอกัน ที่ทำมากกว่าบทบาทที่กล่าวคือท่านให้โอกาสศึกษาวิชาชีพแก่ทุกๆ คนในชุมชนตามที่แต่ละคนต้องการเรียนรู้

ส่วนผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ) ด้วยการสร้างศาสนวัตถุ เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหาร ก่อประโยชน์แก่ชาวพุทธในตำบลป่าสังข์ เช่น ใช้อุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรมและอุปสมบทกุลบุตรในชุมชนพื้นที่นั้น ศาลาการเปรียญใช้ประกอบพิธีทำบุญของชาวพุทธ และประชุมสงฆ์รวมถึงชาวบ้าน วิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สิ่งก่อสร้างมีลวดลายงดงาม มีภาพขาคกไว้ศึกษา ท่านสร้างอาคารเรียน โรงเรียนบ้านป่าสังข์ – ป่าม่วงวิทยา เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนในชุมชน^{๖๖}

พระวีรชน อุตโตโร (ชัชวาลย์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุนิพพานในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า การบริโภคปัจจัย ๔ ในพระพุทธศาสนา คือ การใช้สอยผ้าจีวร กิน ดื่ม อาหารบิณฑบาต ใช้สอยที่อาศัย

^{๖๕} พระวัฒน์พงษ์ ฐานิสสร (เปงใจ), “แนวคิดด้านคุณค่าของเสนาสนะตามหลักพุทธจริยศาสตร์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๖๖} พระมหาวิมล ปิยธมโม (ชนิดพจน์), “การศึกษางานนวักรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เสนาสนะ และใช้ยารักษาโรค ตามหลักธรรมวินัย เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อสนองกิเลสตัณหาความอยาก จึงเป็นไปอย่างสันโดษ ไม่ฟุ้งเฟ้อ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการบริโภคน้ำ ๔ ในพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในพระวินัยปิฎก ทรงอนุญาตไตรจีวรและผ้าอื่นๆ เทาที่จำเป็นสำหรับนุ่งห่มปกปิดร่างกาย ทรงบัญญัติการบิณฑบาต และข้อวัตรเกี่ยวกับการบริโภคอย่างผู้มีมารยาทที่ดีในสังคม ทรงอนุญาตเสนาสนะที่สงบสัปปะนพื้นฐานที่มักน้อยสันโดษรบกวนผู้อื่นน้อยและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และทรงอนุญาตคิลานเภสัชเฉพาะที่จำเป็นแก่การรักษาโรคที่เกิดขึ้นเท่านั้น

การบริโภคน้ำ ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนา ได้แก่ เมื่อรับปัจจัย ๔ มา ก็พิจารณาโดยความเป็นธาตุเท่านั้น ขณะบริโภคใช้สอยก็พิจารณาใช้สอยอย่างมีสติรู้คุณค่าแท้ของปัจจัยนั้นๆ และเมื่อใช้สอยแล้วก็พิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องบริโภคใช้สอย เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทในกาลทั้ง ๓ นอกจากนี้ยังมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นการขัดเกลาจิตใจเพิ่มเติมในอุคคัฏฐะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริโภคจีวร การบริโภคบิณฑบาต และการบริโภคเสนาสนะตามสมควร การบริโภคบิณฑบาตควรใช้หลักโภชนาการมัตตัญญูตา เลือกโภชนาการที่สัปปายะและเจริญอาหารปฏิบัติกุศลสัญญาจะสนับสนุนการบรรลุธรรมได้เป็นอย่างดี การบริโภคเสนาสนะควรพิจารณาเลือกเสนาสนะที่สัปปายะจะสนับสนุนการบรรลุธรรมได้ และการบริโภคคิลานเภสัชที่ควบคู่กับการใช้ธรรมโอสธจะเกื้อกูลสนับสนุนแก่การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาได้^{๖๗}

พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ (อาจวิชัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า

๑.การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.ผลการเปรียบเทียบ การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา วุฒิการศึกษาบาลี ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓.ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ ๒) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดการดูแลเอาใจใส่ ๓) ปัญหาเกี่ยวกับการให้

^{๖๗} พระวีระชน อุตตโร (ชัชวาล), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริโภคน้ำ ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณรจึงมีข้อเสนอแนะประกอบด้วย ๑) จัดหางบประมาณสำรองไว้มากๆให้เพียงพอกับการก่อสร้าง ๒) จำเป็นต้องมีการตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลให้มีผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมและเอาใจใส่จริงๆ ๓) การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัด ให้เกิดความสำนึกรักศาสนสมบัติของวัด^{๒๘}

พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของ เจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 3.92$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัด มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวม พระสงฆ์และกรรมการวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามสถานภาพพระสงฆ์ด้านอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพกรรมการวัด ด้าน อายุ และวุฒิการศึกษาสามัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา พบว่า ด้านการปกครองควรมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นงานด้านการปกครองและด้านอื่น ๆ ด้านการศาสนศึกษา ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และจิตใจที่เสียสละเข้ามาทำงานด้านนี้ จึงควรจัดหาครูที่มีความรู้ความสามารถมาสอน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ยังไม่มีความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จึงควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญและจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีโทรทัศน์ ซึ่งยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่ธรรมอยู่พอสมควร ควรจัดตั้งศูนย์การปฏิบัติธรรมภายในวัด พร้อมทั้งมีอาจารย์สอนปฏิบัติธรรมที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ ด้านการสาธารณูปการ ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรจัดตั้งคณะกรรมการวัดร่วมกับพระสงฆ์ที่มีความรู้

^{๒๘} พระเอกนิษฐ์ สิริปัญญา (อาจวิชัย), “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

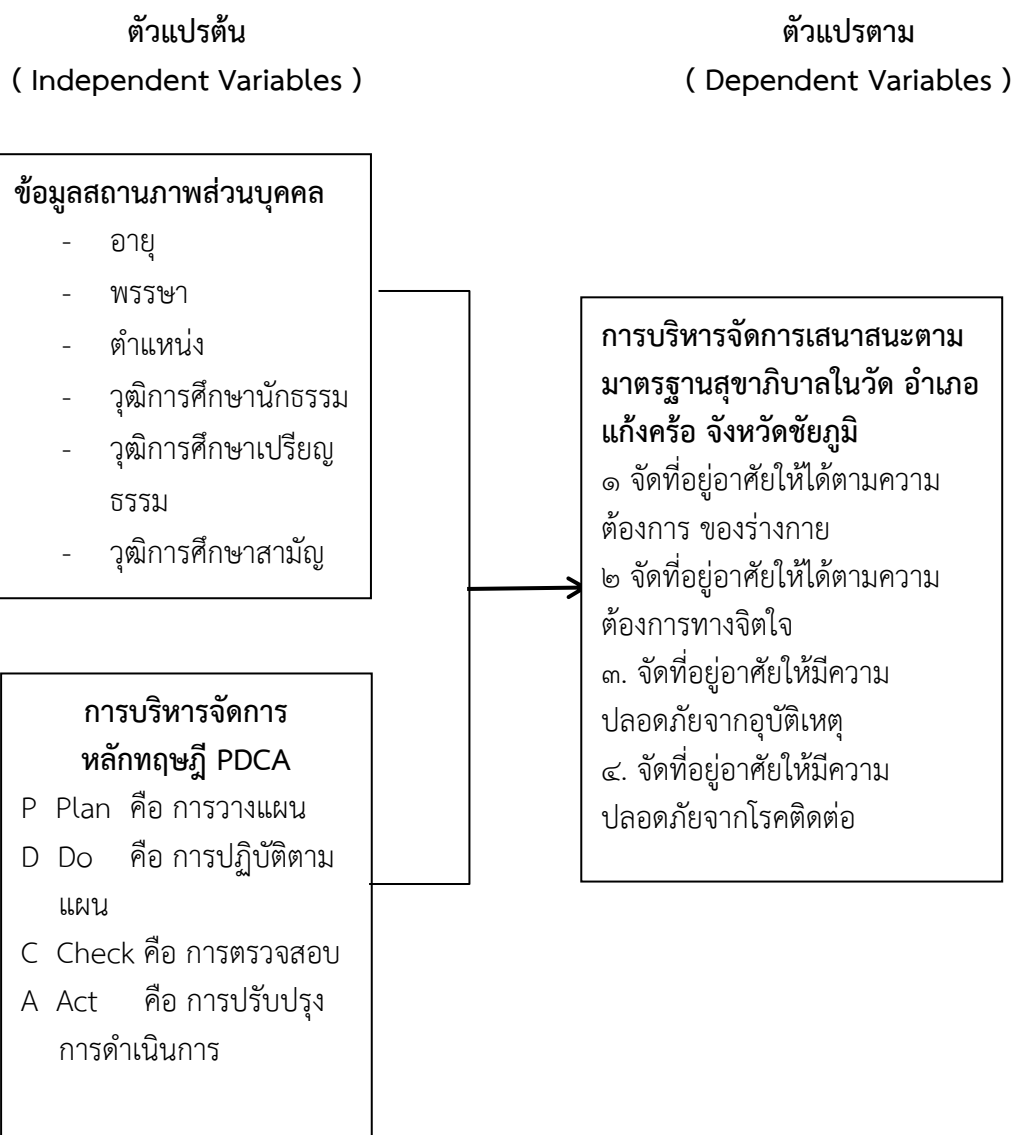
ความสามารถจัดทำแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบมีแบบแผนที่ชัดเจน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ต้องให้ความสำคัญในการสงเคราะห์ด้านจิตใจแก่ประชาชนในฐานะที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน^{๒๙}

สรุปได้ว่าเสนาสนะในความหมายตามคัมภีร์พระไตรปิฎก คือที่อยู่อาศัยชนิดเดิมหรืออย่างแรก ไม่มีสิ่งรบกวน ให้ได้ง่าย สะดวกแก่การใช้สอย ได้แก่ โคนไม้ ถ้ำ ป่าไม้ เพราะเป็นธรรมชาติมีอยู่มากมาย เป็นสิ่งที่ใช้เฉพาะบุคคลเท่านั้น มีขนาดไม่ใหญ่โต สะดวกต่อการดูแลรักษา และอีกนัยหนึ่งหมายถึงศาลา ธรรมสภา และปราสาท ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์ทำขึ้นและมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยม สามารถเอื้อประโยชน์ด้านกิจกรรมพระพุทธศาสนาตามวาระสำคัญๆจึงต้องมีลักษณะใหญ่โต หรูหรา สง่างาม ใช้ทุนสร้างมากต้องอาศัยบุคคลที่มีทรัพย์มากหรือความพร้อมทุกอย่างเป็นผู้สร้างถวาย รวมถึงอาศัยดูแลรักษาเสนาสนะดังกล่าวมากตามจำนวนพื้นที่ใช้สอยส่วนแนวคิดของนักปราชญ์ปัจจุบัน คือสิ่งของทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตแบบประหยัดเรียบง่ายแต่สามารถใช้ประโยชน์โดยไม่ขัดแย้งต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ กุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ วิหาร โต๊ะ เติ่ง ตั่ง ตีก เพราะครุภัณฑ์ทั้งหมดสามารถใช้เป็นเครื่องใช้สอยที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวัด

^{๒๙} พระครูพินิจสุตาคม (สมพงษ์ สุตาโคโม), “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพะแฉน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการศึกษาหรือระเบียบวิธีการวิจัยแบบแบบประสานวิธี เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ สำนวจโดยการแจกแบบสอบถาม และ งานวิจัยคุณภาพ สำนวจโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และ สุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่เขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๓.๒ ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๕๐ รูป^๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มจากพระสงฆ์ใน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๔๕๐ รูป ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรทั้งหมด ๔๕๐ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{450}{1 + 450(0.05)^2} \\ &= \frac{450}{1 + 450(0.0025)} \\ &= \frac{450}{2.125} \\ n &= 212 \end{aligned}$$

ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๒ รูป

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, (ครั้งที่ ๑, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๑), (อัตตสำเนา).

^๒ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

$$n = \frac{nN}{N^{\circ}}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
 N° = จำนวนประชากรทั้งหมด

$$\begin{aligned} \text{ตัวอย่างเช่น ตำบลช่องสามหมอ} &= \frac{63 \times 212}{450} \\ &= 30 \text{ รูป} \end{aligned}$$

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าคณะตำบลในเขตอำเภอแก่งคร้อจังหวัดชัยภูมิเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ในพื้นที่เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้วผู้ศึกษาจึงนำมาตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ตำบลใน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	พระภิกษุสงฆ์ (รูป)	พระภิกษุสงฆ์ที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง (รูป)
๑.	ตำบลช่องสามหมอ	๖๓	๓๐
๒.	ตำบลหนองไผ่	๓๐	๑๔
๓.	ตำบลบ้านแก้ง	๓๔	๑๖
๔.	ตำบลหนองสังข์	๓๕	๑๖
๕.	ตำบลหลุบคา	๒๖	๑๒
๖.	ตำบลนาหนองทุ่ม เขต ๑	๓๐	๑๔
๗.	ตำบลนาหนองทุ่ม เขต ๒	๓๖	๑๗
๘.	ตำบลหนองขาม	๓๙	๑๘
๙.	ตำบลโคกกุง	๔๓	๒๐
๑๐.	ตำบลท่ามะไฟหวาน	๘๕	๔๐
๑๑.	ตำบลเก่าย่าดี	๒๙	๑๔
รวม		๔๕๐	๒๑๒

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐ รูป ดังนี้

๑. พระครูสุตชัยคุณ	จอ.แก่งคร้อ/วัดชัยสามหมอ
๒. พระครูศรีปริยัติคุณาธาร	รจอ.แก่งคร้อ/วัดผสม
๓. พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ	จต.ช่องสามหมอ/วัดคีรีคงคาวนาราม
๔. พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์	จต.หนองไผ่/วัดชัยสามหมอ
๕. พระครูบรรพตโสทธิพิทักษ์	จต.นาหนองทุ่มเขต๒/วัดศรีสวัสดิ์บรรพต
๖. นายอุดม บำรุงเขต	นายกเทศมนตรี ตำบลนาหนองทุ่ม
๗. นายสุรียา ฝ่ายศูนย์	นายกองค์การบริหารตำบลนาหนองทุ่ม
๘. นายมนต์ทวี วรรณพงษ์	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม
๙. นายวิระพล รัศมีพันธ์	ผู้ใหญ่บ้านนาแก หมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม
๑๐. นางสาวชาตรี สุขชี	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

๑) ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่ง การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑. ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการทางร่างกาย มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๒. ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ มีคำถามทั้งหมด ๔ ข้อ
๓. ด้านจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย มีคำถามทั้งหมด ๖ ข้อ
๔. ด้านจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ มีคำถามทั้งหมด ๗ ข้อ

ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนสิสลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likerttype)^๓ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๕
ระดับมาก	ให้คะแนนเท่ากับ	๔
ระดับปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	๓
ระดับน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	๒
ระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๑

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๔ ดังนี้

^๓สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

^๔ชูศรี วงศ์รัตนะ, *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๑.

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) เกี่ยวกับปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการทางร่างกาย ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัย ด้านจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ เกี่ยวกับ “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายใน วัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”

๓.๓.๓ เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

๑. การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายใน วัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ดังกล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตาม ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูปหรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้าน พระพุทธศาสนาและทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ ดังกล่าวจำนวน ๕ รูปหรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมา คำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ โดยใช้สูตร ดังนี้คือ

		IOC	=	$\frac{\sum R}{N}$
เมื่อ		IOC	=	ดรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum R$		=	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N		=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด” ^๕
โดยที่	+๑		=	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	๐	=		ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-๑	=		แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

ค่าความสอดคล้องแบบ IOC ของแบบสอบถามเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๘ - ๑ ขึ้นไป จำนวน ๒๑ ข้อ จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. พระมหาภุชดา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. พระมหาสุรินทร์ สุนนโท, ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับ พระสงฆ์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

^๕พิชญ์ ผ่องศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตีพริ้นท์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๙.

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๖ (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า ๐.๙๔๗ จากภาคผนวก

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ ที่เกี่ยวกับ การบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๒) ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังเจ้าอาวาสวัดในอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นประชากร/กลุ่ม ตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำ แบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมใช้ระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืน ได้ มีจำนวน ๒๑๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓.๔.๒ การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังวัดในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

๓) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ การบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษาสามัญ การศึกษานักธรรม การศึกษาบาลี วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t - test) และ ค่าเอฟ (F - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance: ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

^๖บุญชม ศรีสะอาด, วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓), หน้า ๗๕-๗๖.

๔) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการ
เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์โดยเทคนิคการ
วิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๒ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อายุพรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาแผนกนักธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี และ วุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
๒๐ - ๔๐ ปี	๖๕	๓๐.๗๐
๔๑ - ๖๐ ปี	๑๑๓	๕๓.๓๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๓๔	๑๖.๐๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐
พรรษา		
๑ - ๑๐ พรรษา	๑๑๔	๕๓.๘๐
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๙๘	๔๖.๒๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐
ตำแหน่งในคณะสงฆ์		
พระสังฆาธิการ	๑๓๒	๖๒.๓๐
พระลูกวัด	๘๐	๓๗.๗๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)		
นักธรรมชั้นตรี	๒	๐.๙๐
นักธรรมชั้นโท	๔๔	๒๐.๘๐
นักธรรมชั้นเอก	๑๖๖	๗๘.๓๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๑๖๐	๗๕.๕๐
ประโยค ๑ - ๒ -ป.ธ.๓	๓๙	๑๘.๔๐
ป.ธ.๔ - ป.ธ.๖	๑๓	๖.๑๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๔๔	๖๗.๙๐
ปริญญาตรี	๖๕	๓๐.๗๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๑.๔๐
รวม	๒๑๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง ๔๑-๖๐ ปี มีจำนวน ๑๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐ รองลงมามีอายุ ๒๐-๔๐ ปี มีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๐ ถัดมา มีอายุ ๖๑ ปี ขึ้นไป มีจำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ ตามลำดับ

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษาระหว่าง ๑-๑๐ พรรษา มีจำนวน ๑๑๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๐ รองลงมา มีพรรษามากกว่า ๑๑ พรรษา ขึ้นไป มีจำนวน ๙๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒๐ ตามลำดับ

ตำแหน่งในคณะสงฆ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ มีจำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๓๐ และสุดท้ายมีตำแหน่งเป็นพระลูกวัด มีจำนวน ๘๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๗๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒินักธรรมเอก มีจำนวน ๑๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓๐ รองลงมา มีวุฒินักธรรมโท มีจำนวน ๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘๐ ถัดมา มีวุฒินักธรรมตรี มีจำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม มีจำนวน ๑๖๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๕ รองลงมา มีวุฒิเปรียญธรรม ประโยค ๑-๒-ป.๖.๓ มีจำนวน ๓๙ รูป คิดเป็น ๑๘.๔๐ และสุดท้าย มีวุฒิเปรียญธรรม ประโยค ๔-๖ มีจำนวน ๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๑๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๙๐ รองลงมา มีวุฒิปริญญาตรี มีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๐ และสุดท้าย มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๔๐ ตามลำดับ

๔.๒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
ด้านที่ ๑ จัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย	๔.๔๙	๐.๔๙๐	มาก
ด้านที่ ๒ จัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๔.๔๘	๐.๔๖๖	มาก
ด้านที่ ๓ จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๔.๐๘	๐.๓๘๓	มาก
ด้านที่ ๔ จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๔.๒๓	๐.๔๐๕	มาก
ภาพรวม	๔.๓๒	๐.๓๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๒, S.D. = ๐.๓๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้านซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการของร่างกาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๔๙, S.D. = ๐.๔๙๐)

๒) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๔๖๖)

๓) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ มี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๓, S.D. = ๐.๔๐๕)

๔) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๐๘, S.D. = ๐.๓๘๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล
ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการ
ร่างกาย

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. ภูมิของท่านมีอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป	๔.๗๒	๐.๕๑๘	มากที่สุด
๒. ภูมิของท่านมีอากาศถ่ายเทสะดวก	๔.๕๙	๐.๕๓๘	มากที่สุด
๓. ภูมิของท่านมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างเกินไป ทั้งกลางวันและกลางคืน	๔.๖๐	๐.๕๓๗	มากที่สุด
๔. ภูมิของท่านไม่มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอก	๔.๐๖	๐.๗๖๔	มาก
ภาพรวม	๔.๔๙	๐.๕๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะ
ตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความ
ต้องการทางร่างกาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๔๙$, S.D. = ๐.๕๙๐) เมื่อ
พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑ ข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓. มีระดับมากที่สุด โดย
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ภูมิของท่านมีอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๗๒$, S.D. = ๐.๕๑๘)

๒) ภูมิของท่านมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างเกินไปทั้งกลางวันและกลางคืน มี
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๕๙$, S.D. = ๐.๕๓๗)

๓) ภูมิของท่านมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๕๙$, S.D. = ๐.๕๓๘)

๔) ภูมิของท่านไม่มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๗๖๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล
ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการ
ทางจิตใจ

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. วัดของท่านมีการแบ่งเขตอย่างเหมาะสมและเป็น สัดส่วนเช่นมี เขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส เขต สังฆาวาส เป็นต้น	๔.๖๔	๐.๕๒๙	มากที่สุด
๒. ภูมิของท่านมีความสะอาดตามหลักสุขลักษณะ	๔.๔๐	๐.๕๗๙	มาก
๓. ภูมิของท่านมีความร่มรื่นและเป็นระเบียบ เรียบร้อย	๔.๔๔	๐.๕๓๕	มาก
๔. ภูมิของท่านมีความสะอาดสวยงามตามสมณสาธูป	๔.๔๔	๐.๕๓๕	มาก
ภาพรวม	๔.๔๘	๐.๔๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความ
ต้องการทางจิตใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๔๖๖$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑.มีระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดของท่านมีการแบ่งเขตอย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วนเช่นมี เขตพุทธาวาส เขตธรรม
าวาส เขตสังฆาวาส เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๖๔, S.D. = ๐.๕๒๙$)

๒) ภูมิของท่านมีความร่มรื่นและเป็นระเบียบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๕๓๕$)

๓) ภูมิของท่านมีความสะอาดสวยงามตามสมณสาธูป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๕๓๕$)

๔) ภูมิของท่านมีความสะอาดตามหลักสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๔๐, S.D. = ๐.๕๗๙$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล
ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจาก
อุบัติเหตุ

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
๑. พื้นบริเวณวัด พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำ ไม่เลื้อน ไม่เกิด อันตราย ต่อพระภิกษุสามเณร ตลอดถึงทุกคนที่มาในวัด	๓.๖๗	๐.๗๑๑	มาก
๒. กุฏิของท่านมีอุปกรณ์ดับเพลิง เช่นถังดับเพลิง เป็นต้น	๓.๙๘	๐.๕๐๑	มาก
๓. กุฏิของท่านมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติเพื่อป้องกันจาก ไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าช็อต หรือไฟฟ้าลัดวงจร	๔.๔๐	๐.๕๗๙	มาก
๔. กุฏิของท่านปราศจากกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์มารบกวนเช่น กลิ่นเหม็นขยะ กลิ่นเหม็นจากสารเคมีต่างๆ เป็นต้น	๔.๐๙	๐.๕๗๖	มาก
๕. วัดของท่านมีการติดป้ายสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อป้องกัน อันตราย เช่น ระวังกระຈก ระวังลื่น เป็นต้น	๓.๖๗	๐.๖๐๒	มาก
๖. วัดของท่านมีป้ายคติธรรมหรือป้ายเตือนสติ ไม่ให้ ประมาท	๔.๖๖	๐.๕๓๓	มาก
ภาพรวม	๔.๐๘	๐.๓๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความ
ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๐๘, S.D. = ๐.๓๘๓) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดของท่านมีป้ายคติธรรมหรือป้ายเตือนสติ ไม่ให้ประมาท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๖๖,
S.D. = ๐.๕๓๓)

๒) กุฏิของท่านมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติเพื่อป้องกันจากไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าช็อต หรือไฟฟ้า
ลัดวงจร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๔๐, S.D. = ๐.๕๗๙)

๓) กุฏิของท่านปราศจากกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์มารบกวนเช่น กลิ่นเหม็นขยะ กลิ่นเหม็น
จากสารเคมีต่างๆ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๐๙, S.D. = ๐.๕๗๖)

๔) กุฏิของท่านมีอุปกรณ์ดับเพลิง เช่นถังดับเพลิง เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๘, S.D. =
๐.๕๐๑)

๕) วัดของท่านมีการติดป้ายสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อป้องกันอันตราย เช่น ระวังกระຈก ระวัง
ลื่น เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๗, S.D. = ๐.๖๐๒)

๖) พื้นบริเวณวัด พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำ ไม่เลื่อน ไม่เกิดอันตราย ต่อพระภิกษุสามเณร ตลอดถึงทุกคนที่มาในวัด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.711) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
๑. วัดของท่านมีแหล่งน้ำใช้น้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย	๔.๕๙	๐.๔๙๒	มากที่สุด
๒. หอฉันของท่านมีความสะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ	๔.๕๓	๐.๕๐๐	มากที่สุด
๓. วัดของท่านมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล	๔.๒๑	๐.๕๙๘	มาก
๔. วัดของท่านมีการกำจัดขยะมูลฝอย	๔.๑๔	๐.๕๖๗	มาก
๕. วัดของท่านมีการระบายน้ำเสียและน้ำขัง	๔.๐๕	๐.๕๑๗	มาก
๖. วัดของท่านมีการส่งเสริมให้พระในวัดมีสุขภาพที่ดีตามหลักบริหาร	๓.๘๐	๐.๗๒๘	มาก
๗. วัดของท่านมีการป้องกันแหล่งเพาะยุงลายหรือเชื้อโรคต่างๆเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค	๔.๒๖	๐.๔๙๓	มาก
ภาพรวม	๔.๒๓	๐.๔๐๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.405) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ มีค่าระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดของท่านมีแหล่งน้ำใช้น้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.492)

๒) หอฉันของท่านมีความสะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.500)

๓) วัดของท่านมีการป้องกันแหล่งเพาะยุงลายหรือเชื้อโรคต่างๆเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.493)

๔) วัดของท่านมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.598)

- ๕) วัดของท่านมีการกำจัดขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๑๔$, S.D. = ๐.๕๖๗)
- ๖) วัดของท่านมีการระบายน้ำเสียและน้ำซัง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๕๑๗)
- ๗) วัดของท่านมีการส่งเสริมให้พระในวัดมีสุขภาพที่ดีตามหลักบริหาร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๓.๘๐$, S.D. = ๐.๗๒๘) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ
เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐาน สุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล ด้านอายุ

(n=๒๑๒)

การบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการจัดที่อยู่ อาศัยให้ได้ตามความ ต้องการร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๗๙๒ ๔๙.๘๒๒ ๕๐.๖๑๔	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๓๙๖ ๐.๒๓๘	๑.๖๖๑	๐.๑๙๒
๒. ด้านการจัดที่อยู่ อาศัยให้ได้ตามความ ต้องการทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๐๕๖ ๔๔.๖๗๑ ๔๕.๗๒๗	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๕๒๘ ๐.๒๑๔	๒.๔๗๐	๐.๐๘๗
๓. ด้านการจัดที่อยู่ อาศัยให้มีความ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๓๙๐ ๓๐.๖๓๓ ๓๑.๐๒๓	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๑๙๕ ๐.๑๔๗	๑.๓๒๙	๐.๒๖๗
๔. ด้านการจัดที่อยู่ อาศัยให้มีความ ปลอดภัยจากโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๘๑๑ ๓๓.๘๖๐ ๓๔.๖๗๒	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๔๐๖ ๐.๑๖๒	๒.๕๐๔	๐.๐๘๔
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๓๓๖ ๒๖.๖๘๙ ๒๗.๐๒๕	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๑๖๘ ๐.๑๒๘	๑.๓๑๗	๐.๒๗๐

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ กับ
การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดย
ภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง กัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล ด้านพรรษา

(n=๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะ ตาม มาตรฐาน สุขาภิบาล ภายในวัด	พรรษา				T	Sig
	๑-๑๐ พรรษา		๑๑ พรรษาขึ้นไป			
	๑๑๔ รูป		๙๘ รูป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ ตามความต้องการร่างกาย	๓.๕๖	๐.๔๒๐	๓.๖๒	๐.๓๕๔	-๑.๑๙๖*	๐.๐๑๒
๒.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ ตามความต้องการทางจิตใจ	๓.๕๖	๐.๓๗๙	๓.๖๐	๐.๓๖๔	-๐.๗๒๘	๐.๗๘๙
๓.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มี ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๔.๘๖	๐.๔๗๗	๔.๙๒	๐.๔๓๙	-๐.๘๘๔	๐.๔๐๕
๔.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มี ความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๕.๘๙	๐.๕๗๙	๕.๙๔	๐.๕๕๕	-๐.๖๔๔	๐.๖๕๗
ภาพรวม	๓.๕๗	๐.๓๐๔	๓.๖๒	๐.๒๘๒	-๑.๐๒๒	๐.๘๓๓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านพรรษา กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดย ภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัด ที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำแหน่งทางคณะสงฆ์

(n=๒๑๒)

การบริหารจัดการเสนาสนะ ตาม มาตรฐาน สุขาภิบาล ภายในวัด	ตำแหน่งในคณะสงฆ์				T	Sig
	พระลูกวัด		พระสังฆาธิการ			
	๘๐ รูป		๑๓๒ รูป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	๔.๖๐	๐.๕๐๔	๔.๔๓	๐.๔๗๐	๒.๕๘๕	๐.๖๕๙
๒.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	๔.๕๕	๐.๔๗๒	๔.๔๔	๐.๔๕๘	๑.๖๓๖	๐.๕๘๘
๓.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	๔.๑๖	๐.๔๐๗	๔.๐๓	๐.๓๖๐	๒.๕๗๕	๐.๔๗๐
๔.ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๔.๓๒	๐.๔๓๔	๔.๑๘	๐.๓๗๙	๒.๔๘๐	๐.๓๐๗
ภาพรวม	๔.๔๑	๐.๓๘๒	๔.๒๗	๐.๓๓๓	๒.๘๒๓	๐.๓๑๓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งทางคณะสงฆ์กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกนักธรรม) แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกนักธรรม)

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๖๖๒ ๔๙.๙๕๓ ๕๐.๖๑๔	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๓๓๑ ๐.๒๓๙ ๐.๒๓๙	๑.๓๘๔	๐.๒๕๓
๒. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๕๖๙ ๔๕.๑๕๘ ๔๕.๗๒๗	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๒๘๕ ๐.๒๑๖ ๐.๒๑๖	๑.๓๑๘	๐.๒๗๐
๓. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๒.๔๖๑ ๒๘.๕๖๒ ๓๑.๐๒๓	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๑.๒๓๐ ๐.๑๓๗ ๐.๑๓๗	๙.๐๐๔*	๐.๐๐๐
๔. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๘๐๖ ๓๒.๘๖๕ ๓๔.๖๗๒	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๙๐๓ ๐.๑๕๗ ๐.๑๕๗	๕.๗๔๔*	๐.๐๐๔
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๑๗๗ ๒๕.๘๔๘ ๒๗.๐๒๕	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๕๘๙ ๐.๑๒๔ ๐.๑๒๔	๔.๗๕๙*	๐.๐๑๐

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกนักธรรม) กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกนักธรรม) แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ด้านการจัด

ที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ และภาพรวม แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๑ - ๔.๑๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านภาพรวม

(n = ๒๑๒)

วุฒิ การศึกษาปรียัติธรรม (แผนกธรรม)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม)		
		นักธรรมตรี ๒ รูป	นักธรรมโท ๔๔ รูป	นักธรรมเอก ๑๖๖ รูป
		๔.๙๔	๔.๒๓	๔.๓๔
นักธรรมตรี	๔.๙๔		๐.๗๑*	๐.๖๐*
นักธรรมโท	๔.๒๓			-๐.๑๑
นักธรรมเอก	๔.๓๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท ($\bar{X} = ๐.๗๑$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก ($\bar{X} = ๐.๖๐$)

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติ ธรรม (แผนกธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

(n = ๒๑๒)

วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)		
		นักธรรมตรี ๒ รูป	นักธรรมโท ๔๔ รูป	นักธรรมเอก ๑๖๖ รูป
		๔.๗๕	๓.๙๑	๔.๑๒
นักธรรมตรี	๔.๗๕		๐.๘๔*	๐.๖๓*
นักธรรมโท	๓.๙๑			-๐.๒๑*
นักธรรมเอก	๔.๑๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษานักธรรมชั้นโท ($\bar{X} = ๐.๘๔$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษานักธรรมชั้นเอก ($\bar{X} = ๐.๖๓$)

คู่ที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษานักธรรมชั้นเอก ($\bar{X} = -๐.๒๑$)

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน สุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติ ธรรม (แผนกธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

(n = ๒๑๒)

วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)		
		นักธรรมตรี ๒ รูป	นักธรรมโท ๔๔ รูป	นักธรรมเอก ๑๖๖ รูป
		๕.๐๐	๔.๑๒	๔.๒๕
นักธรรมตรี	๕.๐๐		๐.๘๘*	๐.๗๕*
นักธรรมโท	๔.๑๒			-๐.๑๓
นักธรรมเอก	๔.๒๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษานักธรรมชั้นโท ($\bar{X} = ๐.๘๘$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิ การศึกษานักธรรมชั้นเอก ($\bar{X} = ๐.๗๕$)

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกเปรียญธรรม) แตกต่างกัน
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัย
ส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกเปรียญธรรม)

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๗๘	๒	๐.๕๘๙	๒.๔๙๑	๐.๐๘๕
	ภายในกลุ่ม	๔๙.๔๓๖	๒๐๙	๐.๒๓๗		
	รวม	๕๐.๖๑๔	๒๑๑			
๒. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๕๘	๒	๐.๖๗๙	๓.๑๙๙*	๐.๐๔๓
	ภายในกลุ่ม	๔๔.๓๖๙	๒๐๙	๐.๒๑๒		
	รวม	๔๕.๗๒๗	๒๑๑			
๓. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๐๘	๒	๐.๐๐๔	๐.๐๒๗	๐.๙๗๔
	ภายในกลุ่ม	๓๑.๐๑๕	๒๐๙	๐.๑๔๘		
	รวม	๓๑.๐๒๓	๒๑๑			
๔. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๘๐	๒	๐.๒๙๐	๑.๗๗๘	๐.๑๗๑
	ภายในกลุ่ม	๓๔.๐๙๒	๒๐๙	๐.๑๖๓		
	รวม	๓๔.๖๗๒	๒๑๑			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๓๙	๒	๐.๒๖๙	๒.๑๒๖	๐.๑๒๒
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๔๘๖	๒๐๙	๐.๑๒๗		
	รวม	๒๗.๐๒๕	๒๑๑			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกเปรียญธรรม) กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

(n = ๒๑๒)

วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม)		
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม ๑๖๐ รูป	ป.ธ.๑-๒-ป.ธ.๓ ๓๙ รูป	ป.ธ.๔ -ป.ธ.๖ ๑๓ รูป
		๔.๕๒	๔.๓๑	๔.๔๑
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๔.๕๒		๐.๒๑*	๐.๑๑
ป.ธ.๑-๒ -ป.ธ.๓	๔.๓๑			-๐.๑๐
ป.ธ.๔ -ป.ธ.๖	๔.๔๑			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ พบว่าแตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาไม่มีเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาป.ธ.๑-๒ - ป.ธ.๓ ($\bar{X} = ๐.๒๑$)

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญศึกษา) แตกต่างกัน
มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตาม
มาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญ)

(n = ๒๑๒)

การบริหารจัดการ เสนาสนะตาม มาตรฐาน สุขาภิบาลภายในวัด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๑.๘๑๗ ๔๘.๗๙๗ ๕๐.๖๑๔	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๙๐๙ ๐.๒๓๓	๓.๘๙๒*	๐.๐๒๒
๒. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๒.๐๗๘ ๔๓.๖๕๐ ๔๕.๗๒๗	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๑.๐๓๙ ๐.๒๐๙	๔.๙๗๔*	๐.๐๐๘
๓. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๙๗๘ ๓๐.๐๔๕ ๓๑.๐๒๓	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๔๘๙ ๐.๑๔๔	๓.๔๐๓*	๐.๐๓๕
๔. ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๓๒๖ ๓๔.๓๔๖ ๓๔.๖๗๒	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๑๖๓ ๐.๑๖๔	๐.๙๙๒	๐.๓๗๓
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๗๘๒ ๒๖.๒๔๒ ๒๗.๐๒๕	๒ ๒๐๙ ๒๑๑	๐.๓๙๑ ๐.๑๒๖	๓.๑๑๖*	๐.๐๔๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญ) กับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญ) ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกสามัญ) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการของร่างกาย ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๗ – ๔.๒๐ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านภาพรวม

(n = ๒๑๒)

วุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี ๑๔๔ รูป	ปริญญาตรี ๖๕ รูป	สูงกว่าปริญญาตรี ๓ รูป
		๔.๓๒	๔.๓๔	๓.๘๒
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๓๒		-๐.๐๒	๐.๕๐*
ปริญญาตรี	๔.๓๔			๐.๕๒*
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๘๒			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๕๐$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๕๒$)

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย

(n = ๒๑๒)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๑๔๔ รูป ๔.๕๒	๖๕ รูป ๔.๔๗	๓ รูป ๓.๗๕
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๕๒		๐.๐๕	๐.๗๗*
ปริญญาตรี	๔.๔๗			๐.๗๒*
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๗๗$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๗๒$)

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

(n = ๒๑๒)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๑๔๔ รูป ๔.๕๐	๖๕ รูป ๔.๔๗	๓ รูป ๓.๖๗
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๕๐		๐.๐๓	๐.๘๓*
ปริญญาตรี	๔.๔๗			๐.๘๐*
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๖๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๘๓$)

คู่ที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๘๐$)

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

(n = ๒๑๒)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		๑๔๔ รูป	๖๕ รูป	๓ รูป
		๔.๐๔	๔.๑๘	๓.๙๔
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๐๔		-๐.๑๔	๐.๑๐*
ปริญญาตรี	๔.๑๘			๐.๒๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๙๔			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = ๐.๑๐$)

ตารางที่ ๔.๒๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑ - ๖ แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

(n = ๒๑๒)

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มี อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน		✓		๑.๓๑๗	๐.๒๗๐
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มี พรรษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน		✓	-๑.๐๒๒		๐.๘๓๓
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มี ตำแหน่งในคณะสงฆ์ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน		✓	๒.๘๒๓		๐.๓๑๓
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มี วุฒิ การศึกษานักธรรม แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน	✓			๔.๗๕๙*	๐.๐๑๐
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มี วุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน		✓		๒.๑๒๖	๐.๑๒๒

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๔๒ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	t	F	Sig.
สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน	✓			๓.๑๑๖*	๐.๐๔๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ และด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒๒ – ๔.๒๙

ตารางที่ ๔.๒๒ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่/รูป
๑.อากาศร้อนในช่วงหน้าร้อนมีหน้าต่างน้อยจนเกินไปในการระบายลมอากาศ	๓
๒.สร้างกุฏิติดถนนสาธารณะเกินไปทำให้ได้ยินเสียงดังเป็นการรบกวน	๓
๓.กุฏิมีห้องแคบเกินไปไม่สะดวกต่อการทำกิจวัตรในห้อง	๒

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย ดังนี้

- ๑)อากาศร้อนในช่วงหน้าร้อนมีหน้าต่างน้อยจนเกินไปในการระบายลมอากาศ จำนวน ๓ รูป
- ๒)สร้างกุฏิติดถนนสาธารณะเกินไปทำให้ได้ยินเสียงดังเป็นการรบกวน จำนวน ๓ รูป
- ๓)กุฏิมีห้องแคบเกินไปไม่สะดวกต่อการทำกิจวัตรในห้อง จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๓ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางร่างกาย

ข้อเสนอแนะ	ความถี่/รูป
๑.ควรทำหน้าต่างให้พอดีกับห้องและควรติดตั้งพัดลมฝานั่งไว้ประจำกุฏิห้องละ ๑ ตัว	๓
๒.การสร้างกุฏิควรสร้างในที่ที่เหมาะสมไม่ควรไปสร้างชิดถนนสาธารณะทำให้เกิดเสียงรบกวน	๓
๓.การสร้างกุฏินั้นควรสร้างห้องให้พอดีตามมาตรฐานไม่เล็กเกินไปไม่ใหญ่เกินไป	๒

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย ดังนี้

๑)ควรทำหน้าต่างให้พอดีกับห้องและควรติดตั้งพัดลมฝานั่งไว้ประจำกุฏิห้องละ ๑ ตัว จำนวน ๓ รูป

๒)การสร้างกุฏิควรสร้างในที่ที่เหมาะสมไม่ควรไปสร้างชิดถนนสาธารณะทำให้เกิดเสียงรบกวน จำนวน ๓ รูป

๓)การสร้างกุฏินั้นควรสร้างห้องให้พอดีตามมาตรฐานไม่เล็กเกินไปไม่ใหญ่เกินไป จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๔ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่/รูป
๑.ยังขาดสวนหย่อมสวนดอกไม้ไว้บริเวณกุฏิที่พักอาศัย ไว้เป็นที่ร่มรื่นจิตใจ	๒
๒.กุฏิที่อยู่อาศัยภายในห้องยังมีความสกปรก ระเกะระกะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ในการจัดสิ่งของเครื่องใช้ในห้อง	๒
๓.ยังขาดการแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วน	๒

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ดังนี้

- ๑)ยังขาดสวนหย่อมสวนดอกไม้ไว้บริเวณกุฏิที่พักอาศัย ไว้เป็นที่ร่มรื่นจิตใจ จำนวน ๒ รูป
- ๒)กุฏิที่อยู่อาศัยภายในห้องยังมีความสกปรก ระเกะระกะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ในการจัดสิ่งของเครื่องใช้ในห้อง จำนวน ๒ รูป
- ๓)ยังขาดการแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วน จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๕ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่/รูป
๑.ควรปลูกสวนหย่อมสวนดอกไม้ ให้มีไม้ดอกไม้ประดับ ไว้ตามบริเวณกุฏิที่พักอาศัย มีม้าหินนั่งไว้ให้พุดคุยกัน	๒
๒.ควรให้สาธุชนสุมาให้ความรู้ในการจัดห้องให้ถูกสุขลักษณะ	๒
๓.ควรทำป้ายแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วน เช่น เขตสังฆาวาส เป็นต้น	๒

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ ดังนี้

๑)ควรปลูกสวนหย่อมสวนดอกไม้ ให้มีไม้ดอกไม้ประดับ ไว้ตามบริเวณกุฏิที่พักอาศัย มีม้าหินนั่งไว้ให้พุดคุยกัน จำนวน ๒ รูป

๒)ควรให้สาธุชนสุมาให้ความรู้ในการจัดห้องให้ถูกสุขลักษณะจำนวน ๒ รูป

๓)ควรทำป้ายแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วนเช่นเขตสังฆาวาส เป็นต้น จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๖ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน
สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความ
ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่/รูป
๑.บริเวณพื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำเลื้อนเกินไป อาจทำให้หกล้มได้	๓
๒.อุปกรณ์ดับเพลิงไม่มี เวลาเกิดไฟไหม้กุฏิหรือไฟฟ้าลัดวงจร	๓
๓.ยังขาดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆภายในวัด เช่น ระวังหกล้ม ระวังพื้นลื่น	๒

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติม
เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ดังนี้

- ๑)บริเวณพื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำเลื้อนเกินไป อาจทำให้หกล้มได้ จำนวน ๓ รูป
- ๒)อุปกรณ์ดับเพลิงไม่มี เวลาเกิดไฟไหม้กุฏิหรือไฟฟ้าลัดวงจร จำนวน ๓ รูป
- ๓)ขาดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆภายในวัด เช่น ระวังหกล้ม ระวังพื้นลื่น จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๗ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่/รูป
๑.ควรปูพื้นกระเบื้องที่ไม่ลื่น ควรปูพื้นกระเบื้องหยาบมากในห้องน้ำ เพื่อป้องกันการลื่น	๓
๒.ควรติดต่อให้เทศบาลเพื่อขอถังดับเพลิงหรือซื้อถังดับเพลิงไว้ประจำกุฏิ เพื่อป้องกันไฟไหม้ ไฟฟ้าลัดวงจร	๓
๓.ควรติดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆตามสถานที่ ที่อาจเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ เพื่อเป็นการป้องกัน	๒

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ดังนี้

๑)ควรปูพื้นกระเบื้องที่ไม่ลื่น ควรปูพื้นกระเบื้องหยาบมากในห้องน้ำ เพื่อป้องกันการลื่น จำนวน ๓ รูป

๒)ควรติดต่อให้เทศบาลเพื่อขอถังดับเพลิงหรือซื้อถังดับเพลิงไว้ประจำกุฏิ เพื่อป้องกันไฟไหม้ ไฟฟ้าลัดวงจร จำนวน ๓ รูป

๓)ควรติดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆตามสถานที่ ที่อาจเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ เพื่อเป็นการป้องกัน จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๘ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน
สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความ
ปลอดภัยจากโรคติดต่อ

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่/รูป
๑.กุฏิแต่ละห้องยังขาดมุ้งลวดกันยุงตามหน้าต่างและประตู	๒
๒.เผาขยะไม่เป็นที่ ไม่ถูกสุขลักษณะ	๒
๓.ยังขาดการส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดีตามหลักบริหาร	๒

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติม
เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ดังนี้

- ๑) กุฏิแต่ละห้องยังขาดมุ้งลวดกันยุงตามหน้าต่างและประตู จำนวน ๒ รูป
- ๒) เผาขยะไม่เป็นที่ ไม่ถูกสุขลักษณะ จำนวน ๒ รูป
- ๓) ขาดการส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดีตามหลักบริหาร จำนวน ๒ รูป

ตารางที่ ๔.๒๙ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่/รูป
๑.ควรให้วัดติดตั้งมุ้งลวดประตูหน้าต่างให้ครบทุกกุญเพื่อป้องกันยุงกัด	๒
๒.ควรสร้างเตาเผาขยะให้เป็นที่ เพื่อใช้เผาขยะภายในวัด ให้ถูกสุขลักษณะ	๒
๓.ควรส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดี โดยให้สาธารณสุขมาให้ความรู้กับพระในด้านสุขภาพอนามัย วิธีการเป็นอยู่ การฉน ให้ถูกสุขลักษณะ	๒

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ดังนี้

- ๑)ควรให้วัดติดตั้งมุ้งลวดประตูหน้าต่างให้ครบทุกกุญเพื่อป้องกันยุงกัด จำนวน ๒ รูป
- ๒)ควรสร้างเตาเผาขยะให้เป็นที่ เพื่อใช้เผาขยะภายในวัด ให้ถูกสุขลักษณะ จำนวน ๒ รูป
- ๓)ควรส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดี โดยให้สาธารณสุขมาให้ความรู้กับพระในด้านสุขภาพอนามัย วิธีการเป็นอยู่ การฉน ให้ถูกสุขลักษณะ จำนวน ๒ รูป

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า

ด้านที่ ๑ แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย

การจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยตามความต้องการของร่างกายนั้น แต่ละคนมีความต้องการทางร่างกายไม่เหมือนกันทุกคน แต่พื้นฐานในความต้องการที่อยู่อาศัยทางร่างกายนั้น ควรเกี่ยวกับจัดที่อยู่อาศัยเช่นกฎให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเพียงพอต่อร่างกาย ไม่มีมืดเกินไปในช่วงเวลากลางคืน ไม่สว่างเกินไปในเวลากลางวัน มีอุณหภูมิของอากาศเหมาะสมกับร่างกายของเรา และอยู่ในที่ซึ่งไม่มีคนพลุกพล่านจนเกินไปทำให้เกิดความรำคาญ ไม่สบายกาย เป็นต้น^๑

จัดการที่อยู่อาศัยหรือเรียกว่าเสนาสนะนั้นให้ตรงกับความต้องการของร่างกายนั้นควรจัดให้มีความสะดวกสบายตามร่างกายที่ต้องการเช่นมีบรรยากาศที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อึดอัดคับแคบ อยู่ในที่ที่เวกสัจดี ไม่มีสิ่งรบกวน เป็นต้น^๒

การออกแบบและจัดที่อยู่อาศัยให้ถูกต้องตามสุขาภิบาลกำหนดไว้ในเรื่องแสง เสียง สี อากาศให้ถ่ายเทได้สะดวกในกฎคือไม่มีมืดไม่สว่างเกินไปให้พอเหมาะทั้งกลางวันและกลางคืนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อยู่ในที่ร่มรื่นไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น^๓

การจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย เช่น มีแสงสว่างพอดี มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห้องไม่เล็กไม่ใหญ่เกินไปให้พอดี ไม่มีเสียงและกลิ่นมารบกวนทำให้เกิดความรำคาญไม่สบายกายเกิดขึ้น^๔

คือการจัดการให้ที่อยู่อาศัยในวัดนั้นให้มีความร่มรื่น ให้ผู้อยู่อาศัยมีความสบายกายเช่น มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อากาศดี มีแสงสว่างเพียงพอ คือไม่มีมืดไม่สว่างเกินไปในเวลาเช้าเวลาเย็นเวลามืดค่ำ ทาสีภายในกฎไม่ควรใช้สีที่ฉูดฉาดควรใช้สีโทนอ่อน เช่นสีครีม สีฟ้า สีขาว เป็นต้น^๕

การจัดสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสนองต่อความต้องการของร่างกาย มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีอากาศดีถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงรบกวน สุขาร่างกายของผู้อยู่อาศัยก็จะดีในระดับหนึ่ง^๖

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุตชัยคุณ, เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติคุณาธาร, รองเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ, เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูบรรพตโสทธิพิทักษ์, เจ้าคณะตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นายอุดม บำรุงเขต, นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดสิ่งแวดลอมของที่อยูอาศัยใหเหมาะสมสนองความต้องการของรางกายแกผูอยูอาศัย มีปัจจัยที่สำคัญซึ่งในการจัดที่อยูอาศัยตองมีการจัดระบบระบายอากาศใหเหมาะสม มีแสงสวางเพียงพอ umeเป็นอุปสรรคต่อสาย umeมีเสียงรบกวน”

การจัดการระบบอากาศใหเหมาะสม มีแสงสวางเพียงพอต่อรางกายและสายตาในการมองเห็น umeไม่มีเสียงดังรบกวนในการทำกิจกรรมของผูอยูอาศัยในเสนานะนั้น”

การบริหารจัดการที่อยูอาศัยใหถูกใหเหมาะสมกับสภาพรางกายของผูอยูอาศัยเช่น umeใหมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก umeอึดอัดคับแคบ อยู่รวมกันหลายรูปในกุฏิห้องหนึ่ง มีแสงสวางเพียงพอทั้งกลางวันและกลางคืน umeไม่มีเสียงดังมารบกวน”

การจัดการระบบอากาศใหเหมาะสม มีแสงสวางเพียงพอ ตามปัจจัยที่สำคัญ เช่น การระบายอากาศตองดูถึงอุณหภูมิและความชื้น สถานที่พักอาศัย อาจใช้การระบายทางธรรมชาติหรืออาศัยเครื่องจักรกลเช่นพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ ด้านแสงสวาง ประตู หน้าต่าง ช่องลมที่เหมาะสมอาจใช้แสงจากธรรมชาติหรือจากสิ่งประดิษฐ์เช่นหลอดไฟฟ้า umeไม่มีเสียงมารบกวนเป็นต้น”

สรุป แนวทางการบริหารจัดการเสนานะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ด้านการจัดที่อยูอาศัยให้ได้ตามความต้องการรางกาย เป็นการบริหารจัดการให้ตรงกับความต้องการทางรางกาย เช่น การระบายอากาศตองดูถึงอุณหภูมิและความชื้น สถานที่พักอาศัย อาจใช้การระบายทางธรรมชาติหรืออาศัยเครื่องจักรกลเช่นพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ การจัดการระบบอากาศใหเหมาะสม มีแสงสวางเพียงพอต่อรางกายและสายตาในการมองเห็น umeไม่มีเสียงดังรบกวนในการทำกิจกรรมของผูอยูอาศัย เรื่องแสง เสียง สี อากาศให้ถ่ายเทได้สะดวกในกุฏิคือไม่มีดไม่สวางเกินไปให้พอเหมาะทั้งกลางวันและกลางคืน อยู่ในที่ร่มรื่นไม่มีเสียงรบกวน จัดการที่อยูอาศัยใหถูกใหเหมาะสมกับสภาพรางกายของผูอยูอาศัย umeอึดอัดคับแคบ อยู่รวมกันหลายรูปในกุฏิห้องหนึ่ง ด้านแสงสวาง ประตู หน้าต่าง ช่องลมที่เหมาะสมอาจใช้แสงจากธรรมชาติหรือจากสิ่งประดิษฐ์เช่นหลอดไฟฟ้า umeไม่มีเสียงมารบกวน เป็นต้น

^๗ สัมภาษณ์ นายสุริยา ฝ่ายศูนย์, นายยกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ นายมนต์ทวี วรรณพงษ์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายวีรพล รัศมีพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางสาวชาตรี สุขชี, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๐ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย
๑.จัดที่อยู่อาศัยให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีอุณหภูมิของอากาศเหมาะสมกับร่างกายของเรา
๒.มีแสงสว่างเพียงพอต่อร่างกาย ไม่มีมืดเกินไปในช่วงเวลากลางคืน ไม่สว่างเกินไปในเวลากลางวัน
๓.อยู่ในที่ร่มรื่น
๔.ห้องไม่เล็กไม่ใหญ่เกินไปให้พอดี
๕.ไม่มีเสียงและกลิ่นมารบกวนทำให้เกิดความรำคาญไม่สบายกาย

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.ภูมิอากาศไม่ร้อนไม่หนาวมีอุณหภูมิพอดี	๒	๑,๑๐
๒.ภูมิอากาศถ่ายเทได้สะดวก	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๓.ภูมิมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดไม่สว่างเกินไปทั้งกลางวันและกลางคืน	๙	๑,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๔.ภูมิไม่มีเสียงรบกวน	๗	๒,๓,๔,๖,๗,๘,๙
๕.ภูมิไม่คับแคบ	๒	๔,๙

ด้านที่ ๒ แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

การจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการจิตใจนั้น แต่ละคนมีความต้องการทางจิตใจไม่เหมือนกันทุกคน แต่พื้นฐานในความต้องการจิตใจเกี่ยวที่อยู่อาศัยนั้น ควรเกี่ยวกับการจัดที่อยู่อาศัยเช่นภูมิให้มีแบ่งเขตที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วน บริเวณที่อยู่อาศัยทั้งภายในและภายนอกนั้น ต้องสะอาดไม่สกปรก มีความร่มรื่นและให้มีความสะดวกสบายตามสมณสาธูปของแต่ละรูปที่ต้องการ^{๑๑}

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูสุตชัยคุณ, เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

วัดที่มีความสวยงามสะอาด สงบ เป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่นสวยงาม เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งต่อการพัฒนาด้านจิตใจเพราะเสนาสนะที่อยู่อาศัยนั้นสร้างขึ้นจากความเป็นทั้งนั้นที่ต้องการใช้สอยเพราะฉะนั้นควรจัดที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วนแบ่งเขตให้ชัดเจน มีความสะอาดทั้งภายในและภายนอกกฎที่อยู่อาศัยมีต้นไมให้ความร่มรื่นทำให้จิตใจสบายเป็นต้น^{๑๒}

การจัดให้ถูกใจของผู้อยู่อาศัยตามหลักสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัยคือที่อยู่อาศัยนั้นต้องสะอาดถูกสุขลักษณะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วก็ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อยู่อาศัยอาจมีการติดตั้งพัดลมประจำแต่ละห้องเพื่อให้ความสะดวกสบายด้วย^{๑๓}

การจัดการที่อยู่อาศัยนั้นให้เกิดความสะดวกสบายต่อผู้อยู่อาศัย อาจมีส่วนหย่อมสวนดอกไม้ไว้เพลิดเพลินใจใกล้ที่อยู่อาศัยมีการแบ่งเขตที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วนของพระเช่น เขตพุทธาวาส ธรรมาวาส สังฆาวาส เป็นต้น มีความสะอาดทั้งภายในและภายนอกกฎที่อยู่อาศัย เป็นต้น^{๑๔}

การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ร่มรื่น เป็นสัดส่วนแบ่งเขตการอยู่ชัดเจนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยต่อการอยู่อาศัยในที่นั้นๆ^{๑๕}

รักษาความสะอาดภายในบริเวณวัดที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่แออัดหรือคับแคบเกินไป จัดห้องให้เป็นสัดส่วน ทำความสะอาดอยู่เป็นประจำ สุขภาพจิตใจก็จะดีตามด้วยกับผู้อยู่อาศัยในเสนาสนะนั้น^{๑๖}

การจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการทางจิตใจ มีความสบายใจ เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่แออัดหรือคับแคบ มีความสวยงาม น่าอยู่ น่าดู สะดวกสบาย ไม่สกปรกเลอะเทอะทั้งภายในและภายนอก และควรทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ^{๑๗}

การจัดที่อยู่อาศัยให้มีความสะอาดเรียบร้อยต่อการดำรงชีพของผู้อยู่อาศัยให้ถูกต้องตามหลักสุขลักษณะมีการแบ่งเขตที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วน มีความสะอาดเรียบร้อยร่มรื่นเป็นต้น^{๑๘}

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติคุณาธาร, รองเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์ธรรมารุธ, เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูบรรพตโสทธิพิทักษ์, เจ้าคณะตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายอุดม บำรุงเขต, นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุริยา ฝ่ายสุนย์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายมนต์ทวี วรรณพงษ์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดการที่อยู่อาศัยให้มีความเป็นสัดส่วน มีความเป็นส่วนตัวมีความสะอาดเรียบร้อยมี
รื่นตามหลักสุขาภิบาลกำหนดไว้^{๑๙}

การบริหารจัดการที่อยู่ให้มีความเป็นสัดส่วน มีความเป็นส่วนตัว ความสะอาดที่อยู่อาศัย
มีการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งสกปรกต่างๆเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีความสวยงาม เป็นระเบียบ
เรียบร้อย มีความสะดวกสบายต่อการใช้สอยที่อยู่นั้นๆ^{๒๐}

สรุป แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ด้านการจัด
ที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ เป็นการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยให้ตรงกับความต้องการ
ของจิตใจผู้อยู่อาศัยเช่น การจัดที่อยู่อาศัยให้มีความเป็นสัดส่วน มีความเป็นส่วนตัว ความสะอาดที่
อยู่อาศัย มีการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งสกปรกต่างๆเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีความสวยงาม เป็น
ระเบียบเรียบร้อย มีความสะดวกสบายต่อการใช้สอยที่อยู่นั้นๆ

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายใน
วัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทาง
จิตใจ

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ
๑.การจัดที่อยู่อาศัยเช่นกฎให้มีแบ่งเขตที่อยู่อาศัยให้เป็นสัดส่วน
๒.วัดที่มีความสะอาด
๓.ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อยู่อาศัยอาจมีการติดตั้งพัดลมประจำแต่ละห้องเพื่อให้ความ สะดวกสบาย
๔.ให้มีความร่มรื่น ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายวีรพล รัศมีพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางสาวชาตรี สุขชี, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนา
หนองทุ่ม, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๓ ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.วัดมีการแบ่งเขตเป็นสัดส่วน	๖	๑,๔,๕,๘,๙,๑๐
๒.กุฏิมีความสะอาด	๙	๑,๒,๓,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๓.กุฏิมีความร่มรื่นและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๙	๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๔.กุฏิมีความสะดวกสบายตามสมณสาธูป	๑	๑
๕.กุฏิมีการติดตั้งพัดลมผาผนังห้องละ ๑ ตัว	๑	๓

ด้านที่ ๓ แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

การจัดการบริหารที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ นั้น ในการสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจากอุบัติเหตุหลายอย่างเช่น พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำจะต้องนำกระเบื้องมาปูให้เหมาะสมกับพื้นห้องต่างๆเพื่อป้องกันการลื่นอาจเกิดอุบัติเหตุมีการติดตั้งเครื่องตัดไฟอัตโนมัติภายในกุฏิแต่ละหลังเพื่อป้องกันไฟไหม้ไฟฟ้าลัดวงจร ควรมีอุปกรณ์ดับเพลิงไว้ในกุฏิแต่ละหลังด้วยและควรมีป้ายบอกสัญญาณลักษณะให้ทราบในสถานที่ต่างๆเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ การทำราวกันตกก็ควรทำให้พอดีอย่าให้เตี้ยเกินไปอาจพลาดทำให้เกิดอุบัติเหตุเป็นต้น^{๒๑}

การจัดการให้มีระเบียบมาตรฐานความปลอดภัย ส่งเสริม ฝึกอบรมการป้องกันอุบัติเหตุ ติดป้ายบอให้ระวังอุบัติเหตุในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในบริเวณวัด จัดการให้มีระบบป้องกันภัยให้เต็มที่เช่น เครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติ อุปกรณ์ดับเพลิงต่างๆ ให้มีอยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัยเป็นต้น^{๒๒}

การมีการติดป้ายเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเขตนี้อะไรระวังพื้นลื่น ระวังตกบันได ระวังชนกระจก เป็นต้น เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เพราะในแต่ละวัดไม่ค่อยมีป้ายเตือนป้องกันอุบัติเหตุ มีถึงดับเพลิงไว้ตามกุฏิที่อยู่อาศัย และก็ควรมีป้ายคติธรรมสุภาษิตต่างๆไว้เป็นข้อคิดเกี่ยวกับความไม่ประมาทด้วย^{๒๓}

การให้มีการติดเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติประจำกุฏิ มีถึงดับเพลิงไว้เพื่อป้องกันอัคคีภัย มีป้ายบอกเตือนอุบัติเหตุในสถานที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง เช่น ระวังลื่น ระวังชนกระจก เป็นต้น และควรมีเครื่องดักกลิ่นสารพา สารเคมีไว้บริเวณที่อยู่อาศัยด้วย^{๒๔}

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสุตชัยคุณ, เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติคุณาธาร, รองเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์ธรรมารุช, เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุนั้น ควรติดตั้งเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติ มีถังดับเพลิงเพื่อป้องกันไฟไหม้ ไฟฟ้าลัดวงจร มีป้ายบอกเตือนอุบัติเหตุตามจุดต่างๆ ที่เกิดอุบัติเหตุ และก็ควรมีป้ายเตือนสติไม่ให้ประมาททุกครั้ง ก็จะเป็นการป้องกันอุบัติเหตุได้^{๒๕}

การจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ นั้น สาเหตุที่เกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ เกิดจากการลัดวงจรไฟฟ้า ควรให้มีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติ ควรเปลี่ยนปลั๊กเก่าที่ชำรุดให้ใหม่อยู่เสมอ เกิดจากของมีคม ควรระวังการใช้ของมีคม การชนกระຈก เกิดจากไฟไหม้ ควรมีถังดับเพลิงหรือสายฉีดน้ำดับเพลิงบริเวณวัดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น^{๒๖}

อุบัติเหตุคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นการพลัดตกหกล้ม ควรป้องกันเช่น ควรมีราวบันได มีราวกันลื่นที่บันได มีถังดับเพลิง เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมกับเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น และควรมีการจัดให้ความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุ ที่อาจเกิดขึ้นในวัดแก่บุคลากรหรือพระในวัด และควรมีการตรวจสอบสภาพเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่เสมอ^{๒๗}

การเกิดอุบัติเหตุมักจะเกิดขึ้นบ่อย เช่น พื้นกุกิ์ลื่นเกินไป พื้นห้องน้ำห้องส้วมลื่นเกินไปควรปูพื้นกระเบื้องให้เหมาะสมอย่าให้ลื่น ควรมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติทุกกุกิ์ มีถังดับเพลิงด้วยเพื่อป้องกันไฟไหม้ มีป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุไม่ให้เกิดขึ้น^{๒๘}

การจัดการที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ นั้น ควรมีป้ายบอกเตือนอุบัติเหตุไว้ในที่ต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ ให้มีถังดับเพลิงประจำกุกิ์แต่ละหลังเพื่อป้องกันไฟไหม้ มีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติแต่ละกุกิ์เพื่อป้องกันไฟฟ้าลัดวงจร ไฟฟ้าดูด เป็นต้น^{๒๙}

การป้องกันจากอุบัติเหตุ นั้น ควรให้ความรู้เรื่องอุบัติเหตุและแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุ ที่อาจเกิดจากการพลัดตกหกล้ม อัคคีภัย พืชของสารเคมีและสารพิษ อุบัติเหตุจากไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าช็อต ของมีคมหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ให้พระได้มีความรู้และแนวทางในการป้องกันเกิดจากอุบัติเหตุ^{๓๐}

สรุป แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ เป็นการบริหารจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ เช่น ควรให้ความรู้เรื่องอุบัติเหตุและแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุ ที่อาจเกิด

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูบรรพตโสทธิพิทักษ์, เจ้าคณะตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒ อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายอุดม บำรุงเขต, นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสุริยา ฝ่ายศูนย์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายมนต์ทวี วรรณพงษ์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายวิรพล รัศมีพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสาวชาติรี สุขชี, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

จากการปลัดตกหกล้ม อัคคีภัย พืชของสารเคมีและสารพิษ อุบัติเหตุจากไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าช็อต ของมีคมหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ให้พระได้มีความรู้และแนวทางในการป้องกันเกิดจากอุบัติเหตุ มีการติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิง ไว้ประจำกุฏิเพื่อป้องกันอัคคีเพลิงเป็นต้น มีการปิดป้ายบอกเตือนอันตรายต่างๆภายในวัดมีป้ายคติธรรมบอกเตือนความไม่ประมาทเป็นต้น

ตารางที่ ๔.๓๔ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	
๑. พื้นภูมิ	พื้นห้องน้ำจะต้องนำกระเบื้องมาปูให้เหมาะสมกับพื้นห้องต่างๆเพื่อป้องกันการลื่น
๒. จัดการให้มีระบบป้องกันภัยให้เต็มที่เช่น	เครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติ อุปกรณ์ดับเพลิงต่างๆ
๓. มีการติดป้ายเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเขตนี้ระวังพื้นลื่น	ระวังตกบันได ระวังชนกระจก เป็นต้น
๔. มีเครื่องดักกลิ่นสารพิษ	สารเคมีไว้บริเวณที่อยู่อาศัย
๕. มีป้ายคิธรธรรมเตือนสติไม่ให้ประมาท	
๖. ให้ความรู้เรื่องอุบัติเหตุและแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุ	

ตารางที่ ๔.๓๕ ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑. วัดมีพื้นภูมิ ห้องน้ำ บริเวณวัดไม่ลื่นเกินไป	๓	๑,๓,๘
๒. ภูมิมีอุปกรณ์ดับเพลิง	๘	๑,๒,๓,๔,๕,๗,๘,๙
๓. ภูมิมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติ	๗	๑,๒,๔,๕,๖,๘,๙
๔. วัดมีป้ายบอกเตือนอุบัติเหตุต่างๆรวมถึงป้ายคิธรธรรม	๖	๑,๒,๓,๔,๕,๙
๕. ภูมิมีการติดตั้งราวกันตกทางบันได	๒	๓,๔

ด้านที่ ๔ แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

การจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อนั้นตามหลักสุขาภิบาลนั้นกำหนดให้มีแหล่งน้ำดื่ม น้ำกินน้ำใช้ให้มีความสะอาดปลอดภัย มีที่ฉันทขว้างมีความสะอาดเรียบร้อยถูกสุขลักษณะมีการทำความสะอาดบริเวณภายในที่อยู่อาศัยเป็นประจำมีท่อระบายน้ำเสียน้ำข้างเพื่อป้องกันแหล่งเพาะเชื้อโรคให้มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ร่วมทำกิจกรรมเป็นต้นเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายเพื่อเป็นการป้องกันจากโรคติดต่อต่างๆ^{๓๑}

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสุตชัยคุณ, เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อนั้นควรจัดให้วัดมีแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคที่สะอาดปราศจากเชื้อโรคที่ฉ่ำน้ำซึ่งต้องทำความสะอาดเป็นประจำทุกวันให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นประจำทุกสัปดาห์เพื่อป้องกันเชื้อโรคต่างๆที่จะทำให้เกิดโรคติดต่อได้และส่งเสริมให้พระได้มีการออกกำลังกายโดยจัดกิจกรรมให้พระทำกันเช่น ทำความสะอาดวัดเป็นต้นก็จะเป็นการป้องกันจากโรคติดต่อได้แล้วเป็นต้น^{๓๒}

มีปัญหาด้านสัตว์เลี้ยงเช่น สุนัข แมว นกพิราบ ที่ชาวบ้านนำมาปล่อยภายในวัด ซึ่งอาจจะนำเชื้อโรคมาให้ เพราะฉะนั้นควรมีสัตว์แพทย์ที่ทางรัฐส่งมาตรวจและช่วยดูแลให้ปราศจากเชื้อโรคต่างๆเป็นประจำ และควรมีแหล่งน้ำใช้ที่สะอาดปราศจากเชื้อโรค มีการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นประจำทุกสัปดาห์เพื่อป้องกันโรคติดต่อ^{๓๓}

การจัดให้วัดแต่ละแห่งให้มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำกินน้ำใช้ที่สะอาดปลอดภัย ให้มีการจัดทำท่อระบายน้ำเสียน้ำขังให้ถูกสุขลักษณะมีการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลสกปรกเป็นประจำเพื่อป้องกันการเพาะเชื้อโรคต่างอันเป็นให้เกิดโรคติดต่อได้^{๓๔}

การให้วัดจัดให้มีวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อให้พระมีความรู้เพื่อเป็นการป้องกันโรคติดต่ออีกทาง และควรตรวจตราบริเวณที่อยู่อาศัยให้สะอาดปราศจากขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลต่างๆเพื่อป้องกันการโรคติดต่อทำท่อระบายน้ำเสียให้ถูกสุขลักษณะไม่ให้มีแหล่งน้ำขังเป็นแหล่งเพาะยุงลายเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก^{๓๕}

การจัดให้มีแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดมีการเตรียมที่ฉ่ำอาหารที่สะอาดถูกหลักสุขลักษณะมีการกำจัดสิ่งปฏิกูล ทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเป็นประจำและให้ความรู้กับพระสงฆ์เพื่อป้องกันโรคติดต่อต่างๆที่จะทำให้เกิดโรคติดต่อได้^{๓๖}

การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้กับพระสงฆ์ ให้ความรู้พระสงฆ์ให้ดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง มีการกำจัดแหล่งเพาะเชื้อโรคต่างๆเช่นทำท่อระบายน้ำเสียและน้ำขังให้ถูกต้องจัดให้วัดมีแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดปราศจากเชื้อโรคเป็นต้น^{๓๗}

การให้มีการทำความสะอาดเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้สะอาดเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีการตรวจสุขภาพร่างกายของพระเป็นประจำทุกเดือนเพื่อป้องกันเรื่องปัญหาสุขภาพร่างกาย ทำลายแหล่ง

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติคุณาธาร, รองเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์ธรรมาธุ, เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูบรรพตโสทธิพิทักษ์, เจ้าคณะตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายอุดม บำรุงเขต, นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายสุริยา ฝ่ายสุนย์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

เพาะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆตามบริเวณเสนาสนะที่อยู่อาศัยภายในวัด ควรจัดที่ฉันข้าวให้สะอาดถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันโรคต่างๆเป็นต้น^{๓๘}

การให้ความรู้ความเข้าใจแก่พระสงฆ์ภายในวัดเรื่องป้องกันโรคติดต่อต่างๆให้มีการดูแลรักษาความสะอาดเสนาสนะที่อยู่อาศัยเป็นประจำ และควรให้มีการตรวจสุขภาพพระสงฆ์เป็นประจำทุกเดือน^{๓๙}

การจัดให้วัดมีแหล่งน้ำสะอาด มีการเตรียมอาหารให้สะอาดปลอดภัยในการฉัน มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามสุขลักษณะมีการระบายน้ำเสียน้ำขังอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและให้มีการส่งเสริมสุขวิทยาส่วนบุคคลให้กับพระสงฆ์ในวัด^{๔๐}

สรุป แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ เป็นการบริหารจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ เช่น จัดให้วัดมีแหล่งน้ำสะอาด มีการเตรียมอาหารให้สะอาดปลอดภัยในการฉัน มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามสุขลักษณะมีการระบายน้ำเสียน้ำขังอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและให้มีการส่งเสริมสุขวิทยาส่วนบุคคลให้กับพระสงฆ์ในวัด

ตารางที่ ๔.๓๖ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ
๑.มีแหล่งน้ำดื่ม น้ำกิน น้ำใช้ให้มีความสะอาดปลอดภัย
๒.สถานที่ฉันข้าวก็ต้องทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน
๓.มีการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลสกปรกเป็นประจำ
๕.ทำท่อระบายน้ำเสียให้ถูกสุขลักษณะไม่ให้มีแหล่งน้ำขังเป็นแหล่งเพาะยุงลายเพื่อป้องกันโรค
๖.มีการตรวจสุขภาพร่างกายของพระเป็นประจำทุกเดือนเพื่อป้องกันเรื่องปัญหาสุขภาพร่างกาย

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายมนต์ทวี วรรณพงษ์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายวีรพล รัศมีพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางสาวชาตรี สุขชี, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓๗ ผลสรุปความถี่จากบทสัมภาษณ์การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.วัดมีแหล่งน้ำใช้ที่สะอาด	๗	๑,๒,๓,๔,๖,๗,๑๐
๒.กุฏิมีห้องน้ำสะอาดเรียบร้อย	๕	๑,๒,๖,๘,๑๐
๓.วัดมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลต่างๆ	๗	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๑๐
๔.วัดมีการป้องกันแหล่งเพาะเชื้อโรคต่างๆ	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๕.มีการส่งเสริมให้พระในวัดมีสุขภาพที่ดี	๖	๑,๒,๖,๗,๘,๙

ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การให้เจ้าอาวาสวัดและไวยาวัจกรวัดได้รับการอบรมได้รับความรู้ในการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยของพระภายในวัดให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลถูกสุขลักษณะเพื่อเป็นผลดีต่อพระสงฆ์สามเณรผู้ที่อยู่อาศัยในเสนาสนะที่อยู่ภายในวัดนั้นๆ^{๔๑}

เสนาสนะที่สับปายะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าแห่งสมณะ เพิ่มความเป็นสับปายะและความก้าวหน้าต่อการปฏิบัติธรรมให้เกิดกายวิเวก จิตวิเวก ปัจจุบันการสร้างเสนาสนะจะขึ้นอยู่กับแต่ละวัดจะบริหารจัดการกันเอง หากส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการเสนาสนะที่ดีจักเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวัดและศาสนสถานได้^{๔๒}

การจัดให้เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดที่มีส่วนดูแลในด้านสาธารณูปการเกี่ยวกับการสร้างและการบูรณะวัดให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่ให้ถูกสุขลักษณะให้ถูกต้องตามมาตรฐานสุขาภิบาลที่ได้กำหนดไว้ในด้านที่อยู่อาศัย เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณรที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยในเสนาสนะนั้น^{๔๓}

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูสุตชัยคุณ, เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติคุณาธาร, รองเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ, เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

การจัดให้มีการอบรมแนะนำพระสงฆ์สามเณรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสากล ควรจัดการบริหารวัดแบบมีเครือข่ายร่วมกันในอำเภอ ควรจัดการบริหารวัดแบบมีส่วนร่วมวัด ราชการ และชุมชนดูแลรักษาร่วมกันแบบจิตอาสา^{๔๔}

การให้มีการสำรวจความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน เช่น สำรวจที่พักอาศัยของพระสงฆ์สามเณร ความสะอาดบริเวณวัด การกำจัดขยะ ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์แหล่งเพาะเชื้อโรคเป็นประจำ ก็จะทำให้วัดและเสนาสนะที่อยู่อาศัยในวัดนั้นสะอาดและปลอดภัยถูกหลักสุขาภิบาลที่กำหนดไว้^{๔๕}

การจัดการให้แต่ละวัดนั้นได้มีหน่วยงานของรัฐในด้านสาธารณสุขเข้าไปเกี่ยวข้องดูแลในเรื่องของการใช้สอย การเป็นอยู่ของพระ ได้มีการตรวจสุขภาพร่างกายของพระเป็นประจำ และในการปลูกสร้างเสนาสนะต่างๆของวัดนั้นควรให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปตรวจสอบด้วยว่าปลูกสร้างถูกแบบถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้^{๔๖}

การให้วัดและคณะกรรมการได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกสร้างเสนาสนะที่ต้องปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสุขาภิบาล โดยวัดจะปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยของพระควรให้ไปปรึกษาเจ้าหน้าที่ ที่ดูแลเรื่องการก่อสร้างในเขตนั้นๆให้อนุญาตหรือให้ออกแบบให้ถูกต้องก่อนค่อยทำการปลูกสร้าง เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อพระผู้อาศัยในเสนาสนะที่อยู่ด้วย^{๔๗}

การให้มีการสำรวจความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของพระในวัดเป็นประจำ มีการจัดระบบสาธารณูปการภายในวัดให้ถูกสุขลักษณะ เช่น จัดให้มีการทิ้งขยะ แยกตามประเภทขยะ การทำความสะอาด การกำจัดแหล่งแพร่เชื้อโรคเป็นต้น^{๔๘}

การให้เจ้าอาวาสวัดและคณะกรรมการวัดได้เข้าอบรม ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสุขาภิบาลเกี่ยวเสนาสนะที่อยู่อาศัยภายในวัด เพื่อจะได้ความรู้ความเข้าใจนั้นมาปรับปรุงแก้ไขดูแลเสนาสนะที่อยู่อาศัยภายในวัดให้ได้ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้^{๔๙}

การมีการสำรวจความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน เช่น สำรวจอาคารที่พักอาศัย ที่มีรอยร้าวชำรุดจะได้แก้ไขทันที ความสะอาดบริเวณวัด การคัดแยกประเภทขยะ จัดให้มีที่ทิ้งขยะให้ถูกสุขลักษณะ การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆ สำรวจและจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่นระบบกำจัดน้ำเสีย โรงครัวต้องสะอาด วางของต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหมวดหมู่ ดูแลระบบน้ำทั้งภายในวัด

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูโสภณปริยัติยานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูบรรพตโสภณพิทักษ์, เจ้าคณะตำบลนาหนองทุ่มเขต ๒ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายอุดม บำรุงเขต, นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายสุริยา ฝ่ายสุนย์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายมนต์ทวี วรรณพงษ์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายวีรพล รัชมีพันธ์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองทุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

เป็นต้น ถ้าทำได้แบบนี้ก็สามารถจะทำให้วัดบริหารจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยได้มาตรฐานสุขาภิบาล ด้านที่อยู่อาศัยได้ถูกต้อง^{๕๐}

สรุป แนวทางข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ควรมีการสำรวจความปลอดภัยพื้นฐาน เช่น สำรวจอาคารที่พักอาศัย ที่มีรอยร้าวชำรุด จะได้แก้ไขทันที ความสะอาดบริเวณวัด การคัดแยกประเภทขยะ จัดให้มีที่ทิ้งขยะให้ถูกสุขลักษณะ การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆ สำรวจและจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่นระบบกำจัดน้ำเสีย โรงครัวต้องสะอาด วางของต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหมวดหมู่ ดูแลระบบน้ำทั้งภายในวัด เป็นต้น ถ้าทำได้แบบนี้ก็สามารถจะทำให้วัดบริหารจัดการเสนาสนะที่อยู่อาศัยได้ตามมาตรฐานสุขาภิบาล ด้านที่อยู่อาศัยได้ถูกต้อง

ตารางที่ ๔.๓๘ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	
๑.มีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่ภายในวัด	
๒.การมีการสำรวจความปลอดภัยพื้นฐาน เช่น สำรวจอาคารที่พักอาศัย ที่มีรอยร้าวชำรุด	
๓.มีการสำรวจและจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่นระบบกำจัดน้ำเสีย โรงครัวต้องสะอาด วางของต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหมวดหมู่ ดูแลระบบน้ำทั้งภายในวัด	

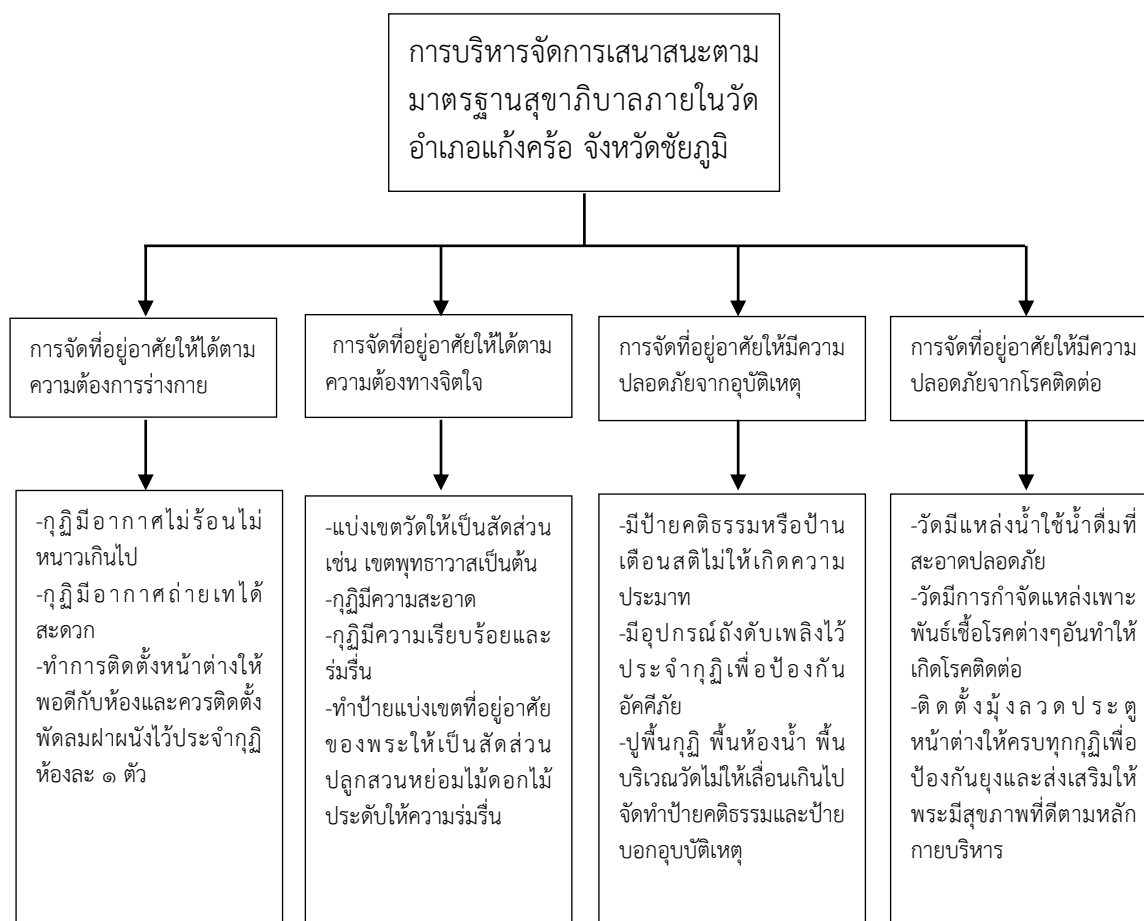
ตารางที่ ๔.๓๙ ผลสรุปจากบทสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

เนื้อหา	ความถี่ รูป/คน	คนที่ให้สัมภาษณ์
๑.มีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่ภายในวัด	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๒.การมีการสำรวจความปลอดภัยพื้นฐาน เช่น สำรวจอาคารที่พักอาศัย ที่มีรอยร้าวชำรุด	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐
๓.มีการสำรวจและจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่นระบบกำจัดน้ำเสีย โรงครัวต้องสะอาด วางของต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหมวดหมู่ ดูแลระบบน้ำทั้งภายในวัด	๑๐	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางสาวชาตรี สุขชี, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ” ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่า “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” โดยมีลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้านคือ

๑)ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย จัดให้เสนาสนะที่อยู่อาศัยมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างเกินไปทั้งกลางวันและกลางคืน ไม่มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอก ทำการติดตั้งหน้าต่างให้พอดีกับห้องและติดตั้งพัดลมผาผนังไว้ประจำกุฏิห้องละ ๑ ตัว ควรจัดให้มีการระบายอากาศ ต้องดูถึงอุณหภูมิและความชื้น สถานที่พักอาศัย อาจใช้การระบายทางธรรมชาติหรืออาศัยเครื่องจักรกลเช่นพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศ ด้านแสงสว่าง ประตู หน้าต่าง ช่องลมที่เหมาะสมอาจใช้แสงจากธรรมชาติหรือจากสิ่งประดิษฐ์เช่นหลอดไฟฟ้า ไม่มีเสียงมารบกวน

๒)ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ จัดเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีการแบ่งเขตอย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วน เช่น มีเขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส เขตสังฆาวาส เป็นต้น มีความสะดวกสบายตามสมณสาธูป มีความสะอาดตามหลักสุขลักษณะ การจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ความเป็นสัดส่วน มีความเป็นส่วนตัว มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งสกปรกต่างๆเป็นประจำทุกสัปดาห์ มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย

๓)ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ จัดเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีป้ายคิธรรมหรือป้ายเตือนสติไม่ให้เกิดความประมาท พื้นบริเวณวัด พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำไม่ควรลื่น ทำให้เกิดอันตรายต่อพระสงฆ์สามเณร ให้พระสงฆ์มีความรู้เรื่องอุบัติเหตุและแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดจากความประมาทต่างๆอัคคีภัย พืชของสารเคมี หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ให้พระสงฆ์ได้มีความรู้และแนวทางป้องกันจากอุบัติเหตุ

๔) ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ จัดเสนาสนะที่อยู่อาศัยให้มีแหล่งน้ำใช้ที่สะอาดถูกหลักสุขลักษณะ มีหอฉันที่สะอาดเรียบร้อย มีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่างๆอันเป็นเหตุให้เกิดโรคติดต่อ ติดตั้งมุ้งลวดประตูหน้าต่างให้ครบทุกกุฏิเพื่อป้องกันยุง จัดให้วัดมีแหล่งน้ำสะอาด มีการเตรียมอาหารให้สะอาดปลอดภัยในการฉัน มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามสุขลักษณะมีการระบายน้ำเสียน้ำขังอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและให้มีการส่งเสริมสุขวิทยาส่วนบุคคลให้กับพระสงฆ์ในวัด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ

๑) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๒) เพื่อวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธี วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุน แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๖๐ ปี มีจำนวน ๑๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐ มีพรรษาระหว่าง ๑-๑๐ พรรษา มีจำนวน ๑๑๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๐ มีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ มีจำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๓๐ มีภูมิลำเนาอยู่เมือง มีจำนวน ๑๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓๐ ไม่มีภูมิลำเนาอยู่เมือง มีจำนวน ๑๖๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๕ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๑๔๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๙๐

๒. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๒.๑ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.358) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.๒ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกายอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.450) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑ ข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓. มีระดับมากที่สุด

๒.๓ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.466) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑. มีระดับมากที่สุด

๒.๔ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.389) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.๕ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.405) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ มีค่าระดับมากที่สุด

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑) ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้รับความต้องการร่างกาย

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้รับความต้องการร่างกาย พบว่า

- ๑) อากาศร้อนในช่วงหน้าร้อนมีหน้าต่างน้อยจนเกินไปในการระบายลมอากาศ
- ๒) สร้างกุฏิติดถนนสาธารณะเกินไปทำให้ได้ยินเสียงดังเป็นการรบกวน
- ๓) กุฏิมีห้องแคบเกินไปไม่สะดวกต่อการทำกิจวัตรในห้อง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้รับความต้องการร่างกาย พบว่า

- ๑) ควรทำหน้าต่างให้พอดีกับห้องและควรติดตั้งพัดลมฝานั่งไว้ประจำกุฏิห้องละ ๑ ตัว
- ๒) การสร้างกุฏิควรสร้างในที่เหมาะสมไม่ควรไปสร้างชิดถนนสาธารณะทำให้เกิดเสียง

รบกวน

- ๓) การสร้างกุฏินั้นควรสร้างห้องให้พอดีตามมาตรฐานไม่เล็กเกินไปไม่ใหญ่เกินไป ตามลำดับ

๒)ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ พบว่า

- ๑)ยังขาดสวนหย่อมสวนดอกไม้ไว้บริเวณกุฏิที่พักอาศัย ไว้เป็นที่ร่มรื่นจิตใจ
- ๒)กุฏิที่อยู่อาศัยภายในห้องยังมีความสกปรก ระบายระกะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ในการจัดสิ่งของเครื่องใช้ในห้อง

๓)ยังขาดการแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ พบว่า

๑)ควรปลูกสวนหย่อมสวนดอกไม้ ให้มีไม้ดอกไม้ประดับ ไว้ตามบริเวณกุฏิที่พักอาศัย มีม้าหินนั่งไว้ให้พุดคุยกัน

๒)ควรให้สาธุชนรู้มาให้ความรู้ในการจัดห้องให้ถูกสุขลักษณะ

๓)ควรทำป้ายแบ่งเขตที่อยู่ของพระให้เป็นสัดส่วน เช่น เขตสังฆาวาส เป็นต้น ตามลำดับ

๓)ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พบว่า

- ๑)บริเวณพื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำเลื้อนเกินไป อาจทำให้หกล้มได้
- ๒)อุปกรณ์ดับเพลิงไม่มี เวลาเกิดไฟไหม้กุฏิหรือไฟฟ้าลัดวงจร
- ๓)ขาดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆภายในวัด เช่น ระวังหกล้ม ระวังพื้นลื่น ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พบว่า

- ๑)ควรปูพื้นกระเบื้องที่ไม่ลื่น ควรปูพื้นกระเบื้องหยาบมากในห้องน้ำ เพื่อป้องกันการลื่น
- ๒)ควรติดท่อให้เทศบาลเพื่อขอถังดับเพลิงหรือซื้อถังดับเพลิงไว้ประจำกุฏิ เพื่อป้องกันไฟไหม้ ไฟฟ้าลัดวงจร
- ๓)ควรติดป้ายบอกสัญลักษณ์ต่างๆตามสถานที่ ที่อาจเกิดอุบัติเหตุบ่อยๆ เพื่อเป็นการป้องกัน ตามลำดับ

๔)ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ พบว่า

- ๑)กุฏิแต่ละห้องยังขาดมุ้งลวดกันยุงตามหน้าต่างและประตู
- ๒)เผาขยะไม่เป็นที่ ไม่ถูกสุขลักษณะ
- ๓)ขาดการส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดีตามหลักบริหาร ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ พบว่า

- ๑) ควรให้วัดติดตั้งมุ้งลวดประตูหน้าต่างให้ครบทุกกุฏิเพื่อป้องกันยุงกัด
- ๒) ควรสร้างเตาเผาขยะให้เป็นที่ เพื่อใช้เผาขยะภายในวัด ให้ถูกสุขลักษณะ
- ๓) ควรส่งเสริมให้พระมีสุขภาพที่ดี โดยให้สาธารณสุขมาให้ความรู้กับพระในด้านสุขภาพ
อนามัย วิธีการเป็นอยู่ การฉันทน์ ให้ถูกสุขลักษณะ ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน
สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจ
และนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน
สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมาก แสดงให้
เห็นว่า การจัดเสนาสนะที่อยู่อาศัย ในด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย ด้านจัดที่อยู่
อาศัยให้ได้ตามความต้องการจิตใจ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ด้านการจัด
ที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การบริหารวัด
โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”
ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า พระสงฆ์มีการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ
จำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน^๑

ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหาร
จัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐาน
สุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการร่างกาย
อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
“บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัด
ปทุมธานี” ผลวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ

^๑ พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ), “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความ
คิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ของวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ^๒

ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนิษฐ์ สิริบุญ (อาจวิชัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก^๓

ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก^๔

ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระหัตถ์สนธิ์ ปริบุญ (สุวรรณจินดา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา (การ

^๒ พระมหาสมชาย สุนติกโร (ชุ่มจิต), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๓ พระอนิษฐ์ สิริบุญ (อาจวิชัย), “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๔ พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว), “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

จัดการเชิงพุทธ)” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน^๕

๕.๒.๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกโดยตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหามณเฑียร วรธมโม (ชัยเกลี้ยง)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา” ผลวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๖

๒. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พรรษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่างกัน ย่อมไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระหัตถ์สนัย ปริบุญโน (สุวรรณจินดา)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา (การจัดการเชิงพุทธ)” ผลวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา (การจัดการเชิงพุทธ) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๗

๓. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของผู้ตอบแบบสอบถามมีแตกต่างกัน แต่ไม่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็น

^๕ พระหัตถ์สนัย ปริบุญโน (สุวรรณจินดา), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๖ พระมหามณเฑียร วรธมโม (ชัยเกลี้ยง), บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๗ พระหัตถ์สนัย ปริบุญโน (สุวรรณจินดา), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

คิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสันติธรรมาภีรต (บุญชัย สนติกโร)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี” ผลวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้^๔

๔. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีหลายระดับก็จริง แต่มีผลที่แตกต่างในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ (อาจวิชัย)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานตั้งไว้^๕

๕. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกัน แต่มีผลที่ไม่แตกต่างกันในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐพล ฐิตธมฺโม (ปราบพินาศ)** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกเปรียญธรรม) ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดโดย

^๔ พระครูสันติธรรมาภีรต (บุญชัย สนติกโร), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕ พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโญ (อาจวิชัย), “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้^{๑๐}

๖.พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีแตกต่างกัน แต่มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพ่งแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพ่งแสน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานตั้งไว้^{๑๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑.คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้เจ้าอาวาสวัด ไวยาวัจกรวัด และ คณะกรรมการวัด แต่ละวัดได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกสร้างเสนาสนะภายในวัด ให้ถูกต้องมากกว่านี้

๒.คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้แต่ละวัดให้มีการวางแผนผังของแต่ละวัดให้เป็นสัดส่วนมากกว่านี้

๓.คณะสงฆ์ควรกำหนดวิธีดำเนินการดำเนินการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยของวัด ให้ถูกต้องตามสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัยให้มีรูปแบบที่ถูกต้อง

๔.คณะสงฆ์ควรกำหนดให้เจ้าที่ของรัฐได้มีส่วนในการตรวจสอบการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยของวัดทุกครั้งที่มีการปลูกสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยภายในวัด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

^{๑๐} พระณัฐพล ลีดิธมโม (ปราบพินาศ), “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๑} พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม), “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพ่งแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ผลการวิจัยเรื่อง“การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

๑.ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไปศึกษาในพื้นที่อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเสนาสนะด้านสาธารณูปการภายในวัดให้มีประสิทธิภาพต่อไป

๓.ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มาใช้ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้านของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้มีประโยชน์อย่างมากในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้านในจังหวัดชัยภูมิ

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ:

กมล ภูประเสริฐ และคณะ. การบริหารและการจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘.

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๕๐.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับกระทรวงมหาดไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗.

จุฑา เทียนไทย. การจัดการมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. วิทยาการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

ธนจรส พุนสีห์. การจัดการองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. ๑๐๐ ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. ๒๔๔๐ - ๒๕๔๐. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, ๒๕๔๘.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

บุญชม ศรีสะอาด. **วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓.

ประยุทธ์ เจริญสวัสดิ์. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

ปัญญา เทพสิงห์. **ศิลปะเอเชีย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ปราชญา กล้าผจญ. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒.

พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พรวนการพิมพ์, ๒๕๔๒.

_____ **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูสวนดุสิต, ๒๕๔๔.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ชุด คำวัด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๔๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

_____ **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____ **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระพุทธโฆษาจารย์, **ปฐมสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย จุลลวรรค วรรณา**. ทรงแปลโดย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร ป.ธ.๙). พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

_____ **จตุตถสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย จุลลวรรค วรรณา**. ทรงแปลโดย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร ป.ธ.๙). พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

_____ **วิสุทธิมคค ปกรณ์สูตร ปฐโม ภาค นาม**. แปลโดย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิทยา บวรวัฒนา. การบริหารเชิงบูรณาการ. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.
- พิษณุ ผ่องศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรีนซ์, ๒๕๕๐.
- พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ. การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๖.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗.
- มัลลิกา ต้นสอน. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. สวนโมกข์ทำไม? ทำไมสวนโมกข์? ภาคสอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๗.
- วัชร บวรณสิงห์. การบริหารหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- วิโรจน์ สารรัตน์. การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. การจัดการและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____ ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สมคิด บางโพ. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๓๘.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.
- สิรภาพ เหล่าลาภะ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖.
- สุทิน นพเกตุ. สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม - วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุพัฒน์ มั่นสไพบูลย์. **หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. บริษัท เอ.พีกราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์จำกัด, ๒๕๓๙.

สุรพล สุษะพรหม และคณะ. **ทฤษฎีองค์การการจัดการเชิงพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา: ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

_____ **พื้นฐานทางการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

อานุกาฬ เลาหิเชียร. **ปั้นดาวให้เป็นดาวรุ่ง**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๑.

อุทัย เลาหิเชียร. **รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมอธรรม, ๒๕๔๔.

เอกชัย กี่สุพันธ์. **หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

(๒) วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย:

พระครูพิณิจสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม). “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแพะแสน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูสังฆรักษ์กฤษณ์มณ สุเมธ. “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูสันติธรรมาภีรต (บุญชัย สุนติกโร). “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพินาศ). “การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาถวิล ปิยธมโม (ชนิดพจน์). “การศึกษางานนวัตรกรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหามณเฑียร วรธมโม (ชัยเกลี้ยง). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระวัฒนพงษ์ ฐานิสโร (เปงใจ). “แนวคิดด้านคุณค่าของเสนาสนะตามหลักพุทธจริยศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระวีรชน อุตโตโร (ชัชวาล). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระเอกนิษฐ์ สิริปัญญา (อาจวิชัย). “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

รัฐพล เย็นใจมา. “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

(๓) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์ :

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ. **บัญชีรายชื่อเจ้าอาวาสในอำเภอแก้งคร้อ**. ชัยภูมิ: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ, ๒๕๖๐. (อัดสำเนา).

_____ **เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ**. ชัยภูมิ: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ, ๒๕๖๑. (อัดสำเนา).

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ นางสาวชาตรี สุขชี. ผอ. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก ตำบลนาหนองพุ่ม,
๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____นายมนต์ทวี วรรณพงษ์. ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนาหนองพุ่ม,
๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____นายวีรพล รัศมีพันธ์. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองพุ่ม, ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____นายสุริยา ฝ่ายสุนย์. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองพุ่ม จังหวัดชัยภูมิ,
๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____นายอุดม บำรุงเขต. นายกเทศมนตรีตำบลนาหนองพุ่ม จังหวัดชัยภูมิ, ๔ ธันวาคม
๒๕๖๑.

_____พระครูบรรพตโสภณพิทักษ์. เจ้าคณะตำบลนาหนองพุ่มเขต๒ จังหวัดชัยภูมิ,
๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ. เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม
๒๕๖๑.

_____พระครูศรีปริยัติคุณาธาร. รองเจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๖ ธันวาคม
๒๕๖๑.

_____พระครูสุตชัยคุณ. เจ้าคณะอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์. เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ จังหวัดชัยภูมิ, ๕ ธันวาคม
๒๕๖๑.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

นายพิไท ตาทอง. ความหมายของการสุขภาพที่อยู่อาศัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.yala.ac.th/links/pitai/Link/Link%209.htm> [๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๒. ภาษาอังกฤษ :

Charles Handy. **Understanding Organization**. England: Glays Ltd, 1993.

William Ouchi. **Organization and Management**. Eaglewood Cliffs: Prentice Hill, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๑๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาสุรนนท์ สุนนฺโท, ดร.

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๐๕๐๑/๑๕๖

พระมหาสุรนนท์ สุนนฺโท

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๐๙/๑๑/๖๑

พระอุดมสิทธินายก
๑๖/๑๑/๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๓๓

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งศรีภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

(พ.ดร.ยุพธนา) ย/กค.ส.
๑๖ พ.ค. ๖๓

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาฤชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระมหาอัศววัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัศววัฒน์ กิตติญาโณ
โทรติดต่.

ยื่นต่ออนุเคราะห์

ได้ตรวจและปรับแก้ไขแล้ว

(พระมหาฤชญา กิตติโสภโณ,ดร.)

๒๓/พ.ย./๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว.๒๓๓๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งศรีภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร

๑๓ พ.พ. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ

โทรศัพท์ต่อ.

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุภบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุภบาลภายในวัด
อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
ด้านที่ ๑ จัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการร่างกาย									
๑.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีอุณหภูมิที่เหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีอากาศถ่ายเทสะดวก	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีมืดหรือสว่างเกินไปทั้งกลางวันและกลางคืน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
ด้านที่ ๒ จัดที่อยู่ให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ									
๑.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีความเป็นส่วนตัวและเป็นส่วนตัวของผู้อยู่อาศัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีความสะอาดของที่อยู่อาศัย	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีความสะดวกสบาย	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
ด้านที่ ๓ จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ									
๑.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่าน มีการป้องกันอุบัติเหตุจากการพลัดตกหกล้ม	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการป้องกันอุบัติเหตุอันเนื่องจากอัคคีภัย	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากไฟฟ้าดูดหรือไฟฟ้าช็อต	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔.	เสนาสนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากพิษของสารเคมีหรือสารพิษ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ตรวจและ
ผู้ทำการศึกษา
พระสุริยวัณโณ, ดร.
๑๓/๗/๖๑

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๕	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากของมีคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
ด้านที่ ๔ จัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ									
๑.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคที่สะอาดปลอดภัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการเตรียมอาหารที่ปลอดภัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการกำจัดขยะมูลฝอย	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีการระบายน้ำเสียและน้ำผิวดิน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีสุขวิथाส่วนบุคคล	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๗.	เสนอแนะที่อยู่อาศัยของท่านมีโครงสร้างของที่อยู่สามารถป้องกันการแพร่กระจายของโรคได้	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

๓ ธอจ ๒๕๖๑

สุทธาทิพนธ์

พระสุธีวรบัณฑิต, ดร.

๑๑/๗/๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
(Try-out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๗๖๐๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูสุนทรธรรมาธุ เจ้าคณะอำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๐๖๐๖/๐๗

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)
เรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสาขาวิชาภายในวัด อำเภอแก่งศรี จังหวัดชัยภูมิ
ชื่อ พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.947	21

Item-Total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.1 กุฏิของท่านมีอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป	86.67	59.057	.597	.946
1.2 กุฏิของท่านมีอากาศถ่ายเทสะดวก	86.67	59.057	.597	.946
1.3 กุฏิของท่านมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างเกินไปทั้งกลางวัน และกลางคืน	86.67	59.057	.597	.946
1.4 กุฏิของท่านไม่มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอก	86.87	58.671	.531	.947
2.1 วัดของท่านมีการแบ่งเขตอย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วนเช่น มีเขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส เป็นต้น	86.90	56.990	.728	.944
2.2 กุฏิของท่านมีความสะอาดตามหลักสุขลักษณะ	87.10	56.852	.745	.943
2.3 กุฏิของท่านมีความร่มรื่นและความเป็นระเบียบเรียบร้อย	87.00	57.310	.770	.943
2.4 กุฏิของท่านมีความสะดวกสบายตามสมณสาธูป	86.90	57.748	.727	.944
3.1 พื้นบริเวณวัด พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำ ไม่ลื่น ไม่เกิดอันตรายต่อพระภิกษุสามเณร ตลอดถึงทุกคนที่มาในวัด	87.77	58.013	.463	.948
3.2 กุฏิของท่านมีอุปกรณ์ดับเพลิง เช่นถังดับเพลิง หรือสายฉีดน้ำดับเพลิง เป็นต้น	87.63	56.516	.587	.947
3.3 กุฏิของท่านมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติเพื่อป้องกันจากไฟฟ้าลัด ไฟฟ้าช็อต หรือไฟฟ้าลัดวงจร	87.07	56.754	.674	.945
3.4 กุฏิของท่านปราศจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์มารบกวน เช่น กลิ่นเหม็นหืน กลิ่นเหม็นจากสารเคมีต่างๆ เป็นต้น	87.50	57.845	.536	.947

2/82

3.5 วัดของท่าที่มีการติดป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันอันตรายเช่นระวางระจก ระวางสิน เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ	87.77	58.047	575	946
3.6 วัดของท่าที่มีป้ายคิธรรมหรือป้ายเตือนสติ ไม่ให้ประมาท เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ	86.97	56.171	818	942
4.1 วัดของท่ามีแหล่งน้ำใช้บำบัดที่สะอาดปลอดภัย	86.97	56.999	815	943
4.2 หอดันของท่ามีความสะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ	87.13	58.051	697	944
4.3 วัดของท่ามีการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล	87.33	58.782	637	945
4.4 วัดของท่ามีการกำจัดขยะมูลฝอย	87.17	56.695	790	943
4.5 วัดของท่ามีการระบายน้ำเสียและน้ำทิ้ง	87.40	58.386	665	945
4.6 วัดของท่ามีการส่งเสริมให้พระในวัดมีสุขภาพที่ดีตามหลักการบริหาร	87.40	58.593	635	945
4.7 วัดของท่ามีการป้องกันแหล่งเพาะขยายหรือเชื้อโรคต่างๆเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค	87.13	56.120	849	942

Reliability Coefficients N of Cases = 30 N of Items = 21 Alpha = 0.947

2/8/2

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระครูสุตชัยคุณ เจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัศววัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด
อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใน
การวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
พุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระ
คุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๑๕/๑๑/๖๑
ม.จ.สุพล
๑๑.๑๑/๖๑
๑๕.๑๑.๖๑

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระครูสุตชัยคุณ เจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ

โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๔๘๓๙

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูศรีปริยัติคุณาราร รองเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

พระครูศรีปริยัติคุณาราร
รองเจ้าคณะอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ

ดร.สุรพล สุธะพรหม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๒๒๒๕๘๓๗

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ เจ้าคณะตำบลช่องสามหมอ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขภาพภายในวัดอำเภอแก่งศรี
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

พระครูประจักษ์ธรรมาวุธ
ค. ๒๐๖๑/๒๖๐
๒๕-๑๒-๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์ สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๕๓๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภณปริยัตยานุรักษ์ เจ้าคณะตำบลหนองไผ่ จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งศรี
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความ
ขอ
๓๓. ๖๖๐๖/๖

4/12/61

ขอแนบสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๔๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระครูบรรพตโสภณพิทักษ์ เจ้าคณะตำบลหนองทุ่มเขต ๒ จังหวัดชัยภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

อ.อนุภา
พระครูบรรพตโสภณพิทักษ์
(พระครูบรรพตโสภณพิทักษ์)
จ.๓ ภาชนะออก 1/๗ 2
๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ

โทรศัพท์: ๐๖๑-๖๒๖๕๔๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายอุดม บำรุงเขต นายกเทศมนตรีตำบลหนองทุ่ม จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายอุดม บำรุงเขต)

นายกเทศมนตรีตำบลหนองทุ่ม

4 ธ.ค. ๖1

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ

โทรศัพท์. ๐๖๑-๖๒๖๕๘๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุริยา ฝ่ายศูนย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก้งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๘๙๙

(นายสุริยา ฝ่ายศูนย์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม

๖ ๐.๑ ๖1

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายมนต์ทวี วรรณพงษ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขเทศบาลตำบลหนองทุ่ม จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก่งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายมนต์ทวี วรรณพงษ์)
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๔๓๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวิระพล รัตมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัศววัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รัศประจำตวันิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๐๗/๖/๖๑
๔๑๖ ภิรมณ์ รัตมพันธ์

๗/๖/๖๑

A.S.A. 61

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัศววัฒน์ กิตติญาโณ

โทรศัพท์: ๐๖๑-๖๒๖๕๔๓๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวชาติรี สุชี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาแก จังหวัดชัยภูมิ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหาอัครวัฒน์ ฉายา กิตติญาโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๔๕
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อัครวัฒน์ ให้งาน

(น.ส.ชาติรี สุชี)

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๖๑-๖๒๖๕๔๓๓๙

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ
จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัย

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากพระคุณท่านในการตอบแบบสอบถามและโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์และมีคุณค่าอย่างมากต่อการวิจัยครั้งนี้ ผลของการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ข้อมูลที่ได้นี้ จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อพระคุณเจ้าหรือวัดของพระคุณเจ้าแต่ประการใด

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) เพื่อให้เห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคุณเจ้าทุกรูปที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)

นิสิตพุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ปริญญาโท)

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย พระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสาขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ☐ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. อายุ

☐ ๒๐ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๖๐ ปี

☐ ๖๑ ปี ขึ้นไป

๒. พรรษา

☐ ไม่มีพรรษา

☐ ๑ - ๑๐ พรรษา

☐ ๑๑ พรรษา ขึ้นไป

๓. ตำแหน่งคณะสงฆ์

☐ พระลูกวัด

☐ พระสังฆาธิการ

๔. วุฒิการศึกษานักธรรม

☐ ต่ำกว่านักธรรมชั้นตรี

☐ นักธรรมชั้นตรี

☐ นักธรรมชั้นโท

☐ นักธรรมชั้นเอก

๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

☐ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม

☐ ประโยค ๑-๒ - ป.ธ. ๓

☐ ป.ธ. ๔ - ป.ธ. ๖

☐ ป.ธ.๗ - ป.ธ.๘

๖. วุฒิการศึกษาสามัญ

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด

อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ต้องการว่าอยู่ในระดับใดที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงโดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
 ๓ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
 ๑ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๑ จัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการร่างกาย	๕	๔	๓	๒	๑
๑. ภูมิของท่านมีอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป					
๒. ภูมิของท่านมีอากาศถ่ายเทสะดวก					
๓. ภูมิของท่านมีแสงสว่างเพียงพอไม่มีมืดหรือสว่างเกินไปทั้งกลางวันและกลางคืน					
๔. ภูมิของท่านไม่มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอก					
ด้านที่ ๒ จัดที่อยู่ให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ					
๑. วัดของท่านมีการแบ่งเขตอย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วนเช่น มีเขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส เป็นต้น					
๒. ภูมิของท่านมีความสะอาดตามหลักสุขลักษณะ					
๓. ภูมิของท่านมีความร่มรื่นและความเป็นระเบียบเรียบร้อย					
๔. ภูมิของท่านมีความสะดวกสบายตามสมณสาธูป					
ด้านที่ ๓ จัดที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ					
๑. พื้นบริเวณวัด พื้นกุฏิ พื้นห้องน้ำ ไม่ลื่น ไม่เกิดอันตรายต่อพระภิกษุสามเณร ตลอดถึงทุกคนที่มาในวัด					
๒. ภูมิของท่านมีอุปกรณ์ดับเพลิง เช่น ถังดับเพลิง หรือสายฉีดน้ำดับเพลิง เป็นต้น					

การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาล ภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ภูมิของท่านมีเครื่องตัดไฟฟ้าอัตโนมัติเพื่อป้องกันจากไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าช็อต หรือไฟฟ้าลัดวงจร					
๔. ภูมิของท่านปราศจากกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์มารบกวน เช่น กลิ่นเหม็นขยะ กลิ่นเหม็นจากสารเคมีต่างๆ เป็นต้น					
๕. วัดของท่านมีการติดป้ายสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อป้องกันอันตรายเช่นระวางกระจก ระวางลิ้น เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ					
๖. วัดของท่านมีป้ายคติธรรมหรือป้ายเตือนสติ ไม่ให้ประมาท เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ					
ด้านที่ ๔ จัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	๕	๔	๓	๒	๑
๑. วัดของท่านมีแหล่งน้ำใช้น้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย					
๒. หอฉันของท่านมีความสะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ					
๓. วัดของท่านมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล					
๔. วัดของท่านมีการกำจัดขยะมูลฝอย					
๕. วัดของท่านมีการระบายน้ำเสียและน้ำขัง					
๖. วัดของท่านมีการส่งเสริมให้พระในวัดมีสุขภาพที่ดีตามหลักการบริหาร					
๗. วัดของท่านมีการป้องกันแหล่งเพาะยุงลายหรือเชื้อโรคต่างๆเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค					

ตอนที่ ๓ : แบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๑. ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการทางร่างกาย

๑.๑ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

๑.๒ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๒. ด้านจัดที่อยู่อาศัยให้ได้ตามความต้องการทางจิตใจ

๒.๑ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

๒.๒ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๓. ด้านจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย

๓.๑ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๔. ด้านจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ

๔.๑ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)

เรื่อง การบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ

จังหวัด ชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง

หน่วยงาน

วันที่ให้สัมภาษณ์ เวลา น. สถานที่

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถาม

๑.แนวทางในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการของร่างกาย ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.แนวทางในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ตามความต้องการทางจิตใจ ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓.แนวทางในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดการที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.แนวทางในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัด อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการจัดที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

...

๕.ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการเสนาสนะตามมาตรฐานสุขาภิบาลภายในวัดอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

พระมหาอัครวัฒน์ กิตติญาโณ (เหมือนพันธ์)
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นามสกุล : พระมหาอัครวัฒน์ กิตติธำโน (เหมือนพันธ์)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันจันทร์ที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๓ อายุ ๓๘ พรรษา ๑๙
- ภูมิลำเนาที่เกิด : บ้านเลขที่ ๑๗๕๔/๒๙ หมู่ที่ ๖ ตำบลท้ายบ้านใหม่ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ
- การศึกษา : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะสังคมศาสตร์
สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
- อุปสมบท : การศึกษาทางธรรม นักระรมชั้นเอก
การศึกษาทางบาลี เปรียญธรรม ๔
- อุปสมบท : ณ พัทธสีมาวัดสุลุ ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
วันอาทิตย์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๓ โดยมี พระครูวิบูลสีลวัฒน์
วัดบางหัวเสือ เป็นพระอุปัชฌาย์
- สังกัด : วัดศรีสวัสดิ์บรรพต บ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งศรี
จังหวัดชัยภูมิ
- ตำแหน่ง : ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดศรีสวัสดิ์บรรพต บ้านนาแก ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอแก่งศรี
จังหวัดชัยภูมิ